

SINTEZA

obiecțiilor și propunerilor la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (consolidarea răspunderii penale a persoanei juridice)

Numărul unic înregistrat **807a/MJ/2025**

Conținutul articolelor/punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
I. AVIZARE ȘI CONSULTARE PUBLICĂ				
A. Obiecții și propuneri de ordin general sau adiționale				
	Ministerul Finanțelor	1.	Un aspect important ce necesită a fi punctat constă în faptul că proiectul nu conține reglementări privind completarea Codului de procedură penală în sensul determinării clare a organului de constatare a infracțiunilor expuse în proiect.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		2.	Concomitent, reținem faptul că la moment lipsește răspunderea pentru nerespectarea de către persoanele juridice aflate sub controlul unui subiect al restricțiilor a obligațiilor legale stabilite la art. 25 alin. (6) din Legea nr. 25/2016 și/sau a interdicțiilor asupra tranzacțiilor și/sau	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			activităților prevăzute la art. 25 alin. (5) din Legea nr. 25/2016. Menționăm că lipsa răspunderii pentru neexecutarea de către persoanele juridice vizate a obligațiilor legale și/sau a interdicțiilor aplicate va compromite atingerea scopului propus prin instituirea acestor obligații/interdicții. Astfel, considerăm oportună completarea articolului IV din proiect cu aceste aspecte, prin reflectarea în Legea nr. 25/2016 a normelor de trimitere la legile speciale care prevăd sancțiuni, după cum urmează: pentru încălcarea interdicției prevăzute la art. 28 alin. (5) lit. c) se va aplica sancțiune conform art. 8 alin. (1) sau alin. (2) din Legea nr. 34/2024; pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 28 alin. (6) lit. a) se va aplica sancțiune conform art. 254 din Codul fiscal; pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 28 alin. (6) lit. b) se va aplica sancțiune conform art. 257 alin. (2) din Codul fiscal. Totodată, pentru încălcarea altor obligații și interdicții, pentru care legile speciale nu prevăd sancțiuni, propunem completarea cu o normă care să prevadă faptul că fondurile sau resursele economice obținute urmare a încălcării obligațiilor/interdicțiilor urmează a fi supuse blocării conform art. 29 din Legea nr. 25/2016.	
--	--	--	---	--

		3.	În altă ordine de idei, propunem completarea lit. c) a alin. (5) al art. 25 din Legea nr.25/2016, cu o frază ce ar reglementa obligația de afișare la vedere a informației privind existența interdicției de a încasa în numerar mijloace bănești ce depășesc suma de 1000 de lei.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Procuratura Generală	4.	8. Cu privire la proporțiile valorice (considerabile, mari, deosebit de mari) pentru infracțiunile propuse în Capitolul I/1 al Codului penal, se constată că, din specificul acestor infracțiuni, nu se are în vedere valoarea bunurilor <i>sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate sau comercializate, precum și valoarea pagubei pricinuite</i> , dar valoarea fondurilor sau resurselor economice puse la dispoziție, blocate... etc. Prin urmare, aplicarea directă a definițiilor proporțiilor prevăzute la art. 126 nu este posibilă, fiind necesară modificarea acestui articol pentru a include expres fondurile sau resursele economice puse la dispoziție, ca obiect al proporțiilor considerabile, mari și deosebit de mari.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Ministerul Afacerilor Interne	5.	2. Se propune completarea proiectului cu unele definiții pentru termenii „fonduri” și „resurse economice” în art. 134/28 și 134/29, prin trimitere expresă la legislația UE relevantă, precum și revizuirea pragurilor sancțiunilor pecuniare pentru a	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			asigura proporționalitatea în raport cu gravitatea faptei.	
		6.	Propuneri de completare a proiectului: La pct. 14 - 16 din proiect se propune completarea unor articole din Codul penal cu sancțiuni stabilite pentru persoanele juridice. Reieșind din aceasta se menționează că, deși proiectul are ca scop consolidarea răspunderii penale a persoanelor juridice, acesta nu acoperă toate cerințele legislației europene. Spre exemplu: Directiva 2011/36/UE din 05.04.2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI. Articolul 6 din Directivă prevede sancțiuni în cazul persoanelor juridice, cum sunt: (a) excluderea de la dreptul de a primi beneficii publice sau ajutor public; (c) plasarea sub supraveghere judiciară; (e) închiderea temporară sau permanentă a unităților care au servit la săvârșirea infracțiunii. Astfel, aceste sancțiuni urmează a fi incluse și la componentele de infracțiuni privind traficul de ființe umane (art. 165 Cod penal) și traficul de copii (art. 206 Cod	Precizare. Pedepsele propuse de autorul avizului sunt prevăzute deja de proiectul de lege, iar aplicarea lor poate fi posibilă, inclusiv în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 165 și 206. (A se vedea propunerile din proiect de completare a Codului penal: art. 73¹; 73⁴; 73⁶; 75)

			penal) în partea ce ține de stabilirea sancțiunilor pentru persoanele juridice.	
		7.	Decizia - Cadru nr. 2004/757/JAI a Consiliului UE din 25.10.2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunilor aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri. Articolul 6 din Decizia - cadru prevede sancțiuni în cazul persoanelor juridice, precum: (a) măsuri de excludere de la dreptul de a beneficia de o exonerare fiscală sau de alte avantaje ori de un ajutor public; (c) plasarea sub supraveghere judiciară; (e) închiderea temporară sau permanentă a unităților care au servit la săvârșirea infracțiunii. Odată cu modificarea art. 63 „Categoriile pedepselor aplicate persoanelor juridice” din Codul penal, aceste tipuri de sancțiuni prevăzute pentru persoanele juridice urmează a fi introduse la art. 217 – 217/3 și art. 218 din Codul penal. Concomitent, Articolul 4 alin. (2) din Decizia - cadru prevede că fiecare stat ia măsurile necesare pentru ca infracțiunile menționate la articolul 2 să fie pasibile de sancțiuni penale privative de libertate cel puțin de la 5 la 10 ani, în situațiile următoare:	Precizare. A se vedea pct. 6 din sinteză. Propunerea de completare a art. 217¹ din CP, excedă obiectul de reglementare a proiectului.

			b) infracțiunea implică drogurile cele mai dăunătoare pentru sănătate sau infracțiunea a produs vătămarea gravă a sănătății mai multor persoane. Respectiv, se impune modificarea alin. (4) art. 217/1 Cod penal prin completarea acestuia cu „lit. e) cu implicarea celor mai dăunătoare droguri pentru sănătate sau infracțiunea a produs vătămarea gravă a sănătății mai multor persoane.”.	
		8.	Concomitent, Articolul 4 alin. (2) din Decizia – cadru (nr. 2004/757/JAI) prevede că fiecare stat ia măsurile necesare pentru ca infracțiunile menționate la articolul 2 să fie pasibile de sancțiuni penale privative de libertate cel puțin de la 5 la 10 ani, în situațiile următoare: b) infracțiunea implică drogurile cele mai dăunătoare pentru sănătate sau infracțiunea a produs vătămarea gravă a sănătății mai multor persoane. Respectiv, se impune modificarea alin. (4) art. 217/1 Cod penal prin completarea acestuia cu „lit. e) cu implicarea celor mai dăunătoare droguri pentru sănătate sau infracțiunea a produs vătămarea gravă a sănătății mai multor persoane.”.	Nu se acceptă. Propunerile autorului avizului excedă obiectul de reglementare a proiectului.
		9.	Articolul 5 din Decizia-cadru nr. (2004/757/JAI) prevede că fiecare stat poate lua măsurile necesare pentru ca sancțiunile prevăzute la art. 4 să poată fi reduse, în cazul în care autorul infracțiunii:	Nu se acceptă. Propunerile autorului avizului excedă obiectul de reglementare a proiectului.

		- renunță la activitatea infracțională privind traficul de droguri și precursori; - furnizează autorităților informații, pe care acestea nu le-a putut obține altfel, ajutându-le să: prevină sau să limiteze efectele infracțiunii, identifice sau să-i aducă în fața justiției pe ceilalți autori ai infracțiunii, să găsească dovezi sau să împiedice săvârșirea altor infracțiuni prevăzute la art. 2 și 3. La moment, alin. (5) al art. 217 din Codul penal, prevede că persoana care a săvârșit acțiunile prevăzute la art. 217 sau 217/1 este liberată de răspundere penală dacă a contribuit activ la descoperirea sau contracararea infracțiunii ce ține de circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, după caz, prin autodenunțare, predare benevolă a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, indicare a sursei de procurare a acestor substanțe, la divulgarea persoanelor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, la indicarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor rezultate din infracțiune. Se precizează că actuala prevedere prevăzută la alin. (5) al art. 217 din Codul penal constituie o pârghie legală ce favorizează infractorii implicați în trafic de droguri în cantități mari, aceștia fiind scutiți integral de răspundere penală pentru	
--	--	--	--

			denunțarea infractorilor cu droguri în proporții mici, încurajând astfel sporirea comercializării drogurilor. Odată cu armonizarea legislației naționale la acquis-ul UE propunem preluarea practicii României (art. 14-15 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului consumului ilicit de droguri), sub aspectul reglementării posibilității de reducere a sancțiunilor în cazul în care autorul infracțiunii a furnizat autorităților informații utile. Prin urmare, se propune modificarea art. 217 din Codul penal după cum urmează: alin. (5) va avea următorul cuprins: „(5) Nu se pedepsește persoana care a comis una din infracțiunile prevăzute la art. 217 sau 217/1 și care, înainte de începerea procesului penal, denunță autorităților participarea sa la comiterea infracțiunii, contribuind astfel la identificarea și tragerea la răspundere penală a autorului sau a celorlalți participanți.”; se completează cu alin. (6) cu următorul cuprins: „(6) Persoana care a comis una din infracțiunile prevăzute la art. 217 sau 217/1, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri	
--	--	--	---	--

			beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.”;	
		10.	Decizia-cadru 2008/841/JAI a Consiliului din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate Articolul 6 din Decizia – cadru prevede sancțiuni pentru persoanele juridice. Potrivit alin. (1), fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a se asigura că o persoană juridică declarată responsabilă în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) este pasibilă de sancțiuni eficiente, proporționate și disuasive, care includ amenzile penale sau nepenale și pot include alte sancțiuni, cum ar fi: (a) anularea dreptului de a primi avantaje sau ajutor public; (b) interdicția temporară sau permanentă de a exercita o activitate comercială; (c) plasarea sub control judiciar; (d) lichidarea judiciară; (e) închiderea temporară sau permanentă a proprietăților care au fost folosite pentru comiterea infracțiunii. Astfel, odată cu modificarea art. 63 „Categoriile pedepselor aplicate persoanelor juridice” din Codul penal, aceste sancțiuni urmează a fi introduse și la faptele infracționale comise de către un grup criminal sau organizație criminală, în	Precizare. A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 6 din sinteză.

			partea ce ține de pedeapsa stabilită pentru persoana juridică.	
	Camera de Comerț Americană din Moldova	11.	Noțiunea de „tranzacție” utilizată pe tot parcursul Capitolului nou și a Codului penal. Considerăm oportună includerea unei definiții legale a noțiunii de „tranzacție”, precum și clarificarea rolului subiectului infracțiunii în cadrul acțiunii de „efectuare a tranzacției”. Din perspectiva tranzacțiilor financiare, pe lângă plătitor și beneficiar, poate interveni procesatorul sau intermediarul tehnic al tranzacției. În ceea ce privește tranzacțiile comerciale, acestea implică, de regulă, vânzătorul și cumpărătorul, iar în unele cazuri pot include și entități intermediare cu rol operațional, precum platformele de tip marketplace sau burse. Pentru a asigura o interpretare corectă și uniformă a normelor penale propuse, considerăm necesară introducerea unei definiții clare a termenului „tranzacție” în Codul penal.	Precizare. S-a decis separarea proiectului de lege, iar aspecte ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		12.	Art. 33 alin. (1) Recomandăm completarea art. 33 alin. (1) din Codul penal, după cuvintele „de o persoană” cu cuvintele „fizică sau juridică”, ținând cont de propunerile de completare a art. 34 alin. (1) din proiectul legii.	Precizare. Menționăm că susținem opinia legiuitorului prin care nu se face distincție dintre persoana fizică sau juridică atunci când utilizează lexemul „persoana”. Însă, datorită modificărilor operate la art. 21 și 34 din

			De asemenea, menționăm că aceeași formulare – „de o persoană” – se regăsește și în alte dispoziții ale Codului penal (de exemplu, art. 60 alin. (1), (3), (5) și (6) ș.a.). În consecință, această opțiune terminologică ar trebui aplicată unitar, respectiv fie extinsă în toate textele relevante, fie menținută forma actuală, fără a se introduce distincția „fizică sau juridică”.	proiect, prin care se reglementează expres că anumite instituții ale dreptului penal sunt opozabile și persoanelor juridice, s-a mers pe inițiativa de a specifica și la celelalte instituții de drept acest fapt, pentru a nu crea anumite confuzii. De altfel, doar alineatul (1) din art. 60 va face această precizare pentru a evidenția că instituția prescripției se referă și persoanelor juridice, iar celelalte alineate referindu-se cu titlu general, atât la persoanele fizice cât și la persoanele juridice.
	Cancelaria de Stat	13.	Totodată, pentru acțiunile/inacțiunile care pot duce la eludarea măsurilor restrictive internaționale, dar pentru care în cadrul normativ de specialitate nu este stabilit un mecanism de sancționare, sugerăm examinarea oportunității reglementării acestora drept contravenții. Astfel, se propune completarea proiectului de lege cu un articol suplimentar, cu renumerotarea corespunzătoare a articolelor din proiect: „Art. IV – Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78–84, art. 100), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. Titlul II, Partea Specială se completează cu Capitolul XXI cu următorul cuprins:	Precizare. S-a decis separarea proiectului de lege, iar aspecte ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			„Capitolul XXI CONTRAVENȚII ÎN DOMENIUL MĂSURILOR RESTRICTIVE INTERNAȚIONALE Articolul 373⁴. Activități ce au ca efect eludarea măsurilor restrictive internaționale (1) Participarea, în cunoștință de cauză și deliberată, la activități care au drept scop sau efect eludarea măsurilor restrictive internaționale aplicate pe teritoriul Republicii Moldova, se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 150 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. (2) Tergiversarea aplicării în mod direct a sancțiunilor adoptate prin rezoluțiile Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite conform art. 41 al Cartei Națiunilor Unite, precum și deciziile comitetelor de sancțiuni stabilite prin aceste rezoluții, se sancționează cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.	
--	--	--	---	--

			Articolul 373⁵. Încălcarea interdicțiilor și obligațiunilor stabilite persoanelor juridice aflate sub controlul unui subiect al restricțiilor (1) Achitarea de către persoana juridică aflată sub controlul unui subiect al restricțiilor a dividendelor, precum și a mijloacelor bănești rezultate din răscumpărarea valorilor mobiliare sau plata dobânzilor (cupoanelor) pe valori mobiliare, se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. (2) Acordarea, restituirea, achitarea împrumuturilor de către o persoană juridică aflată sub controlul unui subiect al restricțiilor, se sancționează cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 250 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. (3) Înstrăinarea de bunuri mobile/imobile, corporale/incorporale care sunt înregistrate în registrele de publicitate,	
--	--	--	---	--

			de către o persoană juridică aflată sub controlul unui subiect al restricțiilor, se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 250 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. (4) Contractarea, de către persoana juridică aflată sub controlul unui subiect al restricțiilor, de credite și alte produse creditare (leasing financiar sau operațional, factoring, garanții bancare), de la entitățile din sectorul financiar bancar și nebancar, se sancționează cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 250 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. 2. La alineatul (1) de la articolul 400 textul „și 365⁵” se substituie cu textul „365⁵ și 373⁴, alin. (1)”. 3. Alineatul (1) al articolului 402 se completează cu enunțul: „Contravențiile prevăzute de art. 373⁵ se examinează de către Serviciul Fiscal de Stat.” 4. La alineatul (1) de la art. 423¹ textul „și 365⁴” se substituie cu textul „365⁴ și 373⁴, alin.(2)”.	
--	--	--	--	--

	Asociația Băncilor din Moldova	14.	Sintagma ”tranzacția” utilizată pe tot parcursul Capitolului nou și a Codului Penal. Considerăm oportun includerea definiția cuvântului ”tranzacția” și rolului subiectului infracțiunii în acțiunea de ”efectuare a tranzacției”. Din punct de vedere a tranzacțiilor financiare în afara de plătitor și beneficiar este prezent procesor/intermediar tehnic al tranzacției. Din punct de vedere a vânzărilor, sunt prezenți vânzător și cumpărător. Totodată poate fi ca partea operațională a tranzacției - marketplace, bursa etc. Pentru a avea înțelegerea corectă asupra subiectului articolului dat este necesar de introdus definiția ”tranzacției”.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Serviciul de Informații și Securitate	15.	În partea ce vizează cuantumul și/sau categoriile de pedepse aplicabile pentru săvârșirea unei infracțiuni privind regimul măsurilor restrictive internaționale, considerăm oportună revizuirea acestora și asigurarea unei proporționalități rezonabile în funcție de fapta săvârșită, subiectul infracțiunii, intenția acestuia și în special, consecințele survenite. Or, pedepsele reglementate în special la unele alineate (1) ale articolelor propuse în proiect, pot fi	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			interpretate ca fiind destul de sever, în raport cu fapta propriu-zisă.	
		16.	Considerăm oportună reglementarea răspunderii contravenționale pentru săvârșirea faptelor (care nu constituie infracțiuni) de eludare a măsurilor restrictive internaționale. La acest aspect, urmează să se țină cont și de eventuala reglementare a răspunderii contravenționale în cazul admiterii eludării măsurilor din neglijența angajaților entităților raportoare, care nu au întreprins toate măsurile de rigoare de aplicare a măsurilor de precauție sporită în privința persoanelor fizice și juridice asociate subiecților restricțiilor (or acestea sunt persoane distincte de subiecții restricțiilor internaționale).	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		17.	Subsidiar, evidențiem faptul că, în proiectul remis spre avizare se utilizează noțiunile de „subiect al măsurilor restrictive internaționale” și „măsură restrictivă internațională” (de exemplu: art. 144¹, 144², etc.). Cu toate acestea, la punerea în aplicare a prevederilor articolelor din Codul penal (și eventual Codul Contravențional), se pot crea confuzii care vor fi aplicabile normele penale sau contravenționale. Or, urmează a fi determinat expres dacă, vor fi incriminate doar faptele de admitere a eludării măsurilor restrictive internaționale la care Republica Moldova s-	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			a aliniat și/sau au fost adoptate din propria inițiativă, sau răspunderea penală și/sau contravențională se va aplica și în privința acelor măsuri la care nu s-a decis alinierea de către Republica Moldova. Prin urmare, în vederea neadmiterii interpretării extensive defavorabile în detrimentul persoanelor fizice și juridice în privința cărora ar exista dubii de admitere a eludării măsurilor restrictive internaționale la care Republica Moldova nu s-a aliniat, considerăm oportună definirea în Codul penal și Codul contravențional al noțiunii de măsură restrictivă internațională, a cărei eludare va fi eligibilă de sancționare penală sau contravențională și al noțiunii de „subiecți ai măsurilor restrictive internaționale” (or, expunerea prin norme de trimitere la definițiile din Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale).	
B. Obiecții și propuneri la articolele/punctele din proiect				
Art. I. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72–74, art. 195)				
1. La articolul 21: la alineatul (3) textul „cu excepția autorităților publice” se înlocuiește cu textul „cu excepția statelor, autorităților	Procuratura pentru Combaterea Criminalității	18.	1. La pct. 1 din proiect autorul la art.21 din Codul penal care reglementează subiecții infracțiunii introduce și sintagma de „ <i>organizațiile publice internaționale</i> ”, ca fiind exceptate de la răspundere penală,	Precizare În art. 123 ¹ este utilizată sintagma „ <i>organizație publică străină</i> ” care nu este definită printr-o normă separată, iar în

publice și a organizațiilor publice internaționale”; se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare, ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.	Organizaționale și Cauze Speciale (PCCOCS)		însă considerăm oportun de a defini această noțiune la art. 123¹ unde este definită noțiunea de <i>persoana publică străină</i>. Definirea expresă a noțiunii „<i>organizație publică internațională</i>” va contribui la asigurarea clarității, coerenței și aplicabilității unitare a prevederilor Codului penal.	practică nu s-a dovedit a fi înțeleasă greșit sau cu un alt sens
	Procuratura Generală (PG)	19.	1. La pct. 1 din proiect, autorul propune completarea art. 21 din Codul penal - care reglementează subiecții infracțiunii după cum urmează: 1.1 La articolul 21: la alineatul (3) textul „cu excepția autorităților publice” se înlocuiește cu textul „cu excepția statelor, autorităților publice și a organizațiilor publice internaționale”; Se indică asupra faptului că introducerea termenului „statele” nu este clară și nu se justifică din punct de vedere juridic, întrucât statele nu pot constitui subiect al infracțiunii, a priori, potrivit principiilor generale ale dreptului penal. Totodată, cu privire la completarea textului cu sintagma „organizațiile publice internaționale”, în sensul excluderii acestora de la răspunderea penală, se	Precizare Suplimentar opiniei autorului proiectului de la pct. 18 din sinteză, menționăm că în mai multe state se reglementează exonerarea răspunderii a statului. Bunăoară a se vedea art. 34 din Codul penal al Luxemburgului⁴, art. 135 din Codul penal al României⁵.

⁴ <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/penal/20250804>

⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109855>

			apreciază ca fiind justă și oportună definirea expresă a acestei noțiuni în cuprinsul art. 123¹ din Codul penal, articol în care este consacrată noțiunea de „persoană publică străină”. Introducerea unei definiții legale a termenului „organizație publică internațională” va asigura claritatea, coerența și aplicarea uniformă a normelor Codului penal, evitând interpretările divergente la nivel jurisprudențial și doctrinar.	
	Ministerul Afacerilor Interne	20.	1.1. În contextul pct. 1, se propune modificarea art. 21 alin. (4) și anume, substituirea textului „cu excepția autorităților publice” cu textul „cu excepția statelor, autorităților publice și a organizațiilor publice internaționale” similar modificării propuse de autor la alin. (3) la prezentul articol or, ambele alineate stabilesc condițiile în care persoana juridică este pasibilă de răspundere penală, iar excepțiile în acest sens urmează fi similare pentru ambele norme;	Se acceptă.
	Camera de Comerț Americană din Moldova	21.	Cu privire la modificarea art. 21 alin. (3) Cod penal, prin introducerea „statelor” și a „organizațiilor publice internaționale” ca fiind exceptate de la răspunderea penală: a. Prevederile din Codul penal – Capitolul XIII Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul cod, nu specifică nici	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 18 și 19 din sinteză.

		înțelesul noțiunii de „stat”, și nici noțiunea de „organizație publică internațională”. Pentru a asigura claritatea interpretărilor și aplicarea uniformă a legii, recomandăm includerea acestor noțiuni în mod expres în conținutul capitolului, fie ca parte a unor articole existente, fie drept articole separate. b. Totodată, subliniem că statele, prin natura lor juridică, a priori nu pot fi subiect al infracțiunilor, întrucât răspunderea penală aparține exclusiv entităților cărora legea le recunoaște capacitatea penală. În consecință, o asemenea concretizare în textul legii penale, ar fi lipsită de o finalitate practică. c. Prevederile art. 134¹ Cod penal utilizează atât termenul de „organ public sau întreprindere publică străină”, cât și termenul de „organizație publică internațională”. În acest sens, recomandăm adițional și reglementarea noțiunilor „întreprindere publică străină” și cea de „organ public sau organizație publică internațională” pentru a asigura delimitarea acestor tipuri entități juridice. Dacă între acestea nu există nici o diferență, recomandarea este de a utiliza în textul Codului terminologie uniformă întrucât, în sensul art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, terminologia utilizată în textul proiectului	
--	--	---	--

			actului normativ, trebuie să fie constată și uniformă.	
	Consiliul Superior al Magistraturii	22.	La punctul 1 ce se referă la articolul 21 din Codul penal, urmează ca autorul să propună introducerea definiției organizațiilor publice internaționale" în Capitolul XIII care prevede înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul cod, legea penală urmând a fi previzibilă și clară.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 18 din sinteză.
	Centrul de Resurse Juridice din Moldova	23.	Articolul 1: La articolul 21: se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare; <u>”Reorganizarea persoanei juridice după comiterea infracțiunii, nu exclude răspunderea penală a persoanei juridice noi create, prin fuziune, dezmembrare sau transformare, pentru faptele persoanei juridice care a săvârșit infracțiunea”.</u> De asemenea, propunem completarea art.75 cu alineatul (4) cu următorul conținut: ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al 2 persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.	Se acceptă parțial. Redacția art. 21 alin. (6) a fost ajustată, reieșind din propunerile autorilor avizelor de la pct. 24 și 32 din sinteză. Redacția art. 75 propusă a fost acceptată.

			<u>”La individualizarea pedepsei în cazurile prevăzute la ar. 21 alin. (6) se va ține cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activelor persoanei juridice care a săvârșit infracțiunea, precum și de partea din activele acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.”</u> Considerăm că textul normei din proiect urmează a fi ajustat în vederea evitării unor confuzii de incompatibilitate cu art.6 alin.(2) din Codul penal, care statuează cu titlu de principiu caracterul personal al răspunderii penale. Sintagma „răspunderea penală se transferă” ar putea crea dificultăți în aplicare sau genera litigii, inclusiv sub aspect constituțional. În aceste circumstanțe, propunem remodelarea conținutului alineatului utilizând concepte existente și descrise deja în dreptul național, în particular la paragraful 3 capitolul II Cartea întâi din Codul civil. Spre exemplu, Codul penal al României utilizează alte noțiuni cu valoare semantică similară, dar care evită confuzii de ordin juridic, lăsând câmp doar pentru interpretare literală. Astfel, la art. 151 din Codul penal al României este utilizată noțiunea de ”angajare a răspunderii penale	
--	--	--	--	--

		și a consecințelor” și ”pierdere a personalității juridice prin reorganizare”, ulterior fiind descrise consecințele. Totodată, temeiurile răspunderii penale nu trebuie confundate cu condițiile individualizării pedepsei, or evaluarea valorii activului patrimonial sau a cifrei de afaceri sunt criterii de individualizare a pedepsei. În altă ordine de idei, proiectul vine cu noțiuni noi ce nu se regăsesc la moment în Codul penal și care în opinia noastră trebuie clarificate. Astfel, Legea penală nu oferă o definiție a sintagmei ”valoarea activului patrimonial”. Pentru început, urmează a fi notat că legislația națională nu definește noțiunea de activ patrimonial (dar ea poate fi înțeleasă ca activele dintr-un patrimoniu). Din punct de vedere al legislației civile, termenul activ este suficient și clar. La fel, același termen este utilizat în domeniul contabilității (NOTĂ: la etapa de individualizare a pedepsei, aprecierea valorii activelor se va face utilizând criterii contabile). În plus, soarta actelor și pasivelor în cazul reorganizării persoanei juridice este reglementată deja de codul civil. În plus, patrimoniul unei persoane juridice, potrivit art. 453 reprezintă ” ... totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive	
--	--	---	--

			legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate” În acest context propunem utilizarea termenului de „valoarea activelor” în loc de ”valoarea activelor patrimoniale”. În această ordine de idei propunem luarea în calcul a remodelării textului din proiect și divizării acestuia în două norme separate, precum și completarea art. 75 din Codul penal.	
	Curtea Supremă de Justiție	24.	Se propune următorul text: „(6) În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală se transferă către <i>persoanele juridice succesoare</i>, ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare”. Textul alin. (6) introduce o regulă privind succesiunea răspunderii penale în caz de reorganizare a persoanei juridice (fuziune, divizare, absorbție). Această completare este logică și necesară pentru a asigura tratamentul egal între persoane fizice și juridice sub aspectul agravării răspunderii penale. Totuși Curtea Supremă de Justiție menționează că sintagma „<i>persoanelor</i>	Se acceptă.

			<i>juridice create prin reorganizare</i>” desemnează entitatea care a parcurs procesul de reorganizare, însă nu include persoanele juridice care au rezultat din această reorganizare. În consecință, utilizarea acestui termen nu reflectă exact situația juridică a entităților care continuă activitatea și preiau patrimoniul persoanei juridice inițiale. Prin urmare, Curtea Supremă de Justiție apreciază că este necesară introducerea expresiei „<i>persoane juridice succesoare</i>”, deoarece acesta arată clar că este vorba despre entitățile care continuă activitatea, preiau patrimoniul și pot fi trase la răspundere penală pentru faptele comise de persoana juridică inițială.	
	Ministerul Finanțelor	25.	La Art. I pct. 1 din proiect se propune ca, în cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală să se transfere persoanelor juridice create prin reorganizare. În acest sens, menționăm că transferul automat al răspunderii penale către persoanele juridice rezultate din reorganizare contravine principiului personalității răspunderii penale, deoarece noile entități nu pot fi sancționate pentru fapta unei alte persoane juridice. Mai mult, reieșind din faptul că potrivit art. 3 alin. (4)	Nu se acceptă Însăși CEDO a statuat în jurisprudența sa (a se vedea cauza Carrefour France contra Franței⁶) că aplicarea unei amenzi pentru fapte comise de o entitate care și-a încetat existența din punct de vedere juridic, dar activitățile acesteia au continuat prin intermediul unei entități absorbante, nu a constituit o încălcare a principiului conform căruia o pedeapsă ar trebui aplicată numai infractorului și nu altor persoane.

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-197205>

			din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actul normativ trebuie să se integreze organic în cadrul normativ în vigoare, urmează a fi revăzută norma respectivă din proiect, reieșind din principiul individualizării răspunderii penale statuat la art. 7 din Codul penal. Totodată, nu este clar cine ar urma să fie responsabil de monitorizarea și stabilirea transmiterii răspunderii penale în cazul reorganizării. Astfel, se impune ca legea să prevadă expres competența organelor de urmărire penală și a instanței de judecată de a verifica dacă reorganizarea a fost efectuată cu scopul de a eluda răspunderea penală.	Deși principiul legalității în dreptul penal, așa cum este consacrat în articolul 7 din Convenție, presupune interzicerea pedepsirii unei persoane atunci când fapta a fost săvârșită de o altă persoană, impunând ca legea penală să interzică răspunderea pentru fapta altuia și principiul este, deopotrivă, aplicabil atât persoanelor juridice, cât și persoanelor fizice. Curtea a arătat că este vorba doar de o încălcare aparentă a acestui principiu și că nu poate fi pus un semn al egalității cu situația în care o persoană fizică ar fi condamnată pentru o faptă comisă de altă persoană fizică, deoarece, în cazul persoanelor juridice care continuă economic activitatea unei alte persoane juridice, nu este vorba propriu-zis despre o „altă” persoană. Astfel, în această cauză, Curtea a reținut că, prin obligarea entității absorbante la plata amenzii, pe baza principiului continuității economice și operaționale a întreprinderii, instanțele franceze nu au încălcat regula personalității sancțiunii. Având în vedere că norma din proiect stabilește că reorganizarea trebuie să intervină „după comiterea faptei” ceea ce ar însemna că reorganizarea poate avea loc fie înainte de pornirea procesului penal fie după pornirea acestuia. În acest caz, atât la urmărirea penală cât și la judecarea cauzei se
--	--	--	--	--

				va soluționa chestiunea privind vinovăția persoanei juridice reorganizate, iar la stabilirea pedepsei datorită faptului că persoana juridică reorganizată nu mai există, pedeapsa va fi stabilită persoanelor juridice succesoare, și doar în mărimea activelor preluate de la prima.
	Procuratura Generală	26.	1.2. Privitor la completarea art. 21 cu alin. (6) menționăm că, nu este clar ce se are în vedere prin: „<i>ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare sau de rulajul financiar</i>”. A priori, este de menționat că răspunderea penală este personală. Prin transferul răspunderii la o altă persoană juridică (care poate fi o entitate nouă, cu conducere și activitate diferită), norma pare să încalce acest principiu, deoarece: • noua persoană juridică nu a comis infracțiunea; • poate fi vorba de o entitate de bună-credință, fără legătură cu fapta inițială. De menționat că, reorganizarea unei persoane juridice, potrivit art.204 din Codul civil, poate lua mai multe forme — fuziune, divizare, desprindere, transformare. Modificarea propusă nu precizează: • dacă se aplică tuturor acestor forme;	Precizare. Suplimentar opiniei autorului proiectului de le pct. 25 din sinteză, menționăm că, prin utilizarea la art. 21 alin. (2) a noțiunii de „reorganizare” se are în vedere toate formele de reorganizare, astfel cum prevede art. 201 alin. (1) din Codul civil, și anume: „<i>Persoana juridică se reorganizează prin fuziune (contopire și absorbție), dezmembrare (divizare și separare) sau transformare</i>”. Astfel, nu este necesar de specificat concret care forme de reorganizare, deoarece reorganizarea persoanei juridice poate avea loc prin mai multe forme: contopire, absorbție, divizare, separare sau transformare. Referitor la modul de aplicare a pedepsei în cazul persoanei juridice reorganizate, a se vedea pct. 23 din sinteză.

			• dacă se transferă răspunderea integral (în cazul fuziunii) sau proporțional (în cazul divizării); • cum se stabilește partea de răspundere când rezultă mai multe entități. Această lipsă de precizare face dificilă aplicarea unitară a normei de către instanțe și organele de urmărire penală, cu atât mai mult cu cât în normă se face trimitere la <i>“Ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare”</i>. În aceeași ordine de idei, enunțăm impredictibilitatea sintagmei <i>“ținându-se cont”</i>, astfel prin această formulare se creează impresia unei discreții de aplicabilitate precum și faptul că responsabilitatea va fi direct proporțională patrimoniului transmis în cazul divizării sau desprinderii sau, în cazul fuzionării, persoanei juridice noi create îi vor fi transmise și aspecte de răspundere penală.	
--	--	--	---	--

	Camera de Comerț Americană din Moldova	27.	6 Art. 21 alin. (6) și art. 34 alin. (6). a. Propunem revizuirea acestui mecanism de transfer al răspunderii penale către persoanele juridice create prin reorganizare, or, art. 6 din Codul penal stabilește principiul caracterului personal al răspunderii penale: (1) Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. (2) Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală. Respectiv, transferul răspunderii penale către persoana juridică nouă urmare a reorganizării poate contraveni principiului caracterului personal al răspunderii penale. Autorul legii a invocat în nota de fundamentare că numeroase state, inclusiv România, a adoptat o asemenea tehnică de transfer al răspunderii penale însă nu este bine determinat dacă a fost luat în considerare aplicabilitatea și eficiența practică a acestor reglementări în statele la care face trimitere. Totodată, nu se face trimitere nici la opiniile doctrinare aferente conceptului, care la o analiză sumară – sunt divergente. De exemplu, prevederea din Codul penal al României este criticată indicându-se că aceasta este afectată de inconsistență terminologică și ambiguitate conceptuală.	Nu se acceptă. Cu toate că instituția „transmiterii răspunderii penale” este criticată de doctrinari, inițiativa acestei propuneri din proiect este fundamentată pe jurisprudența CtEDO, care în mai multe cauze a statuat că aplicarea unei amenzi pentru fapte comise de o entitate care și-a încetat existența din punct de vedere juridic, dar activitățile acesteia au continuat prin intermediul unei entități absorbante, nu a constituit o încălcare a principiului conform căruia o pedeapsă ar trebui aplicată numai infractorului și nu altor persoane (a se vedea cauza Carrefour France vs France). Or, izvor de drept în cadrul procesului penal este și Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar sistemul Convenției se dezvoltă în baza precedentului, astfel nu este posibil de analizat Convenția fără a analiza precedentele CtEDO. Astfel, pentru aplicarea corectă a Convenției este necesară studierea prealabilă a jurisprudenței CtEDO, iar instanțele judecătorești trebuie să se călăuzească de aceste interpretări.
--	--	-------------------	--	---

			Totodată, și doctrina este divergentă, în unele opinii ³ menționându-se că transmiterea răspunderii penale către persoana juridică succesoare contravine principiului răspunderii penale personale. Conform legislației civile atât fuziunea, cât și divizarea duc la încetarea persoanei juridice, echivalent al decesului persoanei fizice (cauză de împiedicare a exercitării acțiunii penale). Rezultă așadar că art. 151 Cod penal este în mod fundamental criticabil prin aceea că transferă răspunderea penală de plano unei persoane juridice succesoare care nu a comis o infracțiune, fără a acorda organului judiciar posibilitatea efectuării unei analize în concreto referitoare la îndeplinirea cerințelor atragerii răspunderii penale, fiind încălcate pe această cale principiile fundamentale ale dreptului penal. ⁴	
		28.	b. Instituția răspunderii penale în sensul stabilit la art. 50 Cod penal – reprezintă condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege. Se atestă așadar că, versiunea prevederii propuse a fi inclusă la art. art. 21 alin. (6) – stabilește că răspunderea penală se transferă ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial	Nu se acceptă. A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 25 și 27 din sinteză.

			al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare. Totuși, conceptul de răspundere penală are un conținut mult mai amplu decât cel al individualizării pedepsei. În esență, răspunderea penală exprimă existența unei vinovății constatate și a obligației de a suporta consecințele prevăzute de lege, în timp ce individualizarea pedepsei privește doar modalitatea concretă de aplicare a sancțiunii. Or, o persoană nu poate răspunde penal „mai mult” sau „mai puțin”, ci doar poate fi sancționată diferit, în funcție de gradul de pericol social al faptei și de circumstanțele individuale. Răspunderea penală nu poate fi condiționată de astfel de circumstanțe precum cifra de afaceri sau valoarea activului transmis, dar poate fi doar individualizată în baza acestor elemente.	
		29.	c. Suplimentar, urmează a fi luat în calcul că practic, reorganizarea persoanei juridice poate implica dobânditorii de bună credință și/sau beneficiari efectivi de bună credință. Totodată, urmează ca instanța să evalueze corect scopul reorganizării, să evalueze identitatea persoanei juridice nou formate cu cea anterioară sau alternativ să	Precizare. Argumentul fundamental al instituirii mecanismului de transmitere a răspunderii penale a persoanei juridice reorganizate, este împiedicarea eludării răspunderii penale a persoanei juridice prin mecanisme de reorganizare declanșate imediat după

			se instituie răspunderea doar pentru sancțiunile pecuniare.	comiterea infracțiunii sau după pornirea urmăririi penale. Dacă limităm răspunderea doar la sancțiunile pecuniare (amenda) ar face ca sancțiunile complementare (precum privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau accesul la beneficii, ajutoare, achiziții publice etc.), care sunt esențiale pentru înlăturarea pericolului social, să devină ineficiente și ușor de ocolit. Oricine ar putea comite o infracțiune, ar plăti o amendă și apoi, printr-o reorganizare, ar scăpa de interdicțiile menite să protejeze ordinea publică. Transferul sancțiunilor complementare este o necesitate pentru a preveni ca aceleași persoane juridice să continue activitatea ilicită sub un nume nou. Eliminarea lor ar anula rolul statului de a proteja spațiul public (achiziții, fonduri, buget) de entitățile criminale, or conform art. 2 din Codul penal, legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept. Legea penală are, de asemenea, drept scop prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.
		30.	d. Cât privește transferul antecedentelor penale, urmează a fi aplicate	Precizare.

		aceleași raționamente exprimate mai sus. Suplimentar, nu este stabilit dacă acest transfer al antecedentelor penale operează automat, sau dacă este condiționat de anumite elemente de continuitate. Absența unei asemenea precizări lasă loc interpretărilor divergente și poate genera incertitudine în aplicarea normei. A contrario, transferul răspunderii penale este stabilit în funcție de mai multe criterii, însă transferul antecedentelor nu este stabilit ca având la bază anumite criterii de individualizare a acestuia. Totodată, norma nu clarifică față de care persoane juridice reorganizate se realizează transferul acestor antecedente. Rămâne incert dacă transferul operează și în cazul în care reorganizarea are loc după pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, ori dacă efectele acesteia sunt limitate doar la reorganizările anterioare tragerii la răspundere penală. O asemenea lipsă de precizie poate genera dificultăți în determinarea întinderii răspunderii și în aplicarea principiului personalității răspunderii penale.	Odată ce se instituie transferul răspunderii penale, transferul antecedentelor penale este o consecință logică necesară pentru a menține eficacitatea sistemului sancționator, fiind similar principiului "accesoriul urmează principalul". Antecedentul penal este consecința directă a unei condamnări. Astfel, odată ce art. 21 stabilește că răspunderea penală și consecințele acesteia se pun în sarcina persoanelor juridice succesoare, transferul antecedentelor penale operează de drept. Nu sunt necesare anumite criterii de individualizare separate pentru antecedente, deoarece acestea nu sunt pedepse, ci o stare de drept care generează anumite consecințe. Criteriile de individualizare sunt utilizate la stabilirea și individualizarea răspunderii și pedepsei (art. 75 alin. 5). Odată ce răspunderea este stabilită și transferată către persoana juridică succesoare, antecedentele urmează automat această succesiune.
--	--	---	--

		31.	e. Dacă se decide păstrarea acestui mecanism de transfer a răspunderii penale, cu luarea în calcul a unei posibile contradicții cu principiile răspunderii penale, recomandăm concretizarea în cazul căror forme de reorganizare operează transferul răspunderii penale, sau recomandăm ca după sintagma „se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare”, să fie inclusă completarea „, conform art. 205 Cod civil,” pentru a asigura previzibilitate. f. Cu privire la recomandarea completării alin. (6) din art. 34, recomandăm ca după sintagma „create în urma reorganizării”, să fie inclusă sintagma „, , conform art. 205 Cod civil,” pentru a asigura previzibilitatea în stabilirea persoanelor juridice create prin reorganizare.	Nu se acceptă. Formele de reorganizare a persoanei juridice este reglementată doar în Codul civil, acesta fiind singura lege care guvernează această instituție. Prin urmare, nu este necesar de a face o trimitere expresă la această lege și a distinge „transmiterea” răspunderii penale de o anumită formă de reorganizare.
	Banca Națională a Moldovei	32.	1. Cu privire la art. I alin. 1 din proiect (modificarea art. 21 alin. (3) din Codul penal al R. Moldova), observăm, că potrivit par. (23) din preambulul Directivei nr. 2024/1226 a Parlamentului European și a Consiliului din 24 aprilie 2024 privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor pentru încălcarea măsurilor restrictive ale Uniunii și de modificare a Directivei (UE) 2018/1673, „prin persoane juridice se înțelege orice entitate juridică care deține	Nu se acceptă. Noțiunea utilizată de legislația UE, inclusiv de directivele menționate conține un element foarte important pe care organismele scutite de răspundere penală trebuie să îl întrunească, și anume – exercitarea puterii de stat. Astfel, echivalentul acestei prerogative în legislația națională este exercitarea puterii publice. Potrivit art. 7 din Codul

		acest statut în temeiul dreptului aplicabil, cu excepția statelor sau a organismelor publice care exercită autoritatea de stat și a organizațiilor internaționale publice”. O noțiune similară este redată și în art. 2 alin. 3 din Directiva nr. 2018/1673 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2018 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor. Opinăm, că termenul „organisme publice care exercită autoritatea de stat” ar viza nu doar autoritățile publice, dar și alte persoane juridice de drept public. În acest sens, remarcăm că, reieșind din prevederile art. 174, art. 304-307 din Codul civil al R. Moldova, persoane juridice de drept public sunt statul, unitățile administrativ-teritoriale, autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice. De asemenea, în contextul completării Codului penal cu componenta de infracțiune prevăzută la art. 144⁵, sesizăm că, în conformitate cu art. 13 alin. (1) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice, autorități contractante sînt nu doar autoritățile publice, dar și alte persoane juridice de drept public, asociații de autorități publice sau de persoane juridice de drept public. Adicional, relevăm, că art. 1 alin. (2) din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei prevede, că	administrativ, subiecții care acționează în regim de putere publică sunt <i>autoritățile publice</i>. Astfel, unul dintre elementele al regimului juridic <i>de putere</i> publică este atunci cînd se acționează ca un regim autoritar, regim care este deținut de autorități publice competente, potrivit legii, în calitatea lor de deținători ai unor părți din suveranitatea națională, din puterea publică a statului. Pe de altă parte, <i>persoanele juridice de drept public</i> sunt cele care au ca scop fundamental satisfacerea intereselor generale ale societății sau ale colectivităților locale și se înființează în baza legii sau a unui act normativ emis de o autoritate publică centrală sau locală. Astfel, autoritatea publică acționează în regim de putere publică, iar persoana juridică de drept public, potrivit art. 174 din Codul civil, acționează în raporturi civile pe poziție de egalitate cu ceilalți subiecți. Totodată, putem spune că orice autoritate publică este, în același timp, o persoană juridică de drept public, însă nu orice persoană juridică de drept public este o autoritate publică.
--	--	--	---

			BNM este o persoană juridică publică autonomă. Prin urmare, pentru a reflecta în mod generic toți subiecții de drept care acționează în numele statului sau a unităților administrativ-teritoriale, la art. I alin. 1, în textul propus la art. 21 alin. (3) din Codul penal al R. Moldova, propunem substituirea cuvintelor „autorităților publice” cu cuvintele „persoanelor juridice de drept public”. Această ajustare ar asigura evitarea interpretărilor restrictive cu privire la sfera entităților publice vizate.	
		33.	Referitor la alin. (6), propus pentru completarea art. 21 din Codul penal al R. Moldova, recomandăm a se revedea textul „persoanelor juridice create prin reorganizare”, or, urmează a se face referință și la persoanele juridice care continuă să existe ca urmare a reorganizării. În acest sens, urmează a fi revăzut și alin. (6) propus pentru completarea art. 34 din Codul penal al R. Moldova.	Se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 24 din sinteză.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	34.	În contextul prevederilor art. 21 alin. (6) este necesară clarificarea algoritmului de repartizare a răspunderii ; Criteriile cumulative de repartiție prevăzute la alineatul (6) cu care se completează articolul 21, deși sunt necesare, nu sunt suficiente, atât timp cât legiuitorul propune ca răspunderea penală să se „transfere” la entitățile rezultate	Precizare Urmărirea penală sau condamnarea unei persoane juridice reorganizate nu are ca subiect al infracțiunii persoana juridică succesoare, ci persoana juridică reorganizată. Astfel, învinuirea este adusă persoanei juridice reorganizate iar sentința va stabili drept vinovată această persoană și nu persoana juridică succesoare. Însă,

			urmare a reorganizării proporțional cu activele preluate, fără indicarea modalității în care se va calcula „proporționalitatea”. Potrivit prevederilor art. 214 alin. (2) și alin. (3) Cod civil, divizarea persoanei juridice are ca efect încetarea existenței acesteia și trecerea drepturilor și obligațiilor ei la două sau mai multe persoane juridice, care iau ființă. Separarea are ca efect desprinderea unei părți din patrimoniul persoanei juridice, care nu își încetează existența, și transmiterea ei către una sau mai multe persoane juridice existente sau care iau ființă. Având în vedere că, spre deosebire de obligațiile civile, răspunderea penală este indivizibilă, iar în cazul reorganizării unei persoane juridice prin divizare sau separare se pot crea două sau mai multe entități noi, este necesar să se identifice mecanismul / procedura conform căreia urmează a fi determinată „proporția de vinovăție” transferată noilor entități. Omisiunea clarificării modului în care se vor determina limitele transferului de vinovăție către noile entități poate genera o aplicare arbitrară a acestor prevederi, fapt care va genera în consecință un risc de imprevizibilitate și apariția litigiilor care vor pune la îndoială proporționalitatea transferului răspunderii.	datorită faptului că aceasta a fost reorganizată iar patrimoniul acesteia a fost transmis altei persoane juridice, cea din urmă va fi subiectul responsabil de executarea pedepsei, în baza criteriilor enumerate la art. 21 alin. (2) din proiectul de lege.
2. La articolul 34:	Ministerul Finanțelor	35.	Vis-a-vis de modificarea propusă la pct. 2 din proiect, pentru completarea art. 34	Precizare.

la alineatul (1), după cuvintele „de o persoană” se completează cu cuvintele „fizică sau juridică”; se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) La stabilirea stării de recidivă, în cazul persoanei juridice reorganizate, antecedentele penale se transferă către persoanele juridice create în urma reorganizării.”.			din Codul penal, menționăm faptul că potrivit reglementărilor existente, infracțiunile nu pot fi comise de către persoanele juridice, acestea se comit de către persoanele fizice din cadrul persoanei juridice.	Art. 21 alin.(3) din CP prevede că o persoană juridică, cu excepția autorităților publice, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată cel puțin una din următoarele circumstanțe: a) fapta a fost săvârșită în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice; b) fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere; c) fapta a fost săvârșită datorită lipsei de supraveghere și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere. Suplimentar a se vedea și opinia autorului proiectului de la pct. 37 din sinteză.
	Agencia Servicii Publice	36.	În temeiul prevederilor art. 208 alin. (3) și art. 214 alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova, nu în toate cazurile reorganizarea persoanelor juridice are ca	Se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 24 din sinteză.

			efect crearea persoanelor juridice noi și încetarea existenței persoanele juridice participante la reorganizare. Astfel, în proiect urmează să fie revizuit la punctul 1 (art. 21 alin. (6)) textul „persoanelor juridice create prin reorganizare” și la punctul 2 (art. 34 alin. (6)) textul „persoanele juridice create în urma reorganizării”.	
	Ministerul Afacerilor Interne	37.	1.2. La pct. 2, modificarea propusă pentru art. 34: 1.2.1. la alin. (1), autorul proiectului stabilește că comiterea unor infracțiuni în stare de recidivă este posibilă atât pentru persoana fizică, cât și pentru persoana juridică. La acest capitol, se menționează că potrivit Codului penal nr. 985/2002 (în continuare – Cod penal) sunt reglementate următoarele aspecte după cum urmează. Art. 34 alin. (1) stabilește că, se consideră recidivă comiterea cu intenție a uneia sau mai multor infracțiuni de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune săvârșită cu intenție. Conform art. 17 se consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări.	Precizare Art. 6 alin.(2) din Codul penal prevede că „Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală.”. Chiar dacă Codul penal nu distinge această normă între categoriile de persoane, fie fizice, fie juridice, calitatea de subiect al infracțiunii nu poate fi determinată fără a îndeplini condiția vinovăției prevăzute de lege în cazul persoanelor fizice. Astfel, în cazul vinovăției persoanelor juridice există o particularitate, în sensul că aceasta se raportează la atitudinea anumitor persoane fizice din cadrul organelor de conducere sau gestionare, care prin fapta lor, exprimă voința persoanei juridice. Aceste raționamente sunt expuse și în Recomandarea Nr. R (88) 18 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 20 octombrie 1998, care stabilește că în mai

		Art. 21 alin. (4) și (5) reglementează că persoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune pentru persoanele juridice în partea specială din prezentul cod, iar răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită. Reieșind din cele expuse, se constată că persoana juridică nu dispune de capacitate proprie de conștientizare și nu poate săvârși infracțiuni cu intenție, aceasta fiind dedusă doar din acțiunile infracționale săvârșite de reprezentantul acesteia care este o persoană fizică. Suplimentar, se atrage atenția că nu permanent infracțiunile săvârșite în cadrul persoanei juridice sunt comise de aceeași persoană fizică or, în cadrul aceleiași persoane juridice, reprezentanții acesteia pot fi persoane fizice diferite. Starea de recidivă este caracteristică numai pentru persoanele fizice care percep acțiunile pe care le întreprind și prevăd sau pot să prevadă consecințele ce vor urma în urma acestora. Astfel, în situația în care persoana fizică reprezentant al entității, săvârșește cu intenție una sau mai multe infracțiuni,	multe sisteme de drept noțiunea de vinovăție a persoanei juridice include un element de culpă care, în teoria penală clasică, se adresează necesar unei persoane fizice. Comitetul a observat că în țările cu un sistem de drept <i>common law</i> nu există problema vinovăției persoanei juridice. Astfel, regula generală este că o persoană juridică poate fi răspunzătoare în același mod ca o persoană fizică. Regula se bazează că directorii și agenții manageriali superiori care acționează în numele companiei, sunt - din punct de vedere legal - compania. Ei sunt, cu alte cuvinte <i>alter ego-ul</i> (n.a. a doua identitate) companiei, cu rezultatul că vina lor este atribuită companiei, făcând-o responsabilă de răspunderea penală.⁷
--	--	--	---

⁷ Consiliul Europei, Liability of Enterprises for Offences, Strasbourg, 1990, disponibilă online, p. 10. - <https://rm.coe.int/16804c5d71>

			având deja antecedente penale, aceasta poate fi calificată drept recidivă, însă această stare nu poate fi atribuită și pentru persoana juridică pe care acesta o reprezintă, dar faptul că o persoană juridică a mai fost condamnată anterior pentru săvârșirea unei infracțiuni, ar putea fi luat în considerare de instanța de judecată la individualizarea pedepsei, pentru stabilirea unei pedepse mai aspre în cazul săvârșirii repetate a unui delict;	
		38.	1.2.2 cu privire la alin. (6), care reglementează că la stabilirea stării de recidivă, în cazul persoanei juridice reorganizate, antecedentele penale se transferă către persoanele juridice create în urma reorganizării, se menționează următoarele. Potrivit art. 110 din Codul penal, antecedentele penale reprezintă o stare juridică a persoanei, ce apare din momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, generând consecințe de drept nefavorabile pentru condamnat până la momentul stingerii antecedentelor penale sau reabilitării. În conformitate cu art. 204 alin. (1) din Codul civil nr. 1107/2002 (în continuare – Cod civil), persoana juridică se reorganizează prin fuziune (contopire și absorbție), dezmembrare (divizare și separare) sau transformare.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 25 și 30 din sinteză.

			Reieșind din norma reglementată la art. 205 din Codul civil, conchidem că în urma reorganizării persoanei juridice, drepturile și obligațiile acesteia trec la persoana juridică/ persoanele juridice nou creată/e. La prezentul articol face trimitere și autorul proiectului în nota de fundamentare la formularea argumentării propunerii de modificare a art. 34 și anume: „Transmiterea stării de recidivă și al antecedentelor penale a persoanei juridice dizolvate este strâns legată de transmiterea răspunderii penale enunțate mai sus. Odată ce o persoană juridică reorganizată poate „moșteni” răspunderea penală a unei unități dizolvate și vinovate de comiterea infracțiunii, aceasta, ar trebui să absoarbă inclusiv consecințele unei condamnări penale, cum este starea de recidivă și antecedentele penale. Această rațiune se desprinde din principiul succesiunii întregului patrimoniu (drepturi și inclusiv obligații) din legislația civilă (a se vedea art. 205 din Codul civil) care presupune că în cazul formelor de reorganizare (contopire, absorbire, divizare, separare) toate drepturile și obligațiile persoanei/persoanelor dizolvate trec la persoana/persoanele juridice nou create.”. Potrivit acestor raționamente și făcând trimitere la principiul enunțat de	
--	--	--	--	--

		autor „principiul succesiunii întregului patrimoniu” se conturează ideea că în cazul reorganizării, toate drepturile și obligațiile patrimoniale se transferă persoanei juridice nou create. Respectiv, art. 453 din Codul civil prevede noțiunea de patrimoniu, potrivit căreia, patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate. Prin urmare, în cazul reorganizării persoanei juridice toate drepturile și obligațiile patrimoniale, cât și răspunderea penală (obligațiile și sancțiunile neexecutate) trec la persoana juridică nou creată, pe când antecedentele penale constituind o stare juridică a persoanei, nu pot fi transferate. Un exemplu în acest sens este următorul: (Societatea X a fost condamnată definitiv pentru infracțiunea de evaziune fiscală. După condamnare, societatea X decide reorganizarea prin absorbție, fiind absorbită de compania Y care activează în același domeniu. După înregistrarea absorbției la ASP, societatea X este radiată din registru, iar compania Y devine	
--	--	--	--

			succesor de drept al activelor, contractelor și angajaților. Întrebarea: antecedentele penale ale societății X se transferă la compania Y ? Reorganizarea persoanei juridice nu atrage încetarea răspunderii penale. Răspunderea penală se transmite succesorului de drept. Aceasta înseamnă că obligațiile penale în curs (ex. plata amenzii, interdicțiile, executarea pedepsei complementare) se transmit succesorului juridic, adică companiei X, însă starea juridică de „condamnat” stabilită prin hotărârea instanței de judecată nu poate fi transferată. Prin urmare, compania Y urmează să execute toate sancțiunile aplicate prin hotărârea de condamnare societății X, însă antecedentele penale nu sunt atribuite acesteia prin succesiune, or, compania Y nu a fost implicată la săvârșirea infracțiunii pentru care a fost condamnată societatea X (lipsește vinovăția)). Suplimentar, la acest capitol se recomandă precizarea condițiilor de transfer al răspunderii în cazul reorganizării, pentru a evita interpretări divergente privind identitatea juridică a entităților succesoare;	
	Banca Națională a Moldovei	39.	2. În contextul instituirii recidivei pentru persoana juridică (art. I alin. 2 din proiect), a se preciza dacă prevederile	Nu se acceptă.

			actuale ale art. 34 alin. (2)-(5) se vor aplica exclusiv persoanelor fizice sau vor fi incidente și persoanelor juridice.	Suplimentar opiniei autorului proiectului de la pct. 12, menționăm că, nu este necesară această precizare deoarece, prin modificarea de la alin. (1) art. 34 din proiect, se va specifica că recidiva se poate fi instituită atât în cazul persoanelor fizice cât și în cazul persoanelor juridice. La alineatele (2) - (5) se descrie la general ce înseamnă recidiva, formele ei, și condițiile de stabilire ale ei, indiferent de calitatea subiectului infracțiunii. Desigur unele condiții sunt specifice, prin descrierea lor, fie doar persoanelor fizice, fie și inclusiv persoanelor juridice.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	40.	Modificarea articolului 34 privind recidiva și transferul răspunderii penale între entități este în concordanță cu modificarea operată la articolul 21 prin completarea acestuia cu alineatul (6), aceste prevederi fiind într-o legătură logică: dacă se transferă răspunderea penală, se transferă și „istoricul penal”. Totuși, odată ce este introdus „cazierul penal pentru persoanele juridice”, fără crearea infrastructurii instituționale care să asigure evidența istoricului penal al unei persoane juridice, sistem interoperabil cu registrul de stat al unităților de drept, această normă riscă să rămână declarativă, deoarece este suficient de complicat de probat recidiva corporativă.	Precizare Susține opinia autorului avizului, însă implementarea dispozițiile respective durează în timp, motiv pentru care este necesar un alt proiect de lege care să reglementeze regimul juridic al antecedentelor penale pentru persoanele juridice.

3. Articolul 60 se completează cu alineatul (1²) cu următorul cuprins: „(1²) Persoana juridică se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat aceleași termene de prescripție prevăzute de alin.(1).”	Procuratura Generală	41.	1.2. La pct.3., propunerea de completare a art. 60 din Codul penal cu alineatul (1¹) o considerăm ca fiind neuniformă și în disonanță cu alte reglementări din Codul penal deoarece, potrivit aceluiași proiect de Lege s-a propus operarea modificărilor în art. 34 alin. (1) din Codul penal prin completarea după cuvintele „<i>de o persoană</i>” cu sintagma „<i>fizică sau juridică</i>” astfel, considerăm judicios utilizarea acestei construcții semantice pentru întregul perimetru gramatical al Codului penal. <i>Per a contrario</i>, accentuăm faptul că, art. 60 Codul penal nu face distincție dintre persoane fizice sau juridice astfel, în alin. (1), (3), (5), (5²)-(8) legiuitorul a făcut referință la persoană fără a specifica fizică sau juridică.	Se acceptă
	Agenția Servicii Publice	42.	La punctul 3 se propune să fie expus cu următorul cuprins: „3. La articolul 60 alineatul (1), după cuvântul „persoana” se completează cu cuvintele „fizică sau juridică””.	Se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 12 din sinteză.
	Ministerul Finanțelor	43.	Referitor la pct. 3 din proiect, care prevede completarea articolului 60 cu alineatul (1²), apreciem ca fiind oportună revizuirea acestei modificări prin prisma completării alineatului (1) după cuvântul „persoana” cu sintagma „fizică sau juridică”.	Se acceptă parțial A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 12 din sinteză.

	Ministerul Afacerilor Interne	44.	1.3. Potrivit pct. 3 din proiect se propune completarea art. 60 din Codul penal cu un nou alineat (1/2), potrivit căruia, persoana juridică se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat aceleași termene de prescripție prevăzute de alin. (1). Această propunere se consideră inutilă, întrucât alin. (1) la prezentul articol reglementează că „persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene:”. Respectiv, alin. (1) deja reglementează situațiile când persoana, fie fizică sau juridică, poate fi liberată de răspundere penală. În această situație, pentru a asigura claritatea normei, se propune modificarea alin. (1) al art. 60 din Codul penal, prin completarea după cuvântul „Persoana” cu textul „fizică sau juridică” și excluderea din proiect a pct. 3;	Se acceptă parțial A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 12 din sinteză.
	Serviciul de Informații și Securitate	45.	În contextul în care, pct. 3 din proiect stabilește completarea art. 60 din Codul penal cu alin.(1 ²) care reglementează condiția de liberare de răspundere a persoanei juridice, rezultă că la alin. (1) urmează a fi specificat expres că condițiile enumerate se aplică în privința persoanelor fizice. Deci, la art. 60 alin.(1), după cuvântul „Persoana” se adaugă cuvântul „fizică”. Propunerea respectivă rezidă din necesitatea divizării exprese a condițiilor de liberare de răspundere a persoanei fizice, de	Se acceptă parțial. Suplimentar a se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 12 din sinteză.

			cele ale persoanelor juridice, cu mențiuni exacte în acest sens.	
4. Articolul 63 va avea următorul cuprins: „Articolul 63. Categoriile pedepselor aplicate persoanelor juridice (1) Persoanelor juridice li se pot aplica următoarele pedepse: a) amendă; b) privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate; c) privarea de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public; d) privarea de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare; e) privarea de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat; f) plasarea sub supraveghere judiciară;	Procuratura Generală	46.	3. Referitor la pct. 4 din proiect, privitor la art. 63 și art. 73/6, autorul propune o nouă reglementare a regimului sancționator aplicabil persoanelor juridice, prin completarea Codului penal cu articolul 63 - „Categoriile pedepselor aplicate persoanelor juridice”. Astfel, potrivit art. 63 alin. (1) lit. h), printre pedepsele complementare aplicabile persoanelor juridice se regăsește: „h) închiderea unei unități a persoanei juridice.” De asemenea, potrivit art. 73/6, această pedeapsă este definită astfel: „(1) închiderea unei unități a persoanei juridice constă în încetarea forțată a uneia sau a mai multor unități ce aparțin persoanei juridice, în care s-a desfășurat activitatea care a servit la săvârșirea infracțiunii. Prin urmare, termenul „unitate” nu are consacrare juridică, fiind lipsit de precizie normativă și susceptibil de interpretare arbitrară. <i>Secund</i>, termenul „închidere” aparține predominant limbajului administrativ sau economic (ex. închiderea unei activități comerciale, a unui local, a unei linii de producție) și nu este propriu terminologiei dreptului penal.	Se acceptă parțial. În locul termenului „unități” se va folosi termenul „subdiviziuni”, definiția căreia se regăsește la art. 5 pct. 29) din Codul fiscal și reprezintă sensul redat în Directivele a căror transpunere se efectuează. Nu putem fi de acord cu înlocuirea termenului „închiderea”, deoarece pedeapsa propusă în proiect prevede încetarea, inclusiv pentru un termen nelimitat, a activității pe care o desfășoară persoana juridică într-un anumit loc, altul decât locul de reședință de bază în care exercită unele din atribuțiile acesteia. Or, noțiunea de „închidere”, în sensul directivelor nu este un sinonim pentru noțiunea de „suspendare”. „Suspendarea” se referă la o activitate sau la un drept, pe când „închiderea” se referă la locul în care se desfășoară o activitate sau un drept.

g) afișarea sau publicarea sentinței de condamnare; h) închiderea unei unități a persoanei juridice; i) lichidarea persoanei juridice.”. (2) Amenda se aplică în calitate de pedeapsă principală. (3) Pedepsele prevăzute la alin. (1) lit. b) – i) se aplică numai în calitate de pedeapsă complementară, și se pot aplica în mod cumulativ. (4) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare prevăzute la alin.(1) lit. b) – i) este posibilă atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare, chiar dacă nu sunt prevăzute la articolele din Partea specială a prezentului cod.			Mai mult, noțiunea de „închidere” sugerează o măsură definitivă, în timp ce textul propus de art. 73/6 alin. (2) prevede posibilitatea aplicării pentru o perioadă determinată, ceea ce accentuează inconsecvența semantică. În dreptul penal, termenii consacrați pentru restrângerea activității sunt „suspendare” sau „interzicere” utilizate pentru a desemna măsuri temporare și proporționale. În acest sens, o formulare de tipul „interzicerea funcționării [...]” sau „suspendarea activității [...]” ar fi mai adecvată din punct de vedere tehnico-legislativ și terminologic. Prin urmare, pentru asigurarea preciziei juridice, coerenței legislative și uniformității terminologice, se recomandă revizuirea terminologiei utilizate, prin înlocuirea termenului „unitate” cu un termen consacrat de dreptul civil și substituirea termenului „închidere” cu „interzicere” sau „suspendare”, în funcție de scopul și durata măsurii.	
	Camera de Comerț Americană din Moldova	47.	Recomandăm utilizarea unui limbaj corespunzător reglementărilor civile, întrucât Codul civil nu operează cu noțiunea de „unitate a persoanei juridice”. Astfel, conform art. 73/6, pedeapsa de închidere a unei unități a persoanei juridice se definește în felul următor:	Se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 46 din sinteză.

			„(1) Închiderea unei unități a persoanei juridice constă în încetarea forțată a uneia sau mai multor unități ale persoanei juridice în care s-a desfășurat activitatea ce a servit la săvârșirea infracțiunii. (2) Închiderea unei unități a persoanei juridice se poate stabili pe o durată de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat.” Analiza coroborată a textelor relevă neconcordanțe terminologice și conceptuale cu privire la expresiile „închiderea unei unități a persoanei juridice” și „încetare forțată”. În dreptul civil, legislația utilizează termeni clar definiți, precum filială (art. 290 Cod civil); sucursală (art. 240, 241 Cod civil și art. 5 din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individualiși Legea Nr. 202 din 06-10-2017 privind activitatea băncilor); subdiviziuni structurale ale sucursalelor (art. 32 alin. (5), (6) din Legea Nr. 202 din 06-10-2017 privind activitatea băncilor) sau reprezentanță sau subdiviziune structurală (art. 5 pct. 29 Cod fiscal). Prin urmare, termenul „unitate a persoanei juridice” și termenul de „încetare forțată” nu au consacrare juridică și sunt lipsite de precizie normativă, fiind susceptibile de interpretări arbitrare.	
--	--	--	--	--

			Mai mult, noțiunea de încetare forțată sugerează o măsură definitivă, în timp ce art. 73⁶ alin. (2) prevede posibilitatea aplicării pedepsei pentru o durată determinată, ceea ce accentuează inconsecvența semantică or, expresia „încetare forțată temporară” reprezintă un oximoron din punct de vedere lingvistic. Pentru asigurarea preciziei juridice, coerenței legislative și uniformității terminologice, recomandăm înlocuirea termenilor de „unității persoanei juridice”, „închidere” și „încetare forțată” cu evaluarea posibilității substituirii acestor termeni pentru corelarea cu limbajul juridico-civil.	
	Curtea Supremă de Justiție	48.	Se recomandă unificarea lit. c) și d) într-un singur alineat: c) privarea de dreptul de a beneficia de avantaje, ajutoare ori fonduri publice sau de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private ori privatizare; Curtea Supremă de Justiție consideră oportună reunificarea lit. c) și d) din alin. (1) al art. 63 într-o singură normă, întrucât ambele prevăd interdicții care vizează accesul persoanei juridice la resurse, fonduri sau proceduri publice, având aceeași natură juridică și anume restricționarea participării la raporturi juridice cu caracter public.	Nu se acceptă Chiar dacă ambele pedepse prevăd interdicții la raporturi juridice de drept public, unificarea acestora ar crea o normă extrem de densă și încărcată. Menținerea separată a acestor pedepse se întemeiază pe ideea că la art. 73¹ este destinat pentru raporturile în care persoana juridică are calitatea de beneficiar al unor ajutoare din fondurile publice (avantaje sau ajutoare publice), fără a fi necesară o contra prestație din partea acesteia. Iar art. 73² va fi destinat pentru raporturile în care persoana juridică acționează ca un concurent activ pe piața

			Menținerea acestora ca dispoziții separate poate genera suprapuneri de conținut și dificultăți de aplicare practică, inclusiv în individualizarea pedepselor. Avînd în vedere cele enunțate, Curtea Supremă de Justiție consideră că unificarea într-un singur alineat asigură claritate și coerență terminologică.	publică sau ca un partener contractual al statului, fiind necesară o contraprestație efectivă din partea acesteia.
	Procuratura Generală	49.	În continuare, autorul propune completarea Codului penal cu articolul 63 alin. (4), redactat după cum urmează: „(4) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare prevăzute la alin. (1) lit. b)– i) este posibilă atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare, chiar dacă nu sunt prevăzute la articolele din Partea specială a prezentului cod.” În legătură cu această reglementare considerăm că, posibilitatea instanței de a aplica pedepse complementare neprevăzute la articolele din Partea specială a Codului penal ridică probleme de compatibilitate cu principiul legalității sancțiunilor penale - „<i>nulla poena sine lege</i>” – nicio pedeapsă fără lege, consacrat de art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În sistemul Codului penal al Republicii Moldova, cu anumite excepții, structura sancționatorie se bazează pe o delimitare clară:	Nu se acceptă Toate pedepsele care pot fi aplicate, inclusiv cele complementare, sunt enumerate exhaustiv în art. 63 și definite în Partea generală a codului. Astfel, destinatarul normei poate lua cunoștință cu natura și limitele maxime ale oricărei pedepse pe care o riscă. Astfel, principiul „<i>nulla poena sine lege</i>” nu este încălcat deoarece infracțiunile introduse sunt prevăzute și definite de Codul penal. Nu se introduc sancțiuni dintr-o altă lege sau sancțiuni incerte. Mai mult, actualmente art. 65 alin. (3) din Codul penal prevede deja o astfel de reglementare a aplicării pedepsei respective, ceea ce arată că nu este o novație pentru Codul penal. Aplicarea pedepselor complementare va depinde de contextul concret al faptei și de riscul pe care îl prezintă persoana juridică, elemente pe care doar instanța le-ar putea evalua la momentul condamnării. La etapa elaborării proiectului de lege este aproape

			i) Partea generală definește categoriile și natura pedepselor; ii) Partea specială stabilește ce pedepse se aplică concret pentru fiecare infracțiune. Prin urmare, textul propus, care permite aplicarea pedepselor complementare neprevăzute expres în articolul de incriminare, ar putea genera următoarele dificultăți: 1. Încălcarea principiului legalității pedepselor, întrucât instanța ar extinde sfera sancțiunilor aplicabile, depășind competența normativă a legiuitorului; 2. Lipsa de previzibilitate și de securitate juridică pentru destinatarii normei, întrucât persoanele juridice nu ar putea anticipa sancțiunile efective pe care le riscă pentru o anumită infracțiune. În consecință, se recomandă revizuirea alin. (4) al art. 63, în sensul de a limita aplicarea pedepselor complementare exclusiv la cele expres prevăzute în articolele din Partea specială a Codului penal, pentru a asigura respectarea principiului legalității, coerența sistemului sancționator și previzibilitatea normei penale.	imposibil ca legiuitorul să prevadă <i>a priori</i> și cu exactitate pentru care anumite infracțiuni trebuie aplicate una sau mai multe sancțiuni din șirul pedepselor complementare, sau care ar fi cea mai oportună dintre ele. O altă opțiune, de a include integral tot șirul de pedepse complementare în anumite articole de incriminare este dificilă, inoportună și nu asigură o previzibilitate mai înaltă. Chiar dacă vor fi prevăzute de sancțiunea normei incriminatorii, instanța oricum va trebui să se conducă de regulile de individualizare a pedepselor prevăzute la art. 75. A include toate pedepsele complementare în fiecare normă unde persoana juridică este pasibilă de răspundere penală ar încărca excesiv Partea Specială a Codului Penal. O listare extinsă, dar generală, nu ar oferi o previzibilitate mai mare, ci ar crea doar o aparență de exhaustivitate. Previzibilitatea este dată de definiția clară a pedepselor de la art. 73 - 73⁶. Totodată, de o reglementare asemănătoare dispune și Codul penal al României, care la articolul 138 alin.(1) prevede că aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare. Iar în cazul în care legea prevede
--	--	--	---	--

				expres pedeapsa complementară, aceasta se aplică în mod obligator (alin. (2) art. 138). Pct. 7 din proiectul de lege: Articolul 75 se completează cu alineatul (4) și (5) cu următorul cuprins: „(4) Prin derogare de la alin.(1), instanța de judecată poate aplica persoanei juridice una sau mai multe pedepse complementare prevăzute de art. 63 alin.(1) lit. c) - h), chiar dacă acestea nu sunt prevăzute în Partea specială a prezentului cod. Aplicarea acestor pedepse este posibilă doar motivat, și atunci când instanța constată că față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt strict necesare pentru înlăturarea pericolului social și pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.
	Ministerul Finanțelor	50.	Cu referire la pct. 4 din proiect reținem că, potrivit art. 63 alin. (4) din proiect, instanța de judecată poate aplica pedepsele complementare și în cazul în care pedeapsa nu este prevăzută la articolele din partea specială a Codului penal. Per a contrario, art. 75 alin. (1) din Codul penal statuează că persoanei recunoscute vinovată de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă în limitele fixate în Partea specială a Codului penal.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 49 din sinteză.

			În aceste circumstanțe reținem contradicția între două norme. Or, art. 75 din Codul penal prevede expres că sancțiunea aplicată urmează a fi în limitele fixate în partea specială, iar conform proiectului, instanța de judecată este în drept să aplice și alte sancțiuni complementare, care nu sunt stabilite în partea specială a Codului penal. Totodată, menționăm că prevederile alineatului (4) al art. 63 din proiect, nu asigură suficient claritatea, previzibilitatea și proporționalitatea aplicării pedepselor complementare pentru persoanele juridice. Or, în lipsa unor criterii concrete și adaptate specificului acestor entități, norma riscă să fie aplicată neuniform, ceea ce afectează principiile legalității, egalității și securității juridice. (2) închiderea unei unități a persoanei juridice se stabilește pe un termen de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat.” Analizând textele coroborat, se constată o neconcordanță terminologică și o neclaritate conceptuală privind expresia „închiderea unei unități a persoanei juridice”. <i>Prim</i>, noțiunea de „unitate” nu este definită în legislația civilă sau conexă, or, Codul civil și alte acte normative conexe acestuia folosesc termeni precum: - filială (art. 290 Cod civil);	
--	--	--	---	--

			- sucursală (art. 240 Cod civil și art. 5 din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali); - reprezentanță sau subdiviziune structurală (art. 5 pct. 29 Cod fiscal).	
	Ministerul Afacerilor Interne	51.	1.4. Cu privire la pct. 4, și anume, completarea art. 63 din Codul penal cu alin. (4) care prevede că „Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare prevăzute la alin. (1) lit. b) – i) este posibilă atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare, chiar dacă nu sunt prevăzute la articolele din Partea specială a prezentului cod.”, se statuează după cum urmează. Art. 75 din Codul penal prevede că pedeapsa complementară poate fi aplicată numai în cazurile expres prevăzute de partea specială a prezentului cod. În acest sens, notăm că diferența între cele două norme este semnificativă. Art. 75 exprimă principiul legalității pedepsei, conform căruia instanța nu poate aplica pedepse complementare decât atunci când acestea sunt prevăzute expres de norma de incriminare din partea specială a Codului penal. Acesta este un corolar al art. 3 din Codul penal („legalitatea incriminării și a pedepsei”) și al art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.	Se acceptă parțial Suplimentar a se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 49 din sinteză.

			Art. 63 alin. (4) din proiect diminuează acest principiu pentru persoanele juridice, permițând instanței să aplice pedepse complementare chiar dacă acestea nu sunt prevăzute în partea specială a codului. Practic, instanței îi va fi delegată o competență de extindere a sancțiunilor pe criterii de oportunitate, ceea ce creează riscuri de disproporționalitate și discriminare. Contrar principiului legalității pedepsei (nulla poena sine lege) — instanța nu poate aplica sancțiuni prin analogie. În acest sens, pentru a menține coerența și constituționalitatea normei, este necesară corelarea celor două articole fie prin derogare expresă, fie prin reformulare care să păstreze cadrul de legalitate strictă a pedepsei. Prin urmare se recomandă următoarele: a) modificarea art. 75 din Codul penal pentru a introduce o excepție clară, în următoarea redacție „Prin derogare de la prezentul articol, în cazul persoanelor juridice, pedepsele complementare pot fi aplicate și în lipsa unei prevederi exprese în Partea specială, dacă instanța constată necesitatea lor potrivit art. 63 alin. (4).” sau; b) reformularea art. 63 alin. (4) cu următorul conținut: „Aplicarea pedepselor complementare prevăzute la alin. (1) lit. b)–	
--	--	--	---	--

			i) este posibilă numai în cazurile și condițiile stabilite de lege, iar în lipsa unei prevederi exprese – dacă aceasta rezultă din natura și gravitatea infracțiunii, potrivit dispozițiilor art. 75.”;	
	Banca Națională a Moldovei	52.	3. La art. I alin. 4 (modificarea art. 63 din Codul penal al R. Moldova) sunt revizuite categoriile de pedepse care pot fi aplicate persoanelor juridice, inclusiv persoanelor juridice care reprezintă entități supravegheate de BNM (bănci, infrastructuri ale pieței financiare (spre exemplu, depozitari centrali al valorilor mobiliare), prestatori de servicii de plată și emitenți de monedă electronică, societăți de asigurare și de reasigurare, intermediari în asigurări, organizații de creditare nebancară, asociații de economii și împrumut, birourile istoriilor de credit). Atragem atenția asupra faptului, că aplicarea pedepselor prevăzute la art. 63 alin. (1), în special asupra băncilor, poate afecta semnificativ nu doar persoana juridică respectivă și clienții acesteia (inclusiv deponenții – în cazul băncilor), dar și întregul sistem financiar² al Republicii Moldova, inclusiv în cazul în care persoana juridică sancționată reprezintă o societate de importanță sistemică. Respectiv, în vederea evitării unui impact negativ asupra persoanei juridice sancționate care depășește scopul urmărit	Precizare Proiectul de lege nu reprezintă o inițiativă izolată, ci este o necesitate stringentă care derivă din angajamentele internaționale ferme asumate de Republica Moldova în procesul de aliniere la acquis-ul Uniunii Europene. Aceste angajamente impune adoptarea unor prevederi clare și eficiente privind răspunderea și sancționarea persoanelor juridice, inclusiv a celor din sectorul financiar-bancar. Excluderea sau crearea unui regim preferențial pentru entitățile supravegheate de BNM ar contraveni principiului egalității în fața legii și ar crea o imunitate de facto pentru un anumit sector, periclitanđ eficacitatea luptei împotriva criminalității economice grave (spălarea banilor, finanțarea terorismului etc.) tocmai în mediul cu cel mai mare risc. Obiecțiile privind impactul potențial al măsurilor vin în contextul unui proces amplu de consultare, care a garantat transparența și posibilitatea de intervenție a tuturor părților interesate. În acest sens, proiectul a fost transmis spre avizare și consultare tuturor autorităților și instituțiilor publice relevante,

			prin aplicarea pedepsei, precum și pentru evitarea riscului survenirii unei crize financiare sistemice în Republica Moldova ca urmare a perturbării sau încetării activității unei societăți de importanță sistemică, propunem evaluarea oportunității reglementării unui mecanism de consultare, care implică solicitarea opiniei BNM, în limita competențelor acesteia, cu privire la potențialele efecte ale pedepsei preconizate asupra persoanei juridice sancționate (care este o entitate supravegheată de BNM) și asupra sistemului financiar în ansamblu.	inclusiv organelor de supraveghere și reglementare, BNM având astfel ocazia de a-și exprima poziția în mod oficial și procedural. De aceea, rolul BNM este unul crucial, astfel BNM deține deja pârghii administrative robuste de supraveghere și intervenție rapidă în cazul băncilor și entităților de importanță sistemică, pârghii care completează și nu se exclud cu sancțiunile de drept penal. Chiar dacă preocuparea BNM vizează riscul sistemic generat de aplicarea unor sancțiuni extreme (precum închiderea) entităților de importanță sistemică, cadrul legal penal oferă deja mecanisme de proporționalitate, și anume: - Revizuirea categoriilor de pedepse care pot fi aplicate persoanelor juridice vizează tocmai introducerea unei game mai largi de sancțiuni complementare și pecuniare, permițând instanței să aleagă cea mai potrivită măsură, care să fie proporțională cu gravitatea infracțiunii și cu impactul economic; - Instanța nu este obligată să aplice pedeapsa cea mai severă, însă poate aplica amenzi consistente, suspendarea dreptului de a desfășura o anumită activitate sau lichidarea persoanei juridice, doar în cazurile de o gravitate excepțională sau când persoana juridică a fost creată de facto în scop infracțional.
--	--	--	---	--

				Mai mult, conform legislației penale, instanța de judecată este obligată să aplice pedepsele respectând principiul individualizării. Aceasta înseamnă că instanța va lua în considerare, la pronunțarea sentinței, nu doar fapta în sine, ci și natura, importanța socială și economică a persoanei juridice sancționate, inclusiv statutul de entitate de importanță sistemică.
		53.	Adițional, cu privire la art. 63 alin. (1) lit. c) și h), în vederea respectării cerințelor de claritate și previzibilitate a legii penale, recomandăm a se evalua necesitatea definirii termenilor „avantaj public”, „unitate a persoanei juridice” pentru a se determina cu suficientă precizie sensul vizat.	Precizare Suplimentar opiniei autorului proiectului de la pct. 46 din sinteză, termenul de avantaj public poate fi dedus din însăși dispozițiile art. 73¹ din Codul penal conform proiectului. Astfel, în sensul acestei dispoziții „avantajul public” este o categorie juridică-administrativă ce cuprinde toate formele de sprijin material, fiscal și financiar pe care o persoană juridică le primește din bugetul public sau prin intermediul programelor administrate de stat sau de partenerii săi. Mai mult, definiția operațională de la art. 73¹ din Codul penal conform proiectului, asigură previzibilitatea, deoarece orice operator economic poate înțelege clar că interdicția se aplică <i>oricărui</i> beneficiu material sau fiscal obținut de la stat.
		54.	La art. 63 alin. (1) lit. e) și la art. 73³, propunem a se revedea necesitatea menționării entităților de interes public, care nu par a se încadra în șirul logic de	Precizare Înșiruirea entităților de la lit. e) din alin. (1) art. 63 nu se bazează exclusiv pe entitățile fondate de stat, or noțiunea de „entitate de

			entități fondate de stat, or, potrivit art. 3 din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2017, entitate de interes public este „o entitate ale cărei valori mobiliare sînt admise la tranzacționare pe o piață reglementată; bancă; asigurător (reasigurător)/societate de asigurări; organism de plasament colectiv în valori mobiliare cu personalitate juridică; entitate mare care este întreprindere de stat sau este societate pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social”.	interes public” a fost inspirată din Legea contabilității nr. 287/2017.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	55.	Modificarea articolului 63 și completarea Codului penal cu articolele 64¹, 73¹ – 73⁸, 111¹, 134²⁸ și 134²⁹, au drept scop reconfigurarea sistemului sancționator aplicabil persoanelor juridice, amenda devenind pedeapsa principală obligatorie fiind introdus un evantai larg de pedepse complementare, fiind asigurată astfel convergența cu standardele UE. Deși acest sistem sancționator aparent introduce sancțiuni graduale și proporționale, se identifică unele riscuri de aplicare a acestora: cumulul de pedepse complementare poate duce la suprapuneri (de exemplu: interdicția de a participa la proceduri de achiziții cu interdicția de a contracta cu entități de stat) și la litigii de proporționalitate. În vederea evitării acestor riscuri se cere elaborarea unor ghiduri judiciare privind criteriile de	Precizare Elaborarea ghidurilor sau alte materiale de implementare a legii nu face obiectul de reglementare a unui act normativ în sensul Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, or prin act normativ în sensul art. 2 se înțelege: act juridic adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică, care are caracter public, obligatoriu, general și impersonal și care stabilește, modifică ori abrogă norme juridice care reglementează nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice și care sunt aplicabile unui număr nedeterminat de situații identice. Mai mult, potrivit art. 56 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în

			individualizare a pedepselor în raport cu gravitatea, poziția în lanțul decizional, beneficiul, efectele sociale etc.. Pedepsa complementară privind publicarea sentinței trebuie corelată cu regimul confidențialității / protecției datelor astfel încât să se evite eventualele litigii colaterale privind încălcarea datelor protejate.	textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării. Astfel, pentru a evita anumite riscuri de aplicare a sistemului sancționator introdus se propune ca proiectul de lege să intre în vigoare după 6 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, oferind astfel subiecților vizați de actele normative respective, posibilitatea ca în timp suficient să facă cunoștință cu noile dispoziții până la intrarea în vigoare a acestora și să-și stabilească anumite îndrumări sau ghiduri cu privire la criteriile de individualizare a pedepselor noi introduse.
6. Se completează cu articolul 64¹ cu următorul cuprins: „Articolul 64¹. Amenda aplicată persoanei juridice (1) În cazurile prevăzute la art.21 alin. (3), mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în limitele de la 1500 la 60000 unități convenționale, în funcție de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară și de altă natură a persoanei	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizaționale și Cauze Speciale (PCCOCS)	56.	<u>2. La pct. 6 din proiect:</u> Alineatele (2)–(4) ale art. 64¹ stabilesc cuantumul amenzilor pentru infracțiuni specifice (art. 144¹–144⁹) și având în vedere caracterul lor strict corelat cu tipul infracțiunii și cu circumstanțele concrete ale acesteia, aceste alineate nu au un caracter general, ci special, aplicabil doar acestor infracțiuni. Prin urmare, propunem ca alin. (2)–(4) să fie transferate în Partea specială a Codului penal, iar în Partea generală să rămână doar dispoziția referitoare la principiul general al aplicării amenzii persoanelor juridice.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Curtea Supremă	57.	Se propune:	Precizare.

juridice. În caz de eschivare cu rea-voință a persoanei juridice de la achitarea amenzii fixate, instanța de judecată poate să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu urmărirea patrimoniului. (2) Pentru infracțiunile prevăzute la art. 144⁹ alin. (1) lit. c) și d), mărimea amenzii se stabilește în limitele de la 0,5% până la 1% din cifra totală de afaceri a persoanei juridice, realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea, dar nu mai puțin de 1500 unități convenționale. (3) Pentru infracțiunile prevăzute la art. 144¹-144⁸, art. 144⁹ alin. (1) lit. a) și b), mărimea amenzii se stabilește în limitele de la 1% până la 5% din cifra totală de afaceri a persoanei juridice, realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea, dar nu mai puțin de 1500 unități convenționale. (4) Persoana juridică recunoscută vinovată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la art. 144¹ – 144⁹ i	de Justiție	„Articolul 64¹. Amenda aplicată persoanei juridice (1) În cazurile prevăzute la art.21 alin. (3), mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în limitele de la 1500 la 60000 unități convenționale, în funcție de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară și de altă natură a persoanei juridice. În caz de eschivare cu rea-credință a persoanei juridice de la achitarea amenzii fixate, instanța de judecată poate să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu urmărirea patrimoniului în condițiile legii. Curtea Supremă de Justiție menționează că introducerea art. 64¹ este o completare a Codului penal, care asigură un mecanism clar, proporțional și diferențiat de stabilire a amenzii aplicate persoanelor juridice. Cu toate acestea, Curtea Supremă de Justiție recomandă ajustarea ușoară a limbajului juridic prin înlocuirea expresiei „rea-voință” cu „rea-credință” și completarea sintagmei privind urmărirea patrimoniului cu mențiunea „în condițiile legii”, pentru asigurarea coerenței terminologice și a conformității cu normele de tehnică legislativă.	S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	---------------------------	--	---

se aplică amenda, calculată din cifra totală de afaceri a acesteia realizată în anul anterior anului în care a fost aplicată amenda, în limitele prevăzute de prezentul articol. În cazul în care nu s-a înregistrat o cifră de afacere sau nu este posibil de stabilit cifra totală de afaceri, amenda se aplică în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod.”.			Curtea menționează că expresia „eschivare cu rea-voință” nu este utilizată constant în legislația penală, nefiind consacrată terminologic în Codul penal al Republicii Moldova. În schimb, noțiunea de „rea-credință” este consacrată în actele normative și în practica judiciară, desemnând comportamentul intenționat, dolosiv și de eschivare de obligațiile legale. De asemenea, includerea expresiei „în condițiile legii” este necesară pentru a asigura trimiterea expresă la regulile procedurale privind executarea silită a bunurilor, prevăzute de Codul de executare, sporind astfel claritatea juridică și evitând interpretările extinse privind modul de urmărire a patrimoniului persoanei juridice.	
	Centrul Național Anticorupție	58.	La art. I pct. 6 din proiect, alin. (4) din art. 641 cu care se completează Codul penal <i>„Persoana juridică recunoscută vinovată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la art. 144¹- 144⁹ i se aplică amenda, calculată din cifra totală de afaceri a acesteia realizată în anul anterior anului în care a fost aplicată amenda, în limitele prevăzute de prezentul articol. [...]”</i> Norma vine în contradicție cu prevederea de la alin. (3) al aceluiași articol,	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			potrivit căreia mărimea amenzii se stabilește din cifra totală de afaceri a persoanei juridice realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea. Recomandare: Substituirea textului „anului în care a fost aplicată amenda” cu textul „anului în care a fost săvârșită infracțiunea”.	
	Ministerul Finanțelor	59.	Pct.6 considerăm oportun a fi revizuit, în contextul în care normele art. 144/1 – 144/9 din proiect prevăd limitele amenzii aplicate persoanei juridice.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Ministerul Afacerilor Interne	60.	1.5. Cu referire la pct. 6, se remarcă art. 64 alin. (2) din Codul penal care prevede că amenda se stabilește în unități convenționale, iar unitatea convențională de amendă este egală cu 50 de lei. La pct. 6, autorul proiectului la art. 64/1 alin. (2) propune ca pentru infracțiunile prevăzute la art. 144/9 alin. (1) lit. c) și d), mărimea amenzii să fie stabilită în limitele de la 0,5% până la 1% din cifra totală de afaceri a persoanei juridice, realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea, dar nu mai puțin de 1500 unități convenționale. În acest context se propune modificarea art. 64 alin. (2) prin completarea cu prevederi privind faptul că pentru persoanele juridice amenda se va	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			stabili în unități convenționale și în procente din cifra totală de afaceri a persoanei juridice, realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea;	
		61.	1.6. În contextul subpct. 1.4. și 1.5 din aviz se menționează că noua structură a pedepselor pentru persoanele juridice reglementate prin proiect la art. 63 și 64/1 introduce un sistem modern, aliniat practicii Uniunii Europene. Totuși, se recomandă analizarea proporționalității între limitele minime și maxime ale amenzilor, întrucât raportarea la cifra totală de afaceri ar putea genera efecte disproporționate pentru întreprinderile mici și mijlocii;	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	62.	În vederea conformării cu prevederile art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și asigurării clarității normelor propuse spre completarea Codului penal nr. 985/2002, alin. (4) al art. 64/1 se expune în următoarea redacție: „(4) Persoanei juridice recunoscute drept vinovată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la art. 144/1 – 144/9 i se aplică amenda, calculată din cifra totală de afaceri a acesteia realizată în anul anterior anului aplicării amenzii, în limitele prevăzute de prezentul articol. În cazul în care nu s-a înregistrat o cifră de afacere sau nu este posibil de stabilit cifra totală de afaceri, amenda se aplică în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod.”;	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

	Banca Națională a Moldovei	63.	Cu titlu de informare, menționăm, că o pedeapsă sub forma unei amenzi în mărime de 5% din cifra de afaceri a băncilor ce constituie societăți de importanță sistemică poate ajunge la sute de milioane lei, cu impact negativ semnificativ asupra indicatorilor prudențiali, având ca potențial efect periclitarea stabilității sectorului bancar și a sistemului financiar în ansamblu, fiind posibilă declanșarea de efecte de contagiune și/sau pierderea încrederii deponenților și investitorilor în sistemul financiar-bancar din R. Moldova.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		64.	4. Referitor la art. I alin. 6 din proiect (completarea cu art. 64 ¹), atragem atenția asupra faptului că, în cazul în care se aplică limitele prevăzute la alin. (2) și (3), există o incertitudine referitor la aplicarea criteriilor de individualizare a mărimii amenzii (caracterul și gravitatea infracțiunii, mărimea daunei, situația economico-financiară a persoanei juridice), care par a fi aplicabile doar în contextul aplicării amenzii în limitele prevăzute la alin. (1). În acest sens, pentru fortificarea clarității prevederilor articolului respectiv, recomandăm a se examina opțiunea expunerii într-un alineat separat a criteriilor relevante pentru determinarea mărimii amenzii, care vor fi aplicabile în oricare din cazurile expuse la alin. (1), (2) sau (3).	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

7. La articolul 73, alineatul (1) va avea următorul cuprins: (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea desfășurării uneia sau mai multor activități a persoanei juridice care au servit la săvârșirea infracțiunii. se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins: „(3) Dacă persoana juridică continuă să desfășoare activitatea de care a fost privată, instanța de judecată, printr-o încheiere motivată, dispune înlocuirea pedepsei cu pedeapsa sub forma lichidării persoanei juridice.”.	Curtea Supremă de Justiție	65. Art. 73 alin. (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea desfășurării uneia sau mai multor activități ale persoanei juridice care au servit la săvârșirea infracțiunii. Curtea Supremă de Justiție consideră că formularea propusă la alineatul (1) al articolului 73 este corectă din punct de vedere juridic, însă necesită o ajustare lingvistică, prin înlocuirea expresiei „activități a persoanei juridice” cu „activități ale persoanei juridice”, pentru respectarea normelor gramaticale.	Se acceptă
	Ministerul Finanțelor	66. La pct. 7 în partea ce ține de completarea art. 73 cu alineatul (3) recomandăm revizuirea normei, or înlocuirea automată a pedepsei complementare cu lichidarea persoanei juridice, în cazul continuării activității interzise, poate fi considerată excesivă, disproporționată și cu risc de afectare a terților, fără a respecta principiile proporționalității și gradualității sancțiunii. Subsecvent, reținem inadmisibilitatea dispunerii lichidării persoanei juridice printr-o încheiere, în contextul în care potrivit art. 6 pct. 21) din Codul de procedură penală, încheierea este definită ca fiind hotărârea adoptată de către instanța de judecată până la darea sentinței	Se acceptă

			sau deciziei. Astfel, având în vedere caracterul provizoriu al încheierii, această măsură urmează a fi realizată prin hotărâre judecătorească motivată, asigurând respectarea principiilor legalității, proporționalității și dreptului la contestare.	
	Procuratura Generală	67.	4. Cu referire la pct. 7 din Proiectul de lege prin care se propune completarea cu alin. (3) cu următorul conținut: „ <i>Dacă persoana juridică continuă să desfășoare activitatea de care a fost privată, instanța de judecată, printr-o încheiere motivată, dispune înlocuirea pedepsei cu pedeapsa sub forma lichidării persoanei juridice</i> ” menționăm faptul că, deși prin proiectul de lege se propune reglementarea posibilității înlocuirii pedepsei cu una mai gravă, propunem operarea modificărilor și la art. 469 din Codul de procedură penală care reglementează chestiunile care urmează să fie soluționate de către instanță la exeputarea pedepsei.	Se acceptă
	Ministerul Afacerilor Interne	68.	1.7. Cu privire la pct. 8, art. 73/2 , 73/3 și 73/6 și anume cuvintele „ sau pe un termen nedeterminat ”, respectiv „ sau pe un termen nelimitat ” prin care se reflectă termenul pe care poate fi aplicată pedeapsa complementară, se statuează că dreptul penal (principiul legalității) interzice de a stabili sancțiuni absolut nedeterminate.	Se acceptă parțial A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 71 din sinteză.

			Astfel există riscul de a fi încălcate și alte principii: echității, clarității și previzibilității;	
	Consiliul Superior al Magistraturii	69.	La punctul 7 ce se referă la articolul 73 alin. (1) din Codul penal, propunem modificarea conținutului pentru claritate: „Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea desfășurării uneia sau mai multor activități pe care aceasta le-a utilizat pentru comiterea infracțiunii”.	Nu se acceptă Sintagma „care au servit la săvârșirea infracțiunii” este mai potrivită decât celei de „le-a utilizat”, deoarece are o sferă de cuprindere mai amplă, vizând atât activitățile folosite nemijlocit ca instrument al infracțiunii, cât și pe cele care au facilitat sau au creat contextul necesar pentru comiterea faptei penale.
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	70.	În vederea conformării cu prevederile art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și asigurării clarității normelor propuse spre completarea Codului penal nr. 985/2002, alin. (1) al art. 73 se expune în următoarea redacție: „(1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea desfășurării uneia sau a mai multor activități care au facilitat săvârșirea infracțiunii.”;	Nu se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 69 din sinteză.
8. Se completează cu articolele 73 ¹ -73 ⁸ cu următorul cuprins: „ Articolul 73¹. Privarea persoanei juridice de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizaționale și Cauze	71.	3. La pct.8 din proiect: cu referire la art. 73 ² formularea în text „ <i>de la 1 la 5 ani sau pe termen nedeterminat</i> ” este confuză și aparent contradictorie. Or, stabilirea termenului de 1–5 ani are rolul de a stabili o perioadă limitată, previzibilă și proporțională, care poate fi aplicată în majoritatea cazurilor, iar menționarea	Se acceptă parțial Actele UE care se transpun prin intermediul prezentului proiect stabilesc sancțiuni pentru persoana juridică „interdicția temporară sau permanentă de a exercita activități comerciale” (a se vedea

Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani a dreptului de a solicita și recepționa din partea autorităților publice, a partenerilor de dezvoltare atât direct cât și prin entități de drept privat care implementează instrumente de oferire a unui avantaj public sau ajutor public, a oricăror mijloace, inclusiv financiare, scutiri la plata impozitelor și alor plăți obligatorii.	Speciale (PCCOCS)		ulterioară a termenului <i>nedeterminat</i> contrazice logica intervalului stabilit și creează ambiguitate, deoarece nu sunt precizate criterii obiective pentru aplicarea acestei măsuri excepționale. Aceasta poate conduce la aplicări arbitrare și afectează principiile legalității și proporționalității sancțiunii. Obiecție valabilă și pentru art. 73⁶ din proiect.	art.8 lit. (c) din Directiva 2018/1673⁸; art. 6 alin. (1) lit. (b) din Decizia-cadru 2008/913/JAI⁹; art. 6 alin. (1) lit. (b) din Decizia-cadru 2003/568/JAI¹⁰). Mai mult, criteriile pentru aplicarea pedepsei rămâne în sarcina instanței de judecată care urmează să țină cont de gravitatea faptei și circumstanțele individuale, financiare și de altă natură ale persoanei juridice în cauză, iar aceste pedepse sunt strict necesare pentru înlăturarea pericolului social și pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.
Articolul 73². Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni,	Centrul de Resurse Juridice din Moldova	72.	„Articolul 73¹. Privarea persoanei juridice de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani a dreptului de a solicita și recepționa din partea autorităților publice, a partenerilor de dezvoltare <u>organismelor internaționale sau străine finanțatoare</u> atât direct cât și prin entități de drept privat care implementează instrumente de oferire a unui avantaj public sau ajutor public, a oricăror mijloace,	Se acceptă parțial Dispozițiile art. 73¹ au fost reformulate astfel încât accentul fiind pus pe dreptul de a profita de un avantaj sau ajutor public, indiferent prin intermediul cui s-ar oferi acestea. Suplimentar a se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 46 din sinteză.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32018L1673>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32008F0913>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32003F0568>

parteneriate publice-private, privatizare constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nedeterminat a dreptului de a participa și obține, direct sau prin intermediari, prin proceduri de achiziții publice, concesiune, parteneriate publice-private, privatizare a unui contract cu o autoritate publică. Articolul 73³. Privarea persoanei juridice de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat Privarea persoanei juridice de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nedeterminat a dreptului a înainta oferte și a încheia,			inclusiv financiare, scutiri la plata impozitelor și altor plăți obligatorii. La art.73/1, sintagma „parteneri de dezvoltare” este ambiguă și poate genera situații de corupție sau imposibilitatea aplicării acesteia în practică. La moment, legislația națională nu conține o definiție a sintagmei „parteneri de dezvoltare”. Aparent, o listă a partenerilor de dezvoltare este plasată pe pagina oficială electronică a ministerului dezvoltării economice și digitalizării Aceasta, de fapt, se referă la mai multe instituții străine sau internaționale, inclusiv bănci. Totuși nu pot fi identificate reglementări clare care entitate poate cădea sub incidența acestei noțiuni. Lipsa unor reglementări clare în acest sens a fost sesizată și de către Comisia de la Veneția, care a propus definirea acesteia.³ Explicațiile oficiale par să creeze mai multă confuzie, or în unele din acestea Guvernul echivalează partenerii de dezvoltare cu partenerii internaționali.⁴ Iată de ce, o soluție ar fi definirea sintagmei ”parteneri de dezvoltare” sau utilizarea unor noțiuni previzibile și clare cum ar fi ”organisme internaționale sau străine finanțatoare”.	
--	--	--	---	--

direct sau prin intermediari, a unui contract de furnizare de bunuri, prestări de servicii sau lucrări cu o întreprindere de stat, o întreprindere municipală, o entitate de interes public sau o societate comercială cu capital majoritar de stat. Articolul 73⁴. Plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice	Procuratura Generală	73.	5. La pct.8. din proiect referitor la art. 73/1 si art. 73/1 sintagma „...a partpnerilor de dezvoltare...” din cuprinsul art. 73/1 se impune a fi redefinită sau clarificată, întrucât, <i>per a contrario</i>, lipsa unei definiții legale poate genera repercusiuni asupra principiului calității legii, sub aspectul previzibilității și clarității acesteia. Această sintagmă nu este definită de legislația penală, fapt ce poate crea dificultăți în interpretarea și aplicarea unitară a normei.	Se acceptă parțial A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 72 din sinteză.
(1) Plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice constă în desfășurarea sub supravegherea organului de probațiune a activității persoanei juridice în legătură cu care a fost comisă infracțiunea, pe o perioada de la 1 la 3 ani. (2) Organul de probațiune supraveghează persoana juridică plasată sub supraveghere judiciară dacă ia măsurile necesare pentru a preveni comiterea de noi infracțiuni. (3) În cazul constatării de către organului	Curtea Supremă de Justiție	74.	Se propune: Articolul 73¹ Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de avantaje publice și de a participa la proceduri publice (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de avantaje publice și de a participa la proceduri publice constă în: a) interzicerea, pentru un termen de la 1 la 5 ani, a dreptului de a solicita și de a primi avantaje sau ajutoare publice; b) interzicerea, pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nelimitat, a dreptului de a participa, direct sau prin intermediari, la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private sau privatizare, inclusiv la obținerea contractelor cu autorități publice sau parteneri de dezvoltare.	Nu se acceptă. A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 48 din sinteză.

de probațiune a lipsei sau insuficienței de măsuri luate de persoana juridică pentru a preveni comiterea de noi infracțiuni, acesta sesizează instanța de judecată. (4) Printr-o încheiere motivată, plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice se înlocuiește cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau închiderea unei unități a persoanei juridice, dacă instanța de judecată constată lipsa sau insuficiența măsurilor luate de persoana juridică pentru a preveni comiterea de noi infracțiuni. Articolul 73⁵. Afișarea sau publicarea sentinței de condamnare (1) Persoana juridică condamnată afișează sau publică, în cel mult 10 zile de la rămânerea definitivă a sentinței de condamnare, dispozitivul sentinței de condamnare, inclusiv pedepsele principale și complementare care sunt			Curtea Supremă de Justiție consideră oportună unificarea articolelor 73 ¹ și 73 ² într-un singur articol, întrucât ambele reglementează restricții privind accesul persoanei juridice la resurse sau proceduri publice. Unificarea asigură claritate și coerență terminologică în Codul penal.	
	Ministerul Finanțelor	75.	Cu referire la pct. 8 din proiect, în ceea ce privește dispozițiile art. 73/2 – art. 73/3, reținem că proiectul nu oferă claritate privitor la modalitatea de monitorizare a respectării acestor aspecte de către persoanele vizate, precum și coroborarea acestor norme cu dispozițiile art. 73/5 din proiect.	Precizare Modul de monitorizare și executare a acestor pedepse se regăsește reglementat în Codul de executare.
	Procuratura Generală	76.	Cu privire la art. 73/2 din proiect, care prevede următoarea formulare: „Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nedeterminat [...]. Considerăm că textul „de la 1 la 5 ani sau pe termen nedeterminat” este neclar și aparent contradictoriu. Stabilirea unui interval de 1-5 ani are menirea de a defini o perioadă limitată, previzibilă și proporțională, aplicabilă în mod general. Menționarea suplimentară a posibilității aplicării pe termen nedeterminat contravine	Precizare Suplimentar opiniei autorului proiectului de la pct. 71 din sinteză, menționăm că, în contextul reglementării pedepsei, „ termen nelimitat ” este echivalent cu „ caracter permanent ” (așa cum cer actele UE) și se aplică doar în cazurile de o gravitate excepțională în care persoana juridică a fost creată sau deturnată în scop strict infracțional. Contrar percepției de ambiguitate, legiuitorul distinge clar între sancțiunea cu durată limitată (1-5 ani) – aplicabilă în cazurile obișnuite – și sancțiunea pe termen nelimitat (permanent) – care, deși nu are o

aplicate față de persoana juridică. Datele de identificare ale altor persoane nu se dezvăluie. (2) Afișarea sentinței de condamnare se realizează pe un anumit suport în forma și locul stabilit de instanța de judecată, pe un termen de la 1 la 3 luni. (3) Publicarea sentinței de condamnare se realizează în forma, numărul sau durata stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale sau prin alte mijloace de comunicare audiovizuală desemnate de instanță. Numărul publicațiilor prin intermediul presei scrise sau audiovizuale nu poate fi mai mare de 10, iar durata publicării prin alte mijloace audiovizuale poate fi pe o perioadă de la 1 la 3 luni. Articolul 73⁶. Închiderea unei unități a persoanei juridice (1) Închiderea unei unități a persoanei juridice constă în încetarea forțată a		logicii acestui interval și generează ambiguitate normativă, în lipsa unor criterii obiective pentru aplicarea unei asemenea măsuri excepționale. Această formulare creează riscul unor aplicări arbitrare și afectează principiile legalității și proporționalității sancțiunilor penale. O interdicție fără termen determinat devine, în esență, permanentă, echivalând cu o excludere definitivă de pe piața publică, ceea ce depășește scopul legitim al sancțiunii penale și contravine principiului proporționalității. Pedeapsa penală trebuie să fie determinată sub aspectul naturii, conținutului și duratei. O sancțiune „nedeterminată” este incompatibilă cu principiul securității juridice, întrucât: 1) nu are un moment previzibil al încetării executării; 2) persoana juridică nu are posibilitatea de a cunoaște condițiile și momentul redobândirii dreptului restrâns; 3) durata pedepsei rămâne la discreția autorităților, fără repere legale clare. În aceste condiții, sancțiunea respectivă ar depăși sfera pedepsei penale, transformându-se într-o măsură represivă nelimitată, contrară prevederilor: - art. 23 din Constituția Republicii Moldova - dreptul fiecăruia de a-și	dată fixă de încetare, este strict rezervată situațiilor de gravitate extremă care impun o excludere definitivă, în mod similar altor state europene care transpun aceleași directive. Actele UE care se transpun prin intermediul prezentului proiect, cum ar fi Directiva 2018/1673 și Deciziile-cadru, impun în mod explicit ca legislația națională să prevadă interdicția de a exercita activități comerciale (sau de a participa la achiziții publice, concesiuni) cu caracter permanent (echivalentul termenului <i>nelimitat</i>). Această sancțiune este strict necesară pentru a elimina definitiv pericolul social generat de persoane juridice a căror funcție de bază a fost deturnată în scopuri infracționale de o gravitate excepțională (ex: spălare de bani, infracțiuni de mediu grave). Criteriile pentru aplicarea pedepsei rămân în sarcina instanței de judecată, care urmează să țină cont de gravitatea faptei și de circumstanțele individuale.
---	--	---	--

uneia sau a mai multor unități ce aparțin persoanei juridice, în care s-a desfășurat activitatea care a servit la săvârșirea infracțiunii. (2) Închiderea unei unități a persoanei juridice se stabilește pe un termen de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat. (3) Dacă persoana juridică continuă să-și desfășoare activitatea în cadrul unității închise, instanța de judecată, printr-o încheiere motivată, dispune înlocuirea pedepsei cu pedeapsa sub forma lichidării persoanei juridice.”.			cunoaște drepturile și îndatoririle; - art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului - principiul <i>nulla poena sine lege</i>, care impune cerințe stricte de previzibilitate și claritate în materie penală. Prin urmare, o pedeapsă a cărei durată nu este determinată și a cărei încetare depinde exclusiv de decizia discreționară a statului nu respectă exigențele de previzibilitate și proporționalitate impuse de Constituție și CEDO. Observațiile de mai sus referitoare la sintagma „pe un termen nedeterminat” sunt pertinente și dispozițiilor art. 73/3 din proiect. La același pct.8., cuvântul „...organului...” din textul art.73/4 alin.(3), se va redacta la forma gramaticală corespunzătoare „...organul...”.	
	Judecătoria Comrat	77.	Menționăm că în pct. 8 al proiectului se indică că se completează cu articolele 73¹ – 73⁸ CP cu următorul cuprins, cu toate că în cuprins sunt redată articole până art. 76⁶ CP.	Se acceptă
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	78.	În vederea conformării cu prevederile art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și asigurării clarității normelor propuse spre completarea Codului penal nr. 985/2002, alin. (1) al art. 73/6 se expune în următoarea redacție:	Nu se acceptă A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 69 din sinteză.

			„(1) Închiderea unei unități a persoanei juridice constă în încetarea forțată a activității uneia sau a mai multor unități ce aparțin acesteia, în care s-a desfășurat activitatea care a facilitat săvârșirea infracțiunii.”	
Camera de Comerț Americană din Moldova	79.	Art. 73 ¹	Sintagma „a partenerilor de dezvoltare” din cuprinsul art. 73 ¹ necesită o redefinire sau clarificare expresă. Lipsa unei definiții legale poate afecta principiul legalității și previzibilității legii și poate genera dificultăți în interpretarea și aplicarea unitară a normei.	Se acceptă parțial A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 72 din sinteză.
		80.	Art. 73² și art. 73³ Utilizarea formulei „de la 1 la 5 ani sau pe termen nedeterminat” din textul articolelor prenotate, este neclară și aparent contradictorie. Or, perioada de 1–5 ani constituie o perioadă limitată, previzibilă și pasibilă a fi individualizată, iar utilizarea în acest context și a unei perioade nedeterminate în raport cu o sancțiune incompatibilă acestei logici, generează ambiguitate și risc de aplicare arbitrară. O interdicție nedeterminată echivalează cu o excludere permanentă de pe piața publică, depășind scopul sancțiunii penale. O sancțiune penală trebuie să fie determinată ca natură, conținut și durată iar lipsa unui termen precis face imposibilă	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 71 și 76 din sinteză.

			cunoașterea condițiilor de redobândire a dreptului restrâns (în lipsa unei proceduri de redobândire) și lasă durata pedepsei la discreția absolută a instanțelor de judecată, fapt ce poate genera arbitrariul.	
		81.	Art. 73 ⁴ alin.(3) Recomandăm corectarea cuvântului „organului” din art. 73/4 alin. (3) în forma sa corectă semantic – „organul”.	Se acceptă
		82.	Art. 73 ⁵ alin.(1) Cu privire la prevederile art. 73 ⁵ alin. (1), propunem completarea după sintagma „Datele de identificare” să fie completat cu sintagma „precum și alte date cu caracter personal”.	Se acceptă
	Banca Națională a Moldovei	83.	5. La art. I alin. 8 din proiect (art. 73 ²), recomandăm a se revizui termenul „autoritate publică”, având în vedere, că potrivit art. 13 alin. (1) din Legea nr. 131/2015, autoritate contractantă este nu doar o autoritate publică, dar și persoana juridică de drept public sau asociații ale autorităților publice sau ale persoanelor juridice de drept public.	Se acceptă
		84.	6. Cu privire la art. 73 ⁴ , propus pentru completarea Codului penal al R. Moldova și art. 285 ¹ , propus pentru completarea Codului de executare al R. Moldova, sesizăm că prevederile articolelor respective instituie dreptul organului de probațiune de a exercita atribuții de supraveghere care implică revizuirea	Precizare Dispozițiile cu privire la măsurilor de supraveghere au fost „transferate” de la art. 285 ¹ din Codul de executare la art. 73 ⁴ din Codul penal, astfel încât competențele de stabilire a măsurilor de supraveghere au fost

			cerințelor de guvernanță corporativă în cadrul persoanei juridice, modificarea componenței organelor de conducere ale entității, stabilirea unor mecanisme de control și de raportare. În acest sens, remarcăm că, în situația în care persoana juridică sancționată reprezintă o entitate supravegheată de către BNM, atunci intervine un conflict de competențe, or, reieșind din prevederile legilor sectoriale care reglementează activitatea entităților supravegheate de BNM, cerințele cu privire la guvernanța corporativă, cerințele față de membrii organelor de conducere, precum și cerințele aferente mecanismelor de control intern și de raportare sunt stabilite exclusiv de către BNM. Totodată, orice modificare a membrilor organelor de conducere a entității supravegheate de BNM se realizează doar cu aprobarea BNM. Prin urmare, în cazul aplicării pedepsei de plasare sub supraveghere judiciară a unei persoane juridice supravegheate de BNM, solicităm reglementarea unui mecanism de schimb de informații și de consultare prealabilă a BNM, în limita competențelor acesteia, în contextul realizării de către organul de probațiune a acțiunilor prevăzute la art. 285¹ alin. (4) din Codul de executare al R. Moldova.	mutate de la organul de probațiune la instanța de judecată. Măsurile detaliate la art.73⁴ alin. (2) din Codul penal (referitoare la guvernanța, controlul și raportarea corporativă) sunt acum stabilite, analizate și impuse direct de către instanța de judecată prin sentința de condamnare. O hotărâre judecătorească definitivă, pronunțată în cadrul unui proces penal, reprezintă o putere a lucrului judecată care, în cazuri excepționale de săvârșire a unei infracțiuni, are forță juridică superioară și primează asupra actelor administrative și de reglementare. Măsurile penale nu sunt echivalente cu o inspecție sau o cerință administrativă. Măsurile de supraveghere, în special cele care vizează guvernanța sau componența organelor de conducere, constituie o ingerință în dreptul de proprietate și de a desfășura o activitate economică, iar delegarea competenței de a stabili aceste măsuri unui organ executiv (cum ar fi probațiunea, în varianta inițială) ar fi generat un risc major de neconformitate cu art. 1 Protocolul 1 CEDO. Transferul la instanță asigură că ingerința este stabilită de o autoritate judiciară independentă, respectând astfel garanțiile procesuale.
--	--	--	--	---

	Serviciul de Informații Securitate	85.	Art. 73 ⁶ propus în proiect, prevede închiderea unei unități a persoanei juridice în care s-a desfășurat activitatea care a servit la săvârșirea infracțiunii. Cu toate acestea, nu este prevăzut mecanismul de prevenire a situațiilor în care, în pofida închiderii forțate a unității persoanei juridice, acestea, își deschide o nouă unitate sub o altă denumire, fapt, ce de facto, nu va asigura scopul pedepsei penale aplicate acesteia.	Precizare Ipoteza descrisă de autorul avizului reprezintă o faptă care poate fi calificată potrivit altor infracțiuni prevăzute de Codul penal.
9. Se completează cu articolul 111/1 cu următorul cuprins: „Articolul 111/1. Stingerea antecedentelor penale ale persoanelor juridice (1) Se consideră ca neavând antecedente penale persoanele juridice: a) liberate de pedeapsă în cazul săvârșirii infracțiunii pentru prima oară și al reparării prejudiciului; b) liberate, potrivit actului de amnistie, de răspunderea penală; c) liberate, potrivit actului de amnistie sau grațiere, de executarea pedepsei	Ministerul Afacerilor Interne	86.	1.8. La pct. 9, prevederile art. 111/1: 1.8.1. alin. (1) lit. g) din proiect, este reglementată una din condițiile pentru stingerea antecedentelor penale a persoanei juridice „condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave – dacă au expirat 10 ani după executarea pedepsei”. Conform art. 16 alin. (6) din Codul penal, infracțiuni excepțional de grave se consideră infracțiunile săvârșite cu intenție pentru care legea penală prevede detențiune pe viață. Având în vedere că nici închisoarea și nici detențiunea pe viață nu sunt prevăzute ca pedepse aplicate persoanelor juridice, prevederea invocată este inutilă;	Nu se acceptă Articolul 16 din Codul penal clasifică infracțiunea în funcție de limita maximă a pedepsei cu închisoarea prevăzută pentru persoana fizică. Astfel, atât în cazul persoanelor fizice, cât și în cazul persoanelor juridice, clasificarea infracțiunilor se face în baza acestui mecanism. În Codul penal actual nu există o normă separată care să stabilească o altă clasificare a infracțiunilor exclusiv pentru persoanele juridice. Dacă am accepta opinia din aviz, s-ar ajunge la concluzia că infracțiunile comise de persoanele juridice nu ar avea nicio clasificare (ușoare, grave etc.) pentru că regulile de la art. 16 nu ar fi opozabile persoanelor juridice deoarece pedeapsa cu închisoarea nu este aplicabilă persoanelor juridice.

pronunțate prin sentința de condamnare; d) condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave – dacă au expirat 2 ani după executarea pedepsei; e) condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni grave – dacă au expirat 6 ani după executarea pedepsei; f) condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave – dacă au expirat 8 ani după executarea pedepsei; g) condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave – dacă au expirat 10 ani după executarea pedepsei. (2) Prevederile art. 111 alin.(2) și (3) se aplică în mod corespunzător.”		87.	1.8.2. se constată că alin. (2) al art. 111/1 este o dispoziție de trimitere. În acest context se recomandă evitarea acestor tipuri de dispoziții, sugerând revizuirea prevederii art. 111/1 prin reproducerea integrală a normelor de la art. 111, fie modificarea normelor de la art. 111 și adaptarea acestora în raport cu art. 111/1.	Nu se acceptă Repetarea integrală a normelor de la art.111 în cadrul art. 111¹ (care reglementează stingerea antecedentelor penale ale persoanelor juridice) ar duce la o redundanță excesivă și inutilă în textul Codului penal, încălcând regulile de tehnică legislativă – adică se impune evitarea paralelismelor în legislație (a se vedea art. 65 alin. (2) lit.d) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative) Trimiterea este o tehnică legislativă frecventă și acceptată, care nu doar scurtează textul, ci și asigură uniformitatea aplicării normelor de principiu.
10. Se completează cu articolul 134²⁸ cu următorul cuprins: „Articolul 134²⁸. Măsurile restrictive internaționale Prin măsurile restrictive internaționale se înțelege măsurile definite astfel prin	Camera de Comerț Americană din Moldova	88.	Nu toate măsurile restrictive internaționale definite de Legea 25/2016 se aplică în mod necondiționat pe teritoriul Republicii Moldova. Conform articolului 7 al acesteia, pentru o mare parte a măsurilor restrictive internaționale, aplicarea este condiționată de emiterea deciziei de aliniere	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale.”.			de către autoritatea publică declarată competentă. Prin urmare, simpla referire la termenul „măsuri restrictive internaționale” fără a reflecta mecanismul deciziei de aliniere ignoră un element esențial al cadrului normativ. Această omisiune ridică semne de întrebare privind caracterul adecvat și aplicabilitatea ipotezelor din articolele ulterioare, care stabilesc infracțiunile și sancțiunile penale aferente încălcării măsurilor restrictive internaționale.	
11. Se completează cu articolul 134²⁹ cu următorul cuprins: „Articolul 134²⁹. Cifra totală de afaceri Cifra totală de afaceri se înțelege cifra astfel definită la art. 4 din Legea concurenței nr. 183/2012 și care este realizată în anul anterior anului în care a fost săvârșită infracțiunea.	Curtea Supremă de Justiție	89.	Formularea „cifra astfel definită” poate fi simplificată la „cifra de afaceri definită”. Formularea „cifra astfel definită” poate fi simplificată la „cifra de afaceri definită” pentru o mai bună claritate și fluentă a textului normativ.	Precizare. S-a optat pentru a utiliza același modul de redactare a noțiunilor ca și în alte articole din Codul penal (a se vedea art. 134¹⁵ sau art. 134²⁶).
	Procuratura Generală	90.	6. La pct.11 din proiect, propunem completarea textului normei prevăzute la art. 134/29 prin introducerea, la începutul acesteia, a cuvântului „ <i>Prin</i> ”, în vederea asigurării coerenței gramaticale și a clarității normei juridice.	Se acceptă
	Banca Națională a Moldovei	91.	7. Cu referire la art. I alin. 11 din proiect, în condiția în care termenul „cifra totală de afaceri” este opozabil tuturor categoriilor de persoane juridice, definiția termenului respectiv pare a fi una limitativă.	Precizare. Noțiunea cifrei de afaceri a fost preluată în sensul în care legislația națională o definește. Respectiv, atât timp cât la nivel

			Potrivit art. 4 din Legea concurenței nr. 183/2012, cifra totală de afaceri este „valoarea totală a vânzărilor de produse realizată de o întreprindere în cursul perioadei de gestiune, inclusiv la nivel mondial. Cifra totală de afaceri este asimilată: a) cu suma veniturilor aferente dobânzilor și suma veniturilor neaferente dobânzilor – pentru bănci, instituții care acordă împrumuturi; b) cu valoarea totală a primelor brute subscrise, inclusiv de reasigurare, – pentru societățile de asigurări”. Totuși, opinăm că valoarea vânzărilor de produse nu se echivalează cu veniturile totale ale unei persoane juridice, care pot proveni și din alte surse decât din vânzare, cum ar fi contractele de împrumut, locațiune, arendă, prestări servicii, executare de lucrări, etc.	lege nu se regăsește o altă noțiune a cifrei de afaceri decât cea definită în Legea concurenței nr. 183/2012, nu putem modifica conținutul acesteia.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	92.	„cifră totală de afaceri” Precizarea acestor noțiuni este utilă pentru previzibilitate, însă pentru aplicare practică se cere clarificarea dacă se va lua în calcul cifra de afaceri individuală sau consolidată (în special în cazul grupurilor), la nivel național sau global, și cum vor fi tratate entitățile non – profit.	Precizare. A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 91 din sinteză.
12. Partea Specială se completează cu Capitolul I ¹ cu următorul cuprins: „Capitolul I¹	Procuratura pentru Combaterea Criminalității	93.	4. La pct. 12. din proiect: 4.1. Cu referire la indicarea proporțiilor (<i>considerabile, mari, deosebit de mari</i>) pentru infracțiunile propuse în Capitolul 1 ¹ al Codului penal, se constată că, din	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive

INFRAȚIUNI PRIVIND REGIMUL MĂSURILOR RESTRICTIVE INTERNAȚIONALE Articolul 144¹. Punerea la dispoziție unui subiect al măsurilor restrictive internaționale de fonduri sau resurse economice (1) Punerea intenționată la dispoziție, în mod direct sau indirect, de fonduri sau resurse economice, unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, dacă prin această faptă se încalcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități	Organizaționale și Cauze Speciale (PCCOCS)		internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		94. 4.2. Cu referire la sancțiunile pentru infracțiunile propuse în Capitolul 1¹ din Codul penal, se constată că formularea sancțiunilor de la agravantele prevăzute la alineatele (3) „<i>cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat</i>” nu este corectă și nu corespunde prevederilor legale. Conform art. 65 alin. (2) din Codul penal, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a Codului – pe un termen de la 1 la 15 ani. Prin urmare, mențiunea „<i>pe un termen nedeterminat</i>” contravine principiului	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane;		legalității sancțiunii, care impune limite clare ale pedepsei. Termenul nedeterminat creează un conflict între normele generale privind pedepsele și sancțiunile speciale propuse în Capitolul 1¹. Totodată, considerăm că sancțiunile trebuie să fie clar determinate, pentru a fi aplicabile în mod uniform și pentru a evita contestările în instanță. Astfel, propunem a exclude textul „pe un termen nedeterminat”.	
	95.	4.3. La art. 144⁸ alin. (1) autorul propune incriminarea faptei de : „<i>Prestarea serviciilor, inclusiv a serviciilor financiare, desfășurarea activităților financiare, dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională,</i>”, iar la alineatul (2) propune agravanta „<i>din interes material,</i>”. Din analiza dispozițiilor propuse se constată o incoerență între alineatul (1), care incriminează prestarea serviciilor sau desfășurarea activităților financiare interzise printr-o măsură restrictivă internațională, și alineatul (2), care prevede ca circumstanță agravantă săvârșirea faptei „din interes material”. Prin natura sa, fapta descrisă la alineatul (1) este comisă implicit din interes material, întrucât activitățile financiare sau comerciale ilegale generează un beneficiu patrimonial. Introducerea agravantei de la alineatul (2) devine astfel	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică; se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzută la alin. (1), (2) sau (3) săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții deosebit de mari;		redundantă și inaplicabilă, ceea ce poate conduce la confuzii în aplicarea normei și la încălcarea principiului clarității și previzibilității legii. Se recomandă eliminarea agravantei „din interes material” de la alineatul (2). Mai mult, având în vedere dispozițiile art. 3 din <i>Directiva 2024/1226 din 24 aprilie 2024 privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor pentru încălcarea măsurilor restrictive ale Uniunii și de modificare a Directivei (UE) 2018/1673, precum și aprobarea normelor de punere în aplicare a prevederilor transpuse</i>, care a stat la baza formulării articolului 144⁸ din Codul Penal, se constată că directiva prevede explicit că furnizarea de servicii financiare sau desfășurarea de activități financiare constituie infracțiune atunci când interzicerea sau restricționarea acestora face parte dintr-o măsură restrictivă a Uniunii sau a unei dispoziții naționale de punere în aplicare a acesteia. Astfel, cadrul european confirmă că infracțiunea are în mod inerent caracter patrimonial, vizând activități cu scop material, ceea ce susține concluzia că introducerea agravantei „din interes material” la alineatul (2) este redundantă și inutilă. Aceasta creează o incoerență legislativă și riscă să facă norma inaplicabilă, fiind	
--	--	---	--

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice.			incompatibilă cu principiul clarității și previzibilității legii.	
		96.	4.4. Cu referire la art. 144⁹ considerăm că alineatul (1) lit. d) este formulat neclar și ambiguu. În forma actuală, norma nu clarifică componenta infracțiunii, respectiv obiectul juridic protejat, subiectul infracțiunii și latura obiectivă. Lipsa acestei clarificări creează incertitudine atât pentru aplicarea normei de către organele de urmărire penală și instanțe, cât și pentru subiecții obligației. Pentru a fi aplicabilă și conformă principiilor dreptului penal, norma trebuie reformulată astfel încât să definească clar obiectul infracțiunii, subiectul activ, precum și elementele constitutive ale faptei.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
Articolul 144². Încălcarea obligației de blocare a fondurilor sau a resurselor economice ale unui subiect al măsurilor restrictive internaționale (1) Încălcarea intenționată a obligației de blocare a fondurilor sau resurselor economice care se află în proprietate, sunt deținute sau se află sub controlul, direct sau	Curtea Supremă de Justiție	97.	Art. 144¹ lit. f); Art. 144² alin. 2), alin. 3 lit. f); Art. 144⁴ alin. 2, alin. 3 lit. f); Art. 144⁵ alin. 2, alin. 3 lit. f); Art. 144⁶ alin. 2, alin. 3 lit. f); Art. 144⁷ alin. 2 lit. e); Art. 144⁸ alin. 2, alin. 3 lit. f); Art. 144⁹ alin. 3 lit. f); Art. 144¹⁰ alin. 2, alin. 3 lit. f); În unele alineate, există mici erori de exprimare de exemplu: „privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani”.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

indirect, al unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, dacă prin aceasta se încalcă o obligație ce constituie o măsură restrictivă internațională			Forma dată nu respectă standardul terminologic utilizat în Codul penal. Astfel considerăm necesar corecția acestora: „pentru un termen de la 3 la 5 ani”.	
se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a	Centrul Național Anticorupție	98.	La art. I pct. 12 din proiect, capitolul II cu care se completează Codul penal Potrivit art. 64 alin. (3) din Codul penal, mărimea amenzii se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite și de situația materială a celui vinovat și a familiei sale. Considerăm că mărimea amenzilor aplicate persoanei fizice în art. 144/1–144/10, cu care se completează Codul penal, nu respectă condiția enunțată supra, în ceea ce privește stabilirea amenzii în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite. Astfel, în articolele prenotate, cuantumul maxim al amenzii pentru persoana fizică este de 3000 unități convenționale (150 000 lei). În aceste condiții, nu este clară diferența dintre sancțiunea maximă aplicată în cazul primului alineat al articolului și cea aplicată în alineatul (3) sau (4), care stabilesc sancțiuni pentru faptele prevăzute în primele alineate ale fiecărui articol, săvârșite după caz:	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2) săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică; se pedepsește cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800			a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale. Suntem de părere că, în aceste condiții, cuantumul minim al amenzii pentru persoana fizică prevăzută la fiecare alineat (alin. (1) – 2000 unități convenționale; alin. (2) – 2500 unități convenționale; alin. (3) – 2800 unități convenționale; alin. (4) – 2900 unități convenționale), nu schimbă în esență faptul că și cazul primului alineat, și în cazul ultimului alineat, persoanei fizice i se poate aplica aceeași amendă maximă. Spre exemplu, în cazul pedepsei cu închisoare, sancțiunile diferă de la un alineat la altul în ordine crescătoare, după cum urmează; a) alin. (1) – de la 1 la 3 ani; alin. (2) – de la 3 la 5 ani; alin. (3) – de la 5 la 7 ani; alin. (4) – de la 7 la 10 ani; b) alin. (1) – de la 1 la 3 ani; alin. (2) – de la 2 la 6 ani; alin. (3) – de la 5 la 8 ani; alin. (4) – de la 1 la 3 ani; c) alin. (1) – de la 2 la 4 ani; alin. (2) – de la 3 la 6 ani; alin. (3) – de la 6 la 9 ani; alin. (4) – de la 8 la 11 ani. Situația este similară și în cazul sancțiunii maxime aplicate persoanei juridice, care este aceeași (30 000 unități	
--	--	--	---	--

la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3) săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de			convenționale) pentru săvârșirea faptelor prevăzute la alin. (1) și, după caz alin. (2): 1) cu implicarea unei valori a fondurilor/ resurselor economice/ tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile (alin. (2)); 2) săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică (alin. (3)). Însă, potrivit art. 641 cu care se completează Codul penal, mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în funcție de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară și de altă natură a persoanei juridice. <i>Recomandare: Revizuirea mărimilor maxime ale amenzilor prevăzute pentru persoana fizică și persoana juridică în art. 144/1– 144/10 cu care se completează Codul penal, în funcție de gravitatea</i>	
---	--	--	---	--

dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice.			<i>infracțiunii săvârșite și de mărimea daunei cauzate, adică majorarea graduală a acestora.</i>	
Articolul 144³. Permiterea intrării sau a tranzitului pe teritoriul Republicii Moldova a unei persoane supuse unei sancțiuni internaționale (1) Permiterea sau facilitarea intenționată a intrării sau a tranzitului pe teritoriul Republicii Moldova a unei persoane străine sau a unui apatrid care este subiect al măsurilor restrictive internaționale, dacă prin această faptă se încalcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și amendă de la 2000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește	Ministerul Finanțelor	99.	Referitor la pct. 12 din proiect, care prevede completarea Codului penal cu art. 144/2 „Încălcarea obligației de blocare a fondurilor sau a resurselor economice ale unui subiect al măsurilor restrictive internaționale”, reținem următoarele. La caz, constatăm faptul că se intenționează instituirea unei componente de infracțiuni pentru încălcarea intenționată a obligației de blocare a fondurilor sau resurselor economice. Aceasta presupune răspundere penală manifestată prin închisoare și amendă, pentru nerespectarea obligațiilor, indiferent de procedurile și verificările administrative existente. În acest sens, considerăm că abordarea dată nu este nici obiectivă, nici echitabilă. Or, din punct de vedere al dreptului penal se încalcă principiile proporționalității, legalității și culpabilității. Mai mult, conform proiectului încălcarea obligației deblocare a fondurilor, indiferent de circumstanțele care generează admiterea acestei fapte, s-ar sancționa mult mai dur decât spre exemplu, continuarea desfășurării activității de către persoana juridică privată de acest drept – or, în acest	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1) săvârșită: a) de două sau mai multe persoane; b) în privința a două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică se pedepsește cu închisoare de la 2 la 6 ani și amendă de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 6 ani, iar persoana juridică se			caz, potrivit redacției art. 73 alin. (3) din proiect, instanța de judecată dispune lichidarea persoanei juridice. În acest context menționăm faptul că potrivit art. 17 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 25/2016, Serviciul Fiscal de Stat a fost desemnată autoritatea publică competentă de a aplica blocarea fondurilor sau resurselor economice ale subiecților restricțiilor. De asemenea, alin. (2) al aceluiași articol prevede că, acțiunile întreprinse în vederea punerii în aplicare a măsurii restrictive internaționale pe teritoriul Republicii Moldova, realizate cu bună-credință și cu respectarea procedurii prevăzute de prezenta lege nu angajează în niciun fel răspunderea persoanei fizice sau juridice care o efectuează ori a personalului de conducere sau a angajaților acesteia, cu excepția cazului în care se dovedește că acțiunile respective au fost comise cu vinovăție. Reieșind din normele redate supra, considerăm necesară clarificarea subiecților răspunderii prevăzute la art. 1442, pentru a evita situațiile în care angajații autorităților competente, acționând în cadrul atribuțiilor legale, ar putea fi sancționați penal nejustificat. Acest lucru, în pofida faptului că în prim plan atribuția de blocare a fondurilor sau a resurselor economice ale	
---	--	--	--	--

pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 7000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 3 la 5 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3) comise în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 8 ani și amendă de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 8 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice.			subiecților restricțiilor este una improprie activității autorității fiscale. Or, conform art. 132 din Codul fiscal, sarcina de bază a Serviciului Fiscal de Stat constă în asigurarea administrării fiscale, prin crearea de condiții contribuabililor pentru conformare la respectarea legislației, aplicarea uniformă a politicii și reglementărilor în domeniul fiscal. Într-o altă ordine de idei, atragem atenția că normele din capitolul II al Codului penal prevăd sancțiuni cu închisoare, amendă și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități. Astfel, considerăm oportună revizuirea sancțiunilor aplicate pentru fiecare faptă incriminată, or aplicarea sancțiunii cu închisoare pentru încălcarea măsurilor restrictive nu este nici graduală, nici proporțională, în contextul în care scopul urmărit este reeducarea, prevenția, în timp ce pedeapsa privativă de libertate are caracter represiv, iar măsuri alternative, precum amenda sau privarea de anumite drepturi, din punctul nostru de vedere, sunt suficiente pentru realizarea obiectivului de reeducare.	
Articolul 144⁴. Efectuarea sau continuarea unei tranzacții cu un subiect al	Procuratura Generală	100.	7. Cu referire la pct. 12 din proiect Examinând prevederile proiectului de lege ce instituie pedeapsa complementară privind „<i>privarea de dreptul de a exercita o</i>	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive

măsurilor restrictive internaționale (1) Efectuarea sau continuarea intenționată a unei tranzacții cu un subiect al măsurilor restrictive internaționale, sau cu entități aflate în proprietate, deținute sau aflate sub controlul, direct sau indirect, al unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, dacă prin aceasta se încalcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a		<i>anumită activitate pe un termen nedeterminat</i>”, regăsită la art. 144/1 alin. (4), art. 144/2 alin. (4), art. 144/3 alin. (3), art. 144/4 alin. (4), art. 144/5 alin. (4), art. 144/6 alin. (4), art. 144/7 alin. (3), art. 144/8 alin. (4), art. 144/9 alin. (4), art. 144/10 alin. (4) și art.333 alin.(2) din proiect, se reiterează pertinenta observațiilor expuse anterior la pct. 3 din prezentul aviz. Această sancțiune complementară nu corespunde cadrului legal actual, întrucât, potrivit art. 65 alin. (2) din Codul penal, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a Codului — pe un termen de la 1 la 15 ani. Prin urmare, includerea sintagmei „pe un termen nedeterminat” contravine principiului legalității sancțiunilor, întrucât lipsește de claritate durata pedepsei, generând un conflict normativ între dispozițiile generale și cele speciale. De asemenea, o astfel de formulare afectează principiul proporționalității sancțiunii și poate conduce la aplicări arbitrare. Având în vedere necesitatea menținerii caracterului determinat al sancțiunilor penale, se propune excluderea textului „pe	internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	--	---	---

bunurilor, serviciilor, tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani.			un termen nedeterminat” din redacția articolelor menționate. Tot la pct. 12, sintagma „...bunuri...” utilizată în denumirea articolului și în textul art. 144/7 alin. (1) necesită a fi substituită cu termenul „...mărfuri...”, pornind de la premisa că modificările aduse actului normativ trebuie să se integreze armonios în structura acestuia, asigurând unitatea de stil și de terminologie. Se relevă că atât Codul penal, cât și Legea nr. 25 din 4 martie 2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale operează exclusiv cu noțiunea de mărfuri strategice, și nu de bunuri strategice.	
(3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații;	Procuratura Generală	101.	9. Cu privire la art. 144/8 alin. (1) și (2) din proiect: Autorul proiectului propune, la alin. (1) al art. 144/8, incriminarea faptei de: „Prestarea serviciilor, inclusiv a serviciilor financiare, sau desfășurarea activităților financiare, dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională”, iar la alin. (2) instituirea agravantei: „săvârșirea faptei din interes material”. Analiza conținutului acestor dispoziții relevă o incoerență conceptuală între alineate astfel, fapta descrisă la alin. (1)	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică; se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzută la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000			este, prin natura sa, comisă din interes material, întrucât activitățile financiare sau comerciale interzise generează implicit un beneficiu patrimonial. Prin urmare, introducerea agravantei „din interes material” este redundantă și inaplicabilă, fapt care poate conduce la dificultăți de interpretare și aplicare, precum și la încălcarea principiului clarității și previzibilității legii penale. În acest sens, se recomandă excluderea agravantei „din interes material” de la alin. (2) al art. 144/8.	
		102.	10. Tot la pct. 12 din proiect dar referitor la agravanta „sau cu distrugerea probelor” propusă spre reglementare în alin. (3) din articolele 144^{1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10} și alin. (2) din art. 144^{3,7} Cod penal considerăm că această este una neconcordantă etapelor procesului penal și urmează a fi exclusă. Astfel, noțiunea de probe este reglementată în art. 6 pct. 33) din Codul de procedură penală[^], „<i>elemente de fapt, dobândite în modul prevăzut de prezentul cod, ce servesc la constatarea împrejurărilor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei penale</i>” precum și art. 93 din Codul de procedură penală^{3.-}, „<i>probele sunt elementele de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod, care servesc...</i>”.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice.			Interpretarea gramaticală a acestei agravante concluzionează asupra faptului că, în timpul săvârșirii a unei sau mai multor infracțiuni prevăzute de art. 144/1-10 din Codul penal, făptuitorul distrage anumite probe deja administrate prin intermediul mijloacelor de probă în cadrul unui proces penal astfel, propunem excluderea acestei agravante sau înlocuirea cuvântului „<i>probelor</i>” cu cuvântul „<i>documentelor</i>”.	
Articolul 144⁵. Atribuirea sau continuarea executării contractelor de achiziții publice, parteneriat public-privat, concesiune, privatizare cu un subiect al măsurilor restrictive internaționale (1) Atribuirea sau continuarea intenționată a executării contractelor de achiziții publice, parteneriate publice-private, concesiune, privatizare, cu un subiect al măsurilor restrictive internaționale sau cu entități aflate în proprietate, deținute sau aflate sub controlul, direct sau indirect, al unui subiect al	Ministerul Afacerilor Interne	103.	1.9. La pct. 12: 1.9.1. autorul propune completarea Codului penal cu „Capitolul I/1” care va reglementa o categorie nouă de infracțiuni ce se referă la încălcarea măsurilor restrictive. Cu privire la acestea, se reține că proiectul de act normativ nu stabilește în mod expres competența de exercitare a urmăririi penale pentru aceste infracțiuni. Această omisiune ar putea genera dificultăți în aplicarea uniformă a legii și în delimitarea clară a competențelor organelor de urmărire penală. Infracțiunile prevăzute la articolele 144/1–144/10 implică, punerea la dispoziție de fonduri, eludarea blocării acestora, efectuarea tranzacțiilor, permiterea tranzitului persoanelor sancționate, comercializarea bunurilor interzise etc., iar aceste tipuri de infracțiuni sunt frecvent	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

măsurilor restrictive internaționale, dacă prin aceasta se încalcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 4 ani și cu amendă în mărime de la 2200 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 2 la 4 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3500 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 2 la 4 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a bunurilor, serviciilor, tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 ani și cu amendă în mărime de la 2600 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5			comise prin structuri transnaționale sau în colaborare cu entități din diferite domenii. La fel, aceste infracțiuni se caracterizează și prin elemente de extraneitate și caracter transfrontalier, întrucât măsurile restrictive internaționale derivă din decizii ale Organizației Națiunilor Unite, Uniunii Europene (în continuare - UE) sau altor organizații internaționale; implicarea unor fluxuri financiare și economice complexe, ce pot avea legături cu activități de spălare a banilor, finanțarea terorismului sau criminalitatea organizată; participarea persoanelor cu funcții publice, instituțiilor financiare sau altor entități reglementate. Prin urmare, aceste fapte necesită investigații specializate, multidisciplinare și cu cooperare internațională. Astfel, reieșind din cele invocate, se constată necesitatea modificării cadrului normativ și reglementarea expresă a competențelor organelor de urmărire cu privire la infracțiunile ce țin de regimul măsurilor restrictive internaționale;	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		104.	1.9.2. analizând faptele incriminate în „Capitolul I/1 ” se constată că în majoritatea cazurilor, pedeapsa sub formă de amendă, stabilită pentru persoanele fizice, este de până la 3000 unități convenționale. Deși alin. (2), (3) și (4) prevăd anumite circumstanțe agravante la comiterea	

ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 26000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (3) Faptele prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații, f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 9 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a			faptelor infracționale stabilite, precum: comiterea infracțiunii din interes material, de două sau mai multe persoane, cu cauzarea de daune mari și deosebit de mari, în interesul unui grup criminal sau organizație criminală, cuantumul maxim al amenzii rămâne neschimbat, până la 3000 unități convenționale, ceea ce constituie o inechitate față de faptele cu un pericol social mai redus, prevăzute (de exemplu la alin. (1) și (2)). Este de precizat că art. 64 alin. (3) din Codul penal stabilește că mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 500 la 3000 unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvârșite din interes material – până la 20000 unități convenționale, luându-se ca bază mărimea unității convenționale la momentul săvârșirii infracțiunii. Mărimea amenzii se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite și de situația materială a celui vinovat și a familiei sale. Ținând cont de prevederile expuse supra, se consideră necesar modificarea cuantumului maxim al sancțiunii sub formă de amendă, stabilită pentru alineatele (1), (2), (3) și (4), ținându-se cont de gravitatea infracțiunii săvârșite;	
		105.	1.9.3. cu privire la art. 144/11, acesta prevede excepții de la aplicarea prevederilor Capitolului II, precizând că:	Precizare.

exercita o anumită activitate pentru un termen de la 7 la 9 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 32000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 6 la 9 ani. (4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 8 la 11 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen		1. Nu constituie infracțiune asistența juridică oferită de avocați în exercitarea profesiei lor; și 2. Nu constituie infracțiune asistența umanitară acordată persoanelor aflate în dificultate, în baza principiilor de umanitate, neutralitate și independență. Prin natura lor, aceste dispoziții: • nu definesc o infracțiune; • nu stabilesc o sancțiune; • nu se referă la un tip concret de fapte ilicite, ci la situații care exclud caracterul infracțional al faptei. Codul penal al Republicii Moldova este împărțit în două părți fundamentale: <u>Partea generală</u> – care stabilește principiile generale ale răspunderii penale, condițiile de tipicitate, cauzele justificative și circumstanțele care exclud caracterul infracțional al faptei; <u>Partea specială</u> – care reglementează faptele concrete care constituie infracțiuni, structurate pe capitole tematice (împotriva vieții și sănătății persoanei, patrimoniului, justiției etc.). Prin urmare, Partea generală oferă cadrul conceptual și principiile de aplicare a legii penale, iar Partea specială aplică acest cadru la cazuri specifice. La art. 14 alin. (1) din Codul penal este prevăzută noțiunea de infracțiune, iar la alin. (2) al aceluiași articol sunt menționate	S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	--	---	---

nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul 144⁶. Comercializarea, importul, exportul, vânzarea, cumpărarea, transferul, tranzitul sau transportarea de bunuri, prestarea serviciilor de broker, asigurări, asistență tehnică și alte servicii legate de aceste bunuri, dacă interzicerea sau restricționarea acestor acțiuni constituie o măsură restrictivă internațională (1) Comercializarea, importul, exportul, vânzarea, cumpărarea, transferul, tranzitul sau transportarea de bunuri, prestarea serviciilor de broker, asigurări, asistență tehnică și alte servicii legate de aceste bunuri, dacă prin aceasta se încalcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a		cazurile când fapta prejudiciabilă nu constituie o infracțiune. Astfel, articolul menționat face o distincție între fapta tipică (care formal întrunește elementele unei infracțiuni) și fapta nepenală, atunci când lipsește elementul esențial al prejudiciabilității (pericolului social). Prin urmare, se constată că art. 144¹¹ din proiect prin natura sa este o normă generală, întrucât normele din partea specială se referă la fapte determinate, circumscrise unui anumit obiect juridic, iar normele art. 144¹¹ nu protejează un anumit obiect juridic, nu definesc o infracțiune, doar stabilesc două situații de neîntâlnire a caracterului penal – adică excepții cu aplicabilitate generală. Astfel, locul acestei norme este la art. 14 în Partea generală a Codului penal. În această ordine de idei, se propune completarea art. 14 cu alin. (3) cu următorul cuprins: „(3) Nu constituie infracțiune din domeniul prevăzut la Capitolul 11 din Partea Specială, acțiunea sau inacțiunea săvârșită în exercitarea funcției legale de avocat ori în cadrul acordării asistenței umanitare, efectuate în conformitate cu principiile imparțialității, umanității, neutralității și independenței, precum și, după	
---	--	--	--

exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a bunurilor, serviciilor, tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite:			caz, cu prevederile dreptului internațional umanitar”. Norma propusă, menține în continuare logica juridică a art. 14 și integrează direct conținutul art. 144¹¹ din proiect în conținutul acestuia.	
		106.	Pentru respectarea regulilor de tehnică legislativă, se recomandă ajustarea prevederilor proiectului, după cum urmează: 1. Se recomandă ajustarea denumirii articolului 144/3 după cum urmează: „Permiterea intrării sau a tranzitului pe teritoriul Republicii Moldova a unei persoane supuse unei măsuri restrictive internaționale”, întrucât utilizarea sintagmei „măsură restrictivă internațională” asigură uniformizarea terminologică a textului, evitând confuzia dintre noțiunile de „sanctiune” și „măsură restrictivă” și contribuie, astfel, la sporirea clarității, coerenței și conformității normei cu principiile tehnicii legislative.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor	107.	Cu privire la completarea părții speciale a Codului Penal cu Capitolul I/1, la Articolul 144/11, alin. (1), întru evitarea generării divergențelor de interpretare, se propune includerea excepției care să prevadă excluderea cazurilor acordării asistenței juridice în scopul eludării măsurilor restrictive internaționale.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	108. La art. I, pct. 12 (Capitolul IX¹ – art. 144¹–144¹¹ Cod penal), se introduce noul capitol consacrat infracțiunilor privind încălcarea măsurilor restrictive internaționale reprezintă o intervenție legislativă oportună și necesară. Prin reglementarea distinctă a acestor infracțiuni, se creează un cadru normativ coerent pentru sancționarea faptelor ce subminează regimul sancțiunilor internaționale și se consolidează mecanismele de cooperare juridică internațională Totodată, se constată că proiectul ar trebui să prevadă corelarea expresă cu dispozițiile Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, întrucât aceasta reglementează cadrul administrativ și contravențional de aplicare a măsurilor restrictive. Lipsa unei delimitări clare între cele două regimuri juridice (penal și contravențional) poate genera riscul dublării sancțiunilor pentru aceeași faptă, contrar principiului ne bis in idem, consacrat de art. 7 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova, potrivit căruia „nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă”, precum și de art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	---	--	--

(4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul 144⁷. Comercializarea, importul, exportul, vânzarea, cumpărarea, transferul, tranzitul sau transportarea de		Drepturilor Omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza Zolotukhin c. Rusia, 2009). În vederea asigurării clarității și previzibilității normei penale, se recomandă completarea dispozițiilor generale ale Capitolului IX¹ cu următoarele elemente. Astfel, se impune necesitatea definirii exprese a noțiunilor de „resurse economice” și „bunuri strategice”, prin trimitere la legislația specială — respectiv Legea nr. 213/2024 privind controlul comerțului cu mărfuri strategice și Legea nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Această clarificare este indispensabilă pentru a asigura certitudinea juridică și pentru a delimita obiectul material al infracțiunilor prevăzute de prezentul capitol. Totodată, menționăm despre necesitatea precizării criteriilor de gravitate pentru delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 144¹–144⁵ față de cele reglementate la art. 144⁶–144⁷, întrucât în forma actuală unele fapte pot prezenta elemente de conținut similare (de exemplu, punerea la dispoziție a fondurilor versus comercializarea bunurilor sancționate). O asemenea delimitare trebuie să se bazeze pe natura bunurilor, nivelul intenției	
--	--	---	--

bunuri strategice, prestarea serviciilor de broker, asigurări, asistență tehnică și alte servicii legate de aceste bunuri, dacă interzicerea sau restricționarea acestor acțiuni constituie o măsură restrictiv internațională (1) Comercializarea, importul, exportul, vânzarea, cumpărarea, transferul, tranzitul sau transportarea de bunuri strategice, prestarea serviciilor de broker, asigurări, asistență tehnică și alte servicii legate de aceste bunuri, dacă prin aceasta se încălcă o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 ani și cu amendă în mărime de la 2300 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 3 la 6 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3500 la 5000 de unități convenționale cu privarea de		infractorului și amploarea prejudiciului cauzat ordinii publice internaționale. Suplimentar, sugerăm introducerea unui alineat distinct care să prevadă excluderea răspunderii penale în cazurile de eroare justificată de fapt privind aplicarea unei măsuri restrictive, în concordanță cu principiile proporționalității, securității juridice și buneii-credințe. Această soluție legislativă ar contribui la evitarea sancționării neintenționate a persoanelor juridice care au acționat cu diligență, dar au fost induse în eroare de informații incomplete sau contradictorii referitoare la statutul sancționat al unei entități.	
		109. La art. I, privind art. 144⁶ Cod penal, se propune modificarea denumirii articolului după cum urmează: „Comercializarea, importul, exportul, vânzarea, cumpărarea, transferul, tranzitul sau transportarea, prestarea serviciilor de intermediere, asigurări, asistență tehnică și alte servicii legate de bunurile sancționate, dacă interzicerea sau restricționarea acestor acțiuni constituie o măsură restrictivă internațională.” Modificarea este justificată de necesitatea delimitării clare a tipurilor de bunuri și servicii vizate, precum și pentru armonizarea terminologică – înlocuirea expresiei „servicii de broker” cu „servicii de intermediere” fiind conformă cu	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

dreptul de a exercita o anumită activitate de la 3 la 6 ani. (2) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) de două sau mai multe persoane; b) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; c) din interes material; d) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; e) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 9 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 7 la 9 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 32000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a			terminologia din legislația națională în vigoare. Se recomandă, în consecință, reformularea alineatului (1) al articolului pentru a corespunde noii denumiri și conținutului norme, asigurând coerența juridică a întregului capitol.	
		110.	La art. I, privind art. 144⁷ Cod penal, se propune modificarea denumirii articolului după cum urmează: „Comerțul cu mărfuri strategice, inclusiv comercializarea, cumpărarea, vânzarea, transferul, asigurări, consultanță și alte servicii legate de mărfurile strategice, dacă interzicerea sau restricționarea acestor acțiuni constituie o măsură restrictivă internațională.” Această reformulare este în concordanță cu Legea nr. 213/2024 privind controlul comerțului cu mărfuri strategice, care la art. 2 pct. 9), definește „comerțului cu mărfuri strategice activitate de export, de import, de tranzit (inclusiv de transbordare) al unor mărfuri strategice și/sau de furnizare de servicii aferente, precum intermedierea, acordarea asistenței tehnice și transportarea”. Prin această modificare, operațiunile descrise anterior vor fi exprimate într-un mod clar și coerent, evidențiind exact tipul de activități desfășurate asupra acestor mărfuri, ținând cont de prevederile legale. În consecință, este necesară reformularea și a alineatului	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

exercita o anumită activitate 6 la 9 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsește cu închisoare de la 8 la 11 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul. 144⁸. Prestarea de servicii, inclusiv servicii financiare, desfășurarea activităților financiare dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	111.	(1) al acestui articol, astfel încât să fie în concordanță cu denumirea și conținutul articolului. Totodată, Ministerul propune expunerea alin. (2) al art. 144/5 din Capitolul I/1 din Codul penal nr. 985/2002 în următoarea redacție: „(2) Fapta prevăzută la alin. (1), săvârșită în contextul prestării serviciilor publice de către o instituție publică și/sau care implică o valoare a bunurilor, serviciilor, tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 ani și cu amendă în mărime de la 2600 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 26000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani.” Propunerea de mai sus are drept scop asigurarea aplicării efective a prevederilor Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, în cazul achizițiilor de bunuri de către instituțiile publice care prestează servicii cetățenilor, în special, însă fără limitare la serviciile sociale și medicale.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
---	---	--------------------	---	--

(1) Prestarea serviciilor, inclusiv a serviciilor financiare, desfășurarea activităților financiare, dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani.			Atenționăm asupra riscului achiziționării bunurilor și/sau serviciilor de la entități aflate sub sancțiuni internaționale, de către instituțiile publice prestatoare de servicii publice, fapt ce ar contraveni angajamentelor Republicii Moldova în domeniul politicii externe și al securității internaționale. Noua redacție propusă asupra alin. (2) al art. 144/5 din Capitolul I/1cu care urmează a fi completat Codul penal nr. 985/2002 consolidează mecanismele de integritate și responsabilitate în domeniul achizițiilor publice realizate de instituțiile publice, previne utilizarea fondurilor publice în activități interzise de regimul sancțiunilor cu caracter internațional și asigură coerența legislativă cu noile norme penale introduse prin proiectul de lege examinat.	
(2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a bunurilor, serviciilor, tranzacțiilor sau activităților în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a	Camera de Comerț American din Moldova	112.	Cu privire la propunerile de completare a Părții Speciale a Codului penal, Capitolul II, în particular utilizarea în componentele de infracțiune a sintagmei „fonduri sau resurse economice”, similar propunem definirea acestor noțiuni, de exemplu prin introducerea unui nou articol 126/3, or legea penală utilizează deja noțiunile de mijloace din fonduri externe, termeni precum mijloace financiare din fonduri publice, transfer de fonduri, fonduri publice etc. Respectiv, în această optică este	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații, f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu			necesară uniformizarea termenilor și concretizarea noțiunilor acestora. De exemplu, utilizarea acestei noțiuni de valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile în conținutul art. 144/1 alin. (2) din proiectul de lege, poate fi interpretată defectuos în raport cu art. 126 Cod penal care stabilește doar valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane – nu și valoarea fondurilor sau a resurselor economice. Respectiv, se impune fie completarea redacției art. 126, fie modificarea în cauză a articolelor specificate mai jos. A simili, aceeași sintagmă „fonduri sau resurse economice” este utilizată în textul următoarelor articole din proiectul de lege: 144/1 alin. (1), (2), (3) lit.a), (4) lit.a); 144/2 alin. (1), (2), (3) lit.a), (4) lit.a); 144/9 alin. (1) lit.a), b), c), d), alin. (2), alin. (3) lit.a), (4) lit.a); 144/10 alin. (2), alin. (3) lit.a), (4) lit.a). Este apreciată introducerea noțiunii de fonduri în lit.i) a art. 2 din Legea nr. 25 din 04.03.2016 privind măsurile restrictive internaționale, dar aceasta nu acoperă în totalitate termenii utilizați de Codul penal. Suplimentar, nu acoperă contradicția în caz	
---	--	--	--	--

privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite: a) cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de			de corelare a sintagmei respective cu prevederile art. 126 Cod penal care stabilesc proporțiile. Cu privire la corelarea prevederilor din proiect cu dispozițiile art. 126 Cod penal, recomandăm să fie revizuite și sintagmele din articolele propuse a fi incluse în partea specială ce prevăd în calitate de agravantă – cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții (e.g. 144/5 alin. (3) lit.a), or iterăm că prevederile art. 126 Cod penal, stabilesc valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei, nu și valoarea serviciilor, tranzacțiilor sau activității	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		113.	Aferent instituirii pedepsei complementare de „privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat”, regăsită la art. 144¹ alin. (4), art. 144² alin. (4), art. 144³ alin. (3), art. 144⁴ alin. (4), art. 144⁵ alin. (4), art. 144⁶ alin. (4), art. 144⁷ alin. (3), art. 144⁸ alin. (4), art. 144⁹ alin. (4), art. 144¹⁰ alin. (4) și art.333 alin.(2) din proiect, indicăm că sunt aplicabile aceleași raționamente specificate la art. 73² și art. 73³ din prezenta scrisoare. Mai mult, potrivit art. 65 alin. (2) din Codul penal, privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate poate fi	

dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul 144⁹. Eludarea unei măsuri restrictive internaționale (1) Eludarea unei măsuri restrictive internaționale prin: a) folosirea, transferarea către o persoană terță a fondurilor sau a resurselor economice, sau dispunerea în alt fel de fonduri sau resurse economice care, direct sau indirect, se află în proprietatea, sunt deținute sau se află sub controlul unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, ce urmează a fi blocate în temeiul unei măsuri restrictive internaționale, cu scopul de a ascunde aceste fonduri sau resurse economice, b) prezentarea de informații false sau înșelătoare, pentru a ascunde faptul că un subiect al măsurilor restrictive internaționale este proprietarul sau beneficiarul efectiv al		stabilită pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a Codului — pe un termen de la 1 la 15 ani. Prin urmare, instituirea unei perioade nelimitate/nedeterminate este contrară principiului legalității sancțiunilor, afectând principiul individualizării sancțiunii, fiind indus riscul arbitrariului. Având în vedere necesitatea menținerii caracterului determinat al sancțiunilor penale, se propune excluderea textului „pe un termen nedeterminat” din redactarea articolelor menționate. 114. Art. 144¹ Considerăm componența infracțiunii respective ca fiind neclară. Legea nr. 25/2016 reglementează în principal măsura restrictivă de blocare a fondurilor și resurselor economice — faptă care, potrivit proiectului, ar urma să fie inclusă în articolul 144². Totuși, articolul propus ridică o serie de neclarități, cum ar fi: • Ce reprezintă punerea la dispoziție a fondurilor/resurselor economice? • Ce înseamnă punerea la dispoziției în mod indirect? • Cum se va distinge încălcarea măsurilor restrictive prin „punere la dispoziție” de încălcarea acestora prin „încălcarea obligației de blocare”?	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
---	--	--	--

fondurilor sau resurselor economice care urmează a fi blocate în baza unei măsuri restrictive internaționale, c) nerespectarea de către o persoană fizică sau de către un subiect al măsurilor restrictive internaționale ori de către un reprezentant al unei entități supuse unei măsuri restrictive internaționale a obligației de a informa autoritățile competente ale Republicii Moldova cu privire la fondurile și resursele economice aflate pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara acesteia, care aparțin, se află în proprietatea, sunt deținute sau se află sub controlul acestora, dacă această obligație reiese dintr-o măsură restrictivă internațională, d) nerespectarea obligației care reiese dintr-o măsură restrictivă internațională de a informa autoritățile competente ale Republicii Moldova cu privire la fondurile sau resursele economice blocate sau care nu au fost blocate, aflate pe teritoriul		• Orice plată pentru mărfurile livrate de subiectul restricțiilor sau livrarea mărfurilor sau serviciilor plătite de acesta va reprezenta o faptă penală? • O asemenea faptă se va califica drept infracțiune pe articolul 144/1 sau 144/2? Norma propusă creează incertitudine juridică: norma penală trebuie să fie clară, precisă și previzibilă pentru destinatari. De asemenea, cumulul obligatoriu al pedepsei amenzii cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a ocupa o anumită funcție împiedică individualizarea și echitatea sancțiunilor (obligă la identificarea unei direcții de activitate sau funcții, de care subiectul să fie privat în mod obligatoriu, chiar dacă nu judecătorul nu ar considera necesară sau relevantă privarea subiectului de un asemenea drept). Nu în ultimul rând, referirile la „intenție” din toate articolele proiectului ridică o problemă conceptuală importantă. Practic, toate faptele incriminate reprezintă acțiuni care, în mod obișnuit, sunt perfect legale și fac parte din activități organizate, desfășurate cu intenție. Mai mult, subiecții care ar putea cădea sub incidența acestor componente de infracțiune ar putea să nu cunoască la momentul comiterii acțiunilor respective că	
---	--	--	--

Republicii Moldova sau în afara acesteia, care aparțin, se află în proprietatea, sunt deținute sau se află sub controlul acestora, atunci când informațiile au fost obținute în exercitarea atribuțiilor de serviciu, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Faptele prevăzute la alin. (1), care implică o valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a		au de-a face cu un subiect supus restricțiilor și că, prin urmare, comit infracțiuni. Astfel, o persoană poate acționa intenționat (transferă fonduri, încheie contracte, efectuează plăți), fără a ști însă că interlocutorul său este supus restricțiilor internaționale. Într-un asemenea caz, elementul subiectiv al infracțiunii nu ar fi întrunit, deoarece lipsește conștiința caracterului ilicit al faptei. Totodată, însuși fapta este „intenționată” deoarece face parte dintr-o activitate organizată, orientată spre atingerea unor scopuri legitime, precum desfășurarea activității comerciale sau economice. În aceste condiții simpla referire la intenție nu asigură distincția între: • intenția de a efectua actul în sine (de exemplu, transferul de fonduri), și • intenția calificată, adică cunoașterea faptului că persoana sau entitatea vizată este subiect al măsurilor restrictive. Prin urmare, pentru a asigura claritatea, previzibilitatea și proporționalitatea incriminării, ar fi recomandabil ca articolele respective să utilizeze expres formula „cu bună știință” în loc de termenul ”intenționată”. Conceptul comiterii „cu bună știință” este folosit în Codul penal distinct de cel al comiterii cu intenție, inclusiv în contexte analoage componentelor de infracțiune din	
--	--	---	--

ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții mari; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu			proiect: art. 1812 alin. (5), art. 238 alin. (1), art. 244 alin. (3) b), art. 311 alin. (1).	
		115.	Art. 144² Cu observația că „blocarea” fondurilor și resurselor economice este oarecum definită în Legea 26/2016, obiecția este aceeași ca și la articolul 1441/: nu se poate stabili cu siguranță componența de infracțiune introdusă și nici subiecții vizați de aceasta. Legea 26/2016 oferă unele explicații referitor la ce ar însemna o blocare de fonduri sau resurse, dar este departe de a stabili obligații concrete, conținutul acestora sau persoanele vizate de aceste obligații. Normele penale trebuie să permită a se stabili în mod clar aceste împrejurări încă înainte de comiterea faptei sancționate. În caz contrar, aceste norme nu îndeplinesc standardele de claritate, previzibilitate și legalitate a incriminării.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		116.	Art. 144⁴ La fel ca și la articolele anterioare, acest articol ridică mari întrebări privind claritatea, previzibilitatea și legalitatea normelor de componență a infracțiunii. Norma nu conține o definiție clară a „tranzacțiilor” (propunere indicată și mai sus), după cum aceasta constituie o noțiune destul de laxă și în Legea 26/2016	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsește cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000		(adițional, articolul propus în Codul penal nici nu face referire la aceasta). În absența unei precizări legale, „tranzacțiile” pot include o gamă foarte variată de acte juridice – de la vânzări, cumpărări, schimburi de bunuri și servicii, până la executarea oricărui tip de contract civil, comercial sau financiar. Această laxitate terminologică face ca norma penală să devină potențial imprezvizibilă: destinatarul legii nu poate determina cu certitudine care acte sunt interzise și care rămân licite. În practică, există riscul ca răspunderea penală să fie extinsă asupra oricărui partener contractual al unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, care nu au avut grijă să rezolvească instantaneu contractele încheiate cu acesta, în momentul în care a devenit aplicabilă măsura restrictivă. 117. În unele articole propuse spre completarea nu este evidentă latura subiectivă a infracțiunii, cum ar fi cea de la art. 144/6 , 144/7 , 144/8 , 144/9. A se vedea propunerea de mai sus în ceea ce privește conceptul bunei-științe. 118. Art. 144/6, 144/7, 144/8 La moment, Republica Moldova nu s-a aliniat la sancțiunile UE care vizează mărfurile/serviciile, inclusiv din motive economice și de asigurare a stabilității. Nu	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege. Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive
--	--	---	--

de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul 144¹⁰. Încălcarea sau neîndeplinirea condițiilor prevăzute în autorizațiile acordate de autoritățile competente ale Republicii Moldova pentru desfășurarea activităților (1) Încălcarea sau neîndeplinirea intenționată a condițiilor prevăzute în autorizațiile acordate de autoritățile competente ale Republicii Moldova pentru desfășurarea activităților, care, în absența unei astfel de autorizații reprezintă o încălcare a unei măsuri restrictive internaționale, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani și cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de			este clar sensul introducerii articolelor latura obiectivă a căroră nu corespunde cadrului normativ.	internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		119.	Art. 144⁷ Articolul face referire la termenul de „bunuri strategice”, încă Codul nu-l definește. Legea 213/2024, care probabil se are în vedere, folosește noțiunea de „mărfuri strategice”.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		120.	Art. 144⁸ alin. (1) La alin. (1) al art. 144⁸, se propune includerea în Codul penal a faptei de prestare a serviciilor, inclusiv a serviciilor financiare, sau desfășurarea activităților financiare, dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională”, iar la alin. (2) instituirea agravantei: „săvârșirea faptei din interes material”. Analiza textului evidențiază o incoerență conceptuală și din nou un oximoron între aceste dispoziții întrucât însăși desfășurarea de activități financiare sau comerciale interzise presupune în mod implicit urmărirea unui avantaj material. Astfel această agravantă poate duce la dificultăți de interpretare, aplicare neunitară și afectarea principiului clarității și previzibilității legii penale, fapt ce determină recomandarea de eliminare a acesteia.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 3 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), care implică o valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani și cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 25000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 2 la 4 ani. (3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții mari;			Tot cu privire la componența în cauză, recomandăm includerea caracterului intenționat și cu bunăștiință al faptei.	
		121.	Art. 144¹⁰ Propunem reformularea prevederilor art. 144¹⁰. Or, modul în care este formulate norma de incriminare este ambiguă și poate crea probleme la aplicarea practică a acesteia. Sintagma „în absența unei astfel de autorizații reprezintă o încălcare a unei măsuri restrictive internaționale” este ambiguă: nu clarifică dacă fapta devine infracțiune doar dacă autorizația lipsește sau dacă și încălcarea condițiilor autorizate poate fi sancționată	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		122.	Art. 144¹¹ Recomandăm revizuirea textului art. 144¹¹ din proiect, în special cu privire la utilizarea sintagmei în alin. (1) „sau evitarea unor astfel de proceduri”. Sintagma „evaluarea juridică a circumstanțelor în care se află un client” este foarte largă. Ar fi utilă o precizare mai concretă a limitelor asistenței protejate, și specificarea acordării asistenței doar în baza unui contract de asistență și/sau alternativ sub monitorizarea Uniunii Avocaților (de exemplu). Totodată, sintagma „Inițierea sau evitarea unor astfel de proceduri” este vagă și poate fi percepută ca o permisiune	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea unor documente false sau cu distrugerea probelor; d) din interes material; e) de către o persoană care prestează servicii în baza unei licențe sau autorizații; f)) de către o persoană cu funcție de răspundere, o persoană publică sau o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani și cu amendă în mărime de la 2800 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 5 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 28000 la 30000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate 3 la 5 ani. (4) Faptele prevăzute la alin. (1), (2) sau (3), săvârșite:	Banca Națională a Moldovei	123.	implicită de a oferi consultanță pentru evitarea răspunderii penale, ceea ce poate intra în coliziune cu scopul normei penale. 8. Cu referire la art. I, pct. 12 din proiect, atragem atenția asupra următoarelor aspecte relevante pentru toate componentele de infracțiune expuse la art. 144/1 -144/10: 1) Reieșind din prevederile art. 28 și 29 din Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, înțelegem că, indiferent de natura măsurii restrictive internaționale aplicabile pe teritoriul R. Moldova, în raport cu toți subiecții restricțiilor și în raport cu persoanele care se află sub controlul subiecților restricțiilor, Serviciul Fiscal ia decizia de blocare a fondurilor și a resurselor economice deținute de subiecții restricțiilor și de persoanele aflate sub controlul acestora. Deci, componentele de infracțiune prevăzute la art. 144/1 , art. 144/2 , art. 144/4 -144/9 par a fi relevante pentru orice persoană fizică sau juridică care interacționează sau ar putea interacționa cu oricare din subiecții măsurilor restrictive internaționale aplicabile pe teritoriul R. Moldova sau cu oricare din persoanele juridice controlate de subiecții respectivi, în măsura în care deciziile Serviciului Fiscal de blocare a fondurilor și a resurselor economice se	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	--	--------------------	---	--

a) cu implicarea unor fonduri sau resurse economice în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani și amendă de la 2900 la 3000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pentru un termen de la 10 la 15 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 50000 la 60000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat sau cu lichidarea persoanei juridice. Articolul 144¹¹. Excepții de la aplicarea prevederilor prezentului capitol (1) Nu constituie o infracțiune în sensul prezentului capitol faptele care reprezintă asistența juridică oferită de avocați pentru clienții lor atunci când această			consideră, în sensul componentelor de infracțiune din Capitolul II , un element inerent măsurii restrictive internaționale (art. 3 alin. (1) din Directiva UE 2024/1226 prevede că „<i>statele membre se asigură că, în cazul în care este intenționat și încalcă o interdicție sau o obligație care constituie o măsură restrictivă a Uniunii sau care este prevăzută într-o dispoziție națională de punere în aplicare a unei măsuri restrictive a Uniunii, atunci când este necesară punerea în aplicare la nivel național</i>”). În acest sens, recomandăm a se evalua dacă persoanele fizice și juridice din R. Moldova sunt informate prin mijloace adecvate și suficiente cu privire la subiecții restricțiilor, persoanele juridice controlate de aceștia și măsurile care au fost aplicate acestora, fie ca măsuri restrictive internaționale, fie ca măsuri dispuse de Serviciul Fiscal. De altfel, orice persoană fizică sau juridică riscă răspundere penală pentru cumpărarea unui bun (eventual, în baza unui anunț de pe o platformă online sau din ziar), neștiind că vânzătorul este subiect al restricțiilor sau persoană juridică controlată de acesta și nefiind absolvit de răspundere în virtutea publicării listei subiecților și persoanelor juridice respective în Monitorul Oficial (nemo censetur ignorare legem), dar un astfel de mecanism de informare a populației nu pare	
--	--	--	--	--

asistență ține de evaluarea juridică a circumstanțelor în care se află un client sau în decursul exercitării funcției de apărare ori de reprezentare a clientului în cadrul procedurilor judiciare sau în legătură cu acestea, printre care și oferirea asistenței juridice cu privire la inițierea sau evitarea unor astfel de proceduri. (2) Nu constituie o infracțiune în sensul prezentului capitol faptele care reprezintă asistență umanitară acordată persoanelor aflate în dificultate sau care răspund unor necesități umane de bază și care sunt desfășurate în baza principiilor imparțialității, umanității, neutralității și independenței, precum și dacă este cazul, în baza prevederilor dreptului internațional umanitar.”			a fi suficient în contextul măsurilor de răspundere penală propuse.	
		124.	2) Din prevederile art. 3 alin. (1) din Directiva UE 2024/1226 înțelegem că statele urmează să sancționeze penal comportamentele enunțate la alineatul respectiv în cazul în care se încalcă intenționat o măsură restrictivă internațională. Astfel, în componentele de infracțiune expuse la capitolul II, este necesar a se preciza intenția făptuitorului în raport cu producerea urmării prejudiciabile de încălcare/eludare a măsurii restrictive internaționale și mai puțin în raport cu acțiunea prin care această încălcare se realizează. Intenția de a realiza acțiunea ce constituie latura obiectivă a componentelor de infracțiune expuse în capitolul II nu echivalează cu intenția de a încălca măsura restrictivă internațională, care reprezintă intenția în raport cu producerea urmării prejudiciabile. Astfel, în capitolul II , atragerea la răspundere penală ar urma să survină „dacă se încalcă intenționat o interdicție ce constituie o măsură restrictivă internațională”.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		125.	3) Observăm că în componentele de infracțiune din capitolul II, valorile amenzilor sunt stabilite în cuantumuri fixe și acestea, chiar dacă sunt stabilite prin norme speciale, nu sunt aplicabile, prevalând normele generale prevăzute la	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			art. 64/1 alin. (2) - (4), care stabilesc că amenda se determină în cotă procentuală din cifra totală de afaceri. Astfel, pare să inducă confuzie reglementarea unor cuantumuri specifice ale amenzii pentru fiecare componentă de infracțiune (care ar reprezenta norme speciale în raport cu prevederile art. 64/1) și aplicarea acestora doar în cazul imposibilității aplicării normelor generale, or, prin definiție, normele speciale se aplică mereu cu prioritate față de norma generală.	
		126.	4) Recomandăm a se reevalua necesitatea înăsprii pedepselor în raport cu cele stabilite în Directiva UE 2024/1226, or, pentru majoritatea infracțiunilor, directiva respectivă stabilește un nivel maxim al pedepsei cu închisoarea de 5 ani în cazul în care fapta este comisă cu implicare de fonduri în valoare de peste 100 mii euro (proporții deosebit de mari), pe când în proiectul de lege se stabilesc, pentru cazuri agravante, pedepse maxime de 8, 10, 11 și 15 ani și, totodată, se propune pedeapsa cu închisoare de până la 5 ani pentru fapte, care potrivit Directivei UE 2024/1226, se propun a nu fi sancționate penal (întrucât o faptă în proporții considerabile este sub plafonul de 10 mii euro stabilit de directivă). În acest sens, propunem a se evalua necesitatea ajustării pedepselor stabilite în conformitate cu	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			prevederile art. 5 alin. (3) din Directiva UE 2024/1226.	
		127.	5) Recomandăm a se evalua oportunitatea transpunerii art. 3 alin. (2) ultimul alineat și art. 5 alin. (4) din Directiva UE 2024/1226, pentru a asigura aplicarea prevederilor capitolului I1 în linie cu dispozițiile directivei și pentru a se determina în mod clar și previzibil, că la calificarea faptei se vor lua în considerare și seriile de acțiuni care au legătură între ele.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		128.	6) În componentele de infracțiune din capitolul I1 , propunem a se preciza subiectul infracțiunii, pentru a se determina în mod clar și previzibil a cui faptă se incriminează – a subiectului restricțiilor, persoanelor juridice controlate de subiectul restricțiilor, a persoanelor asociate subiectului restricțiilor sau faptele persoanelor fizice sau juridice care stabilesc raporturi cu subiectul restricției/persoanele controlate/persoanele asociate.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		129.	7) Observăm că, cel puțin în componentele de infracțiune prevăzute la art. 144/2, art. 144/4, art. 144/5 și art. 144/9 , sunt vizați nu doar subiecții măsurilor restrictive internaționale, dar și persoanele juridice (entitățile) controlate direct sau indirect de subiecții restricțiilor. În acest sens, constatăm că lista persoanelor juridice controlate (direct sau indirect) de subiecții restricțiilor este stabilită de Serviciul de	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			Informații și Securitate, în conformitate cu art. 28 alin. (3) din Legea nr. 25/2016. Astfel, pentru a se asigura claritatea și previzibilitatea normelor penale în parte ce ține de identitatea persoanelor juridice controlate direct sau indirect de subiecții restricțiilor, propunem completarea prevederilor articolelor menționate supra cu trimitere la lista persoanelor juridice aprobată de Serviciul de Informații și Securitate. În aceeași ordine de idei, recomandăm a se preciza dacă persoanele juridice asociate subiecților restricțiilor (în sensul art. 6 din Legea nr. 25/2016) se consideră persoane juridice aflate sub controlul acestor subiecți. În caz afirmativ, în normele penale propuse spre completare, propunem a se face referință expresă și la lista persoanelor asociate subiectului restricțiilor, aprobată de Serviciul de Informații și Securitate conform art. 6 alin. (2) din Legea nr. 25/2016.	
		130.	9. La art. 1441 alin. (1), atragem atenția asupra faptului că nu este reglementat aspectul legat de punerea de fonduri sau resurse economice în beneficiul unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, ceea ce presupune o compatibilitate parțială cu articolul 3 alin. (1) lit. (a) din Directiva 2024/1226. Totodată, recomandăm a se evalua dacă termenul „punerea la dispoziție” nu ar	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			necesita clarificări adiționale în vederea stabilirii cu precizie a sensului vizat.	
		131.	10. La art. 144/3 alin. (1), se recomandă evaluarea oportunității preluării fidele a expresiei „persoane fizice” din art. 3 alin. (1) lit. (c) din Directiva UE 2024/1226, în locul actualei propuneri din proiect „persoane străine sau a unui apatrid”. Or, Legea nr. 25/2016 (art. 5 alin. (3) și (4)) reglementează situația când Republica Moldova aplică din proprie inițiativă măsuri restrictive internaționale față de persoana fizică cetățean al Republicii Moldova.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		132.	11. Referitor la art. 144/4 alin. (1), observăm că, componenta de infracțiune deviază de la prevederile corespunzătoare ale Directivei UE 2024/1226 (art. 3 alin. (1) lit. d)), care nu se referă la orice subiect al restricțiilor sau persoană juridică controlată de acesta, ci doar la o țară terță, organisme ale unei țări terțe sau entități/organisme deținute sau controlate direct sau indirect de o țară terță sau de organisme ale unei țări terțe. Respectiv, recomandăm a se evalua necesitatea ajustării componentei de infracțiune în concordanță cu prevederile directivei respective, fie expunerea considerentelor care justifică necesitatea extinderii sferei de aplicare a acestei componente de infracțiune în raport cu orice subiect al restricțiilor.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

		133. 12. Remarca enunțată la pct. 11 este relevantă și pentru art. 1445 alin. (1). Totodată, în contextul acestei componente de infracțiune, atragem atenția asupra faptului că Legea nr. 25/2016 nu stabilește în raport cu subiecții restricțiilor și persoanele juridice controlate de aceștia interdicția de a participa la procedurile de achiziție publică. Pe de altă parte, Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice nu prevede nici un temei legal expres pentru ca autoritatea contractantă să excludă din procedura de achiziție publică operatorul economic care este subiect al restricțiilor sau persoană juridică controlată direct sau indirect de acesta (temeiurile de excludere a operatorului economic sunt stabilite exhaustiv la art. 19 din Legea nr. 131/2015 și acestea nu vizează, expres, situația aplicării unei măsuri restrictive internaționale în raport cu operatorul economic sau persoanele care îl controlează direct sau indirect). Respectiv, recomandăm modificarea corespunzătoare a prevederilor Legii nr. 25/2016 și ale Legii nr. 131/2015 în vederea stabilirii prin lege a obligațiilor, a căror încălcare se propune a fi sancționată conform art. 1445 alin. (1). În aceeași ordine de idei, considerăm necesară consolidarea mecanismului de identificare și verificare a beneficiarului efectiv al operatorului economic participant la	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
--	--	--	--

			procedura de achiziție publică (prin completarea corespunzătoare a Legii nr. 131/2015), inclusiv pentru a preveni eludarea de către subiecții restricțiilor a măsurilor restrictive internaționale prin persoane juridice interpuse.	
		134.	13. Cu referire la art. 144/8 alin. (1), în tabelul de concordanță și în nota de fundamentare a proiectului nu este argumentată excluderea aspectului legat de săvârșirea cu intenție a faptei incriminate la acest articol, ceea ce presupune o compatibilitate parțială cu art. 3 alin. (1) lit. (f) și (g) din Directiva 2024/1226. Subsecvent, în asemenea mod se atestă și o compatibilitate parțială cu art. 3 alin. (3) din Directiva 2024/1226, unde este prevăzută excepția privind faptele menționate la alin. (1) lit. (e) din același articol (transpuse în prezentul proiect la art. 1446 și 1447).	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		135.	14. Referitor la art. 144/11, recomandăm a se evalua adițional opțiunea reglementării excluderii de sub incidența răspunderii penale a faptelor care au ca obiect fonduri sau resurse economice în valoare de până la 10 000 euro (sau, eventual, un plafon mai redus, care va îngreuna eludarea răspunderii penale), în concordanță cu prevederile art. 3 alin. (2) din Directiva UE 2024/1226, pentru a evita situațiile de incriminare a faptelor cu urmări prejudiciabile nesemnificative. Corelativ,	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			considerăm oportun a se reglementa aspectul survenirii răspunderii penale în cazul în care autorul infracțiunii comite fapta infracțională prin mai multe acțiuni care au legătură între ele și care, în cumul, depășesc plafonul de 10 000 euro, în linie cu cel de-al doilea alineat din art. 3 alin. (2) al Directivei UE 2024/1226.	
		136.	15. Cu referire la art. IV din proiect (modificarea Legii nr. 25/2016), recomandăm a se evalua necesitatea completării proiectului de lege în vederea reglementării mecanismului de sancționare, a competențelor autorității abilitate cu atribuții de constatare și sancționare a încălcărilor Legii nr. 25/2016 și, respectiv, sancțiunile ce se impun pentru încălcarea obligațiilor stabilite de Legea nr. 25/2016. Incriminarea nerespectării prevederilor Legii nr. 25/2016 doar din perspectivă penală pare să reducă din caracterul aplicării cu promptitudine și eficiență a sancțiunilor. Or, în acest sens, Directiva UE 2024/1226 prevede ca, pe lângă pedepse penale, să fie posibil de aplicat și „pedepse/sanțiuni/măsuri de altă natură” (a se vedea art. 5 alin. (5), art. 7 alin. (1) și (2) din Directivă).	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	137.	Capitolul I ¹ Observăm că Proiectul de lege nu propune praguri valorice, opțiune permisă de directivă, care ar putea determina limita	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive

			între o eventuală răspundere contravențională sau administrativă și răspunderea penală. Omisiunea includerii acestor praguri valorice va permite ca orice abatere administrativă să poată escalada în penal, evitarea acestei escaladări fiind posibilă prin instituirea unor filtre de gravitate / intenție în interpretare și / sau norme secundare pentru a păstra caracterul ultima ratio al penalului. Potrivit notei de fundamentare autorul admite opțiunea UE de a lăsa unele fapte sub minim (de ex. 10 000 EUR) în sfera contravențională, însă alege incriminarea tuturor cazurilor. În actualitatea Republicii Moldova apar frecvente erori de conformitate, iar fără instituirea unor praguri, riscăm aplicarea unor pedepse penale pentru încălcări minore, fapt care contrazice scopul de „justiție echitabilă și eficientă” menționat în notă.	internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
		138.	Distinct, Proiectul de lege nu acoperă subiectul de competență și cooperarea instituțională. Justificarea intervențiilor este corectă, însă proiectul omite să indice competența instituțională în aplicarea prevederilor introduse: Procuratura anticorupție, PCCOCS, Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, este omis fluxul de date, crearea / instituirea unei baze unice cu subiecții sancțiunilor etc. Omisiunea acestei	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			arhitecturi va avea drept consecință blocajul dosarelor mai cu seamă în situația în care organele de urmărire penală nu au încă specializare pe sancțiuni internaționale / financiare, lipsesc proceduri, registre și schimburi de date operative.	
	Asociația Băncilor din Moldova	139.	Elementele infracțiunii obligatoriu sunt: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă. În unele articole propuse spre completarea nu este evidentă latura subiectivă a infracțiunii: 144 ⁶ , 144 ⁷ , 144 ⁸ , 144 ⁹ . În lipsa reflectării abordării bazate pe risc ale Uniunii Europene în partea stabilirii nivelului de risc acceptabil față de valoarea fondurilor (10 000 EUR) utilizarea laturii subiective fără vinovăție (cazul fortuit) prezintă măsura excesivă cu nivel de risc corupțional ridicat. De exemplu prin analogie în cazul contrabandei răspunderea cade numai asupra executorului, colaboratorii punctului de trecere a frontierei nu poartă răspunderea că în tura lor infractorii au trecut frontiera cu marfa ilicită. Ca încă o argumentare în folosul utilizării numai laturii subiective în forma intenției este faptul că în cazul unei companii doar controlate de către subiectul sancționat, numai infractorul cunoaște aceasta. Pentru o persoană (de ex. vânzătorul mărfii) prezența a unui subiect sancționat la nivelul 5 a proprietății companiei cumpărătorului nu este evidentă,	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			în special în cazul țărilor cu registre a companiilor închise.	
		140.	Art. 144⁶, 144⁷, 144⁸ La acest moment, Republica Moldova nu este aliniată la regimul sancțiunilor UE aplicabile mărfurilor și serviciilor, inclusiv din motive economice și de stabilitate socială. În acest context, nu este clar justificată introducerea unor infracțiuni a căror latură obiectivă presupune existența unor sancțiuni care nu operează în dreptul intern. Propunem reexaminarea necesității și oportunității acestor articole pentru a evita contradicțiile cu cadrul normativ actual și riscul de aplicare neuniformă.	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.
13. La articolul 243: în tot cuprinsul normei, cuvintele „venituri ilicite” se substituie cu textul „bunuri ce provin din activități infracționale”; alineatul (3), se completează cu litera a¹) și c) cu următorul cuprins: „a¹) de o entitate raportoare în sensul Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea	Centrul de Resurse Juridice din Moldova	141.	Propunem completarea art.243 cu alineatul (5) cu următorul text: Alineatul (5) ”Persoana fizică sau juridică poartă răspundere penală pentru faptele prevăzute la alin.(1) chiar dacă: a) Nu există o condamnare prealabilă sau simultană pentru activitatea infracțională din care provin bunurile; b) Nu au fost stabilite toate elementele de fapt sau toate circumstanțele legate de activitatea infracțională din care provin bunurile, inclusiv identitatea autorului.” Într-adevăr <i>stricto sensu</i>, înlocuirea sintagmei venituri ilicite cu „bunuri ce	Precizare. A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 142 din sinteză.

spălării banilor și finanțării terorismului;” „c) în privința bunurilor obținute prin comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 140¹, 142, 165, 175¹, 206, 208¹, 217-217³, 220, 220¹, 275, 278, 278¹, 279², 279³, 280, 284, art. 289¹, 292 alin. (1¹) și alin. (2) în partea ce vizează faptele prevăzute la alin. (1¹), art. 295, 295¹, 295², 324-327, 332-335¹, 342, 343 sau 362¹” la alineatul (4), cuvintele „Acțiuni ilicite” se substituie cu cuvintele „Activități infracționale”.		provin din activități infracționale” ar corespunde sintagmelor date în mai multe acte internaționale inclusiv în Convenția de la Varșovia din 2005 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului și Directiva UE 2018/1673 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor. Totuși, înlocuirea acestei sintagme ar putea avea un efect negativ și afectarea aplicării în practică a ”stand-alone money laundering concept”. De către organele de urmărire penală, procurori sau judecători, această modificare ar putea fi interpretată rigid în sensul necesității dovedirii existenței infracțiunii primare (crimei predicat). Urmează a fi menționat că în actele internaționale invocate noțiunea de infracțiune este tratată ca fiind o faptă penală pasibilă de pedeapsă. Spre exemplu, în legislația penală franceză infracțiunea este genul și nu specia. Art. 111-1 din Codul penal francez stabilește că ”Infracțiunile penale sunt clasificate, în funcție de gravitatea lor, în crime, delictes și contravenții” (în Republica Moldova, conceptul este diferit, răspunderea contravențională și penală fiind reglementate în acte normative separate).	
--	--	---	--

			Astfel, în lipsa unei precizări în forma cerută la art.9 pct. 5-7 din Convenția de la Varșovia⁵ și la art.3 alin.(3) din Directiva UE 2018/16736, modificările propuse ar putea afecta negativ răspunderea penală pentru infracțiunile de spălare a banilor. Pentru prevenirea unor astfel de situații se propune completarea art. 243 cu alineatul (5).	
	Procuratura Generală	142.	11. Cu privire la pct. 13. Propunerea formulată de autor privind înlocuirea, în tot cuprinsul art. 243 Cod penal a sintagmei „<i>venituri ilicite</i>” cu expresia „<i>bunuri ce provin din activități infracționale</i>”, precum și modificarea alineatului (4) prin substituirea termenului <i>Acțiuni ilicite</i>” cu sintagma <i>Activități infracționale</i>” nu sunt susținute de principiu. Urmare a analizei practicii de urmărire penală, a celei judiciare și sintetizării acestora propunem renunțarea la promovarea acestor modificări și menținerea sintagmei actuale prevăzute în dispozițiile normei, respectiv varianta „acțiuni ilicite”. În urma examinării Directivei (UE) 2024/1640 a Parlamentului European și a Consiliului din 31 mai 2024 privind mecanismele care trebuie instituite de	Se acceptă Se renunță la această propunere.

			statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și de modificare și abrogare a Directivei (UE) 2015/849, se constată că legiuitorul european utilizează, în cuprinsul actului normativ — atât în partea introductivă (a se vedea punctele (11), (15), (58), (63), (67), (81)) cât și în partea dispozițiilor normative (art. 7 alin. (3) lit. c)) — sintagme precum „mijloace ilicite”, „produse ilicite”, „fluxuri ilicite”, „activități ilicite”, „activități financiare ilicite” și „bani iliciți”. La nivelul Uniunii Europene, Directiva (UE) 2024/1640 reprezintă cel mai recent act normativ de reglementare în materia prevenirii și combaterii spălării banilor, stabilind cerințe clar definite, menite să asigure o cooperare eficientă între statele membre și să permită totodată adaptarea la particularitățile sistemelor juridice naționale. Înlocuirea sintagmelor menționate, în forma propusă de autorul proiectului, ar conduce la o restrângere nejustificată a sferei de aplicare a dispozițiilor art. 243 din Codul penal. Termenul „activități ilicite” are o sferă de cuprindere mai largă decât cel de „activități infracționale”, iar în contextul politicilor de securitate a statului privind	
--	--	--	--	--

			prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, o asemenea modificare ar putea genera riscul unei impunități indirecte.	
	Centrul Național Anticorupție	143.	La art. I pct. 13 din proiect <i>„La articolul 243: [...] la alineatul (4), cuvintele „Acțiuni ilicite” se substituie cu cuvintele „Activități infracționale””</i> Potrivit notei de fundamentare, scopul proiectului este armonizarea legislației naționale cu standardele Uniunii Europene prin transpunerea inclusiv a prevederilor Directivei (UE) 2018/1673 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2018 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor. Dacă modificarea propusă va fi adoptată în formula actuală, norma de la art. 243 alin. (4) din Codul penal va avea următorul conținut: „Activitățile infracționale constituie și faptele comise în afara teritoriului țării dacă acestea conțin elementele constitutive ale unei infracțiuni în statul în care au fost comise și pot constitui elementele constitutive ale unei infracțiuni comise pe teritoriul Republicii Moldova”. În acest context, este necesară clarificarea noțiunii de „activități infracționale” din perspectiva dreptului european.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 142 din sinteză.

			Conform articolului 2 din Directiva (UE) 2018/1673: „...activitate infracțională” înseamnă orice fel de implicare infracțională în săvârșirea oricărei infracțiuni care, în conformitate cu dreptul intern, se pedepsește cu privarea de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate a cărei limită superioară este de cel puțin un an sau, în statele membre în al căror sistem juridic se prevede un prag minim al pedepselor pentru infracțiuni, în săvârșirea oricărei infracțiuni care se pedepsește cu privarea de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate a cărei limită inferioară este de cel puțin șase luni”. De asemenea, art. 3 alin. (3) din aceeași Directivă stabilește că: „Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că: (a) o condamnare prealabilă sau simultană pentru activitatea infracțională din care provin bunurile nu este o condiție prealabilă pentru o condamnare pentru infracțiunile menționate la alineatele (1) și (2); (b) o condamnare pentru infracțiunile menționate la alineatele (1) și (2) este posibilă în cazul în care se stabilește că bunurile au provenit dintr-o activitate infracțională, fără a fi necesar să se stabilească toate elementele de fapt sau	
--	--	--	--	--

		toate circumstanțele legate de aceea activitate infracțională, inclusiv identitatea autorului; (c) infracțiunile menționate la alineatele (1) și (2) se extind la bunuri provenite din faptele care au avut loc pe teritoriul unui alt stat membru sau al unei țări terțe, atunci când faptele respective ar constitui o activitate infracțională dacă ar fi avut loc pe plan intern”. Aceleași principii sunt reafirmate în preambulul Directivei, punctul 12, care precizează că: „Pentru ca măsurile de drept penal să fie eficace împotriva spălării banilor, <i>o condamnare ar trebui să fie posibilă fără a fi necesar să se stabilească în mod clar care activitate infracțională a generat bunurile sau fără existența unei condamnări prealabile sau simultane pentru activitatea infracțională respectivă, ținând cont totodată de toate circumstanțele și probele relevante</i>”. În același sens, art. 9 par. 6 din Convenția Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului (Convenția de la Varșovia) prevede că: „Fiecare Parte va asigura că o condamnare pentru spălare de bani conform prezentului articol este posibilă atunci când se dovedește că bunurile –	
--	--	---	--

		obiect al alineatului 1 lit. a) sau b) – provin dintr-o infracțiune principală, fără a fi necesar să se stabilească precis care infracțiune”. Raportul explicativ al Convenției subliniază că: „Alineatul 6 se referă la problema probei infracțiunii principale într-o urmărire penală pentru spălare de bani. Pentru a facilita urmărirea penală, redactorii prezentei Convenții au subliniat importanța ca procurorii să nu fie obligați să dovedească, într-un proces pentru spălare de bani, toate elementele de fapt ale infracțiunii principale concrete și individualizate, dacă dovada originii ilicite a bunurilor poate fi obținută din orice circumstanță. Prin specificarea faptului că acest alineat se aplică condamnărilor pentru spălare de bani „în temeiul prezentului articol”, redactorii Convenției au dorit să indice că această dispoziție trebuie interpretată în contextul definiției spălării banilor conținute în articolul 9 și, în special, în alineatul 1 al acestuia, care se referă la comportamente „intenționate”. Prin urmare, Părțile pot implementa articolul 9 alineatul 6 impunând ca autorul infracțiunii de spălare a banilor să fi știut că bunurile proveneau dintr-o infracțiune principală, fără a fi	
--	--	---	--

		<i>necesar să se dovedească care anume infracțiune principală s-a aplicat”.</i> Prin urmare, formularea propusă în proiectul de lege nu transpune fidel standardele europene, ci riscă să genereze confuzii în aplicarea practică, întrucât ar impune autorităților obligația de a proba infracțiunea principală – obligație care contravine atât Directivei (UE) 2018/1673, cât și Convenției de la Varșovia. Totodată, se observă că noțiunea de „activități infracționale” este deja utilizată în articolul 106¹ din Codul penal referitor la confiscarea extinsă, ceea ce justifică necesitatea uniformizării acesteia. Recomandare: a) Completarea Codului penal cu un nou articol, după cum urmează: „Articolul 134/4 Activități infracționale Prin activități infracționale, în sensul art. 106/1 și art. 243, se înțelege orice fel de implicare infracțională în săvârșirea oricărei infracțiuni pe teritoriul țării și/sau pe teritoriul unui alt stat”. b) Expunerea normei de la art. 243 alin. (4) din Codul penal după cum urmează: „(4) Prevederile alin. (1) – (3) se aplică fără a fi necesar să se stabilească toate elementele de fapt sau toate circumstanțele legate de activitatea infracțională care a generat bunurile,	
--	--	---	--

			inclusiv identitatea autorului și/sau fără existența unei condamnări prealabile sau simultane pentru activitatea infracțională respectivă”.	
		144.	În contextul transpunerii mai multor prevederi ale Directivei 2024/1226 privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor pentru încălcarea măsurilor restrictive ale Uniunii și de modificare a Directivei (UE) 2018/1673, considerăm oportun transpunerea, inclusiv art. 10 al respectivei Directive, potrivit căruia: <i>„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a permite înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor menționate la articolele 3 și 4. Statele membre care au obligații în temeiul Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului iau aceste măsuri necesare în conformitate cu respectiva directivă.</i> <i>(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a permite înghețarea și confiscarea fondurilor sau a resurselor economice care fac obiectul măsurilor restrictive ale Uniunii în legătură cu care persoana fizică desemnată sau reprezentantul unei entități sau al unui organism desemnat săvârșește o infracțiune prevăzută la articolul 3 alineatul (1) litera (h) punctul (i) sau (ii) sau participă la</i>	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

		<i>săvârșirea acesteia. Statele membre iau măsurile necesare respective în temeiul Directivei 2014/42/UE”.</i> De asemenea, art. 5 alin. (4) din Directiva (UE) 2024/1260 a Parlamentului European și a Consiliului din 24 aprilie 2024 privind recuperarea și confiscarea activelor, prevede că: „Birourile de recuperare a activelor sunt împuternicite să urmărească și să identifice bunurile persoanelor și ale entităților cărora li se aplică măsuri restrictive ale Uniunii, în cazul în care acest lucru este necesar pentru a facilita depistarea infracțiunilor menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (p) din prezenta directivă, la cererea autorităților naționale competente, pe baza unor indicii și a unor motive întemeiate să se considere că a fost săvârșită o infracțiune în temeiul articolului 3 din Directiva (UE) 2024/1226. Astfel de competențe nu aduc atingere cerințelor și garanțiilor procedurale relevante stabilite în temeiul dreptului procesual intern, inclusiv normelor privind inițierea procedurilor penale sau, dacă este cazul, obligației de a obține o autorizație judiciară”. Prin urmare, instituirea în Codul penal a unui nou capitol dedicat infracțiunilor privind regimul măsurilor restrictive internaționale (art. 144/1–144/11) impune, din rațiuni de coerență și	
--	--	---	--

			eficiență normativă, completarea corespunzătoare a Codului de procedură penală. În absența acestei corelări, aplicarea efectivă a noilor norme penale ar fi limitată, iar instrumentele de investigare financiară specializată, prevăzute la art. 229/2 alin. (2) din Codul de procedură penală, nu ar putea fi utilizate în mod deplin. Prin includerea expresă a acestor infracțiuni în sfera art. 229/2 alin. (2) din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală va putea dispune prin delegație Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului Național Anticorupție, efectuarea investigațiilor financiare paralele, completând astfel dimensiunea probatorie tradițională cu o analiză mai complexă. Propunerea este fundamentată și pe faptul că infracțiunile care urmează a fi introduse în Capitolul I1, cu care se completează Codul penal, prevăd în calitate de agravantă interesul material, fapt care face posibilă identificarea și urmărirea obiectului confiscării speciale, în conformitate cu art. 106 alin. (2) din Codul penal. De asemenea, infracțiunile din noul Capitol I1 cu care se completează Codul penal prevăd și amenda, atât pentru persoanele fizice, cât și pentru cele juridice, aspect care fundamentează posibilitatea	
--	--	--	---	--

			dispunerii sechestrului în vederea asigurării executării unei eventuale pedepse pecuniare. La fel, se impune completarea articolului 106/1 din Codul penal pentru a include infracțiunile din noul Capitol I/1 „<i>Infracțiuni privind regimul măsurilor restrictive internaționale</i>” în lista celor ce pot atrage confiscarea extinsă. Acest fapt va permite aplicarea confiscării extinse în situațiile în care valoarea bunurilor deținute de persoana condamnată, pentru una din infracțiunile prevăzute la art. 144/1 – 144/11 cu care se completează Codul penal, este disproporționată față de veniturile sale licite, iar instanța are convingerea că acestea provin din activități infracționale. Recomandare: a) Completarea art. 229 alin. (2) din Codul de procedură penală, după textul „art. 144”, cu textul „art. 144/1– 144/11”, b) Completarea art. 106/1 alin. (1) din Codul penal, după textul „art. 144”, cu textul: „art. 144/1 – 144/11”, Suplimentar, menționez că potrivit art. 25 alin. (1) al Legii integrității nr. 82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a	
--	--	--	---	--

			autorităților anticorupție, a societății civile și mass mediei. În acest sens, în conformitate cu prevederile art. 25 alin.(3) lit. a), art. 28 alin. (4) ale Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate. Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări. Urmare celor expuse, solicităm respectuos expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.	
	Procuratura Anticorupție	145.	Pct.13, Articolul 243. Propoziția formulată de autor pentru a fi înlocuită în tot cuprinsul normei „<i>bunuri ce provin din activități infracționale</i>” se propune a fi înlocuită cu textul „<i>bunuri care provin din activități ilicite</i>” iar sintagma propusă pentru aliniatul (4) „<i>activități infracționale</i>” propunem a se renunța la promovarea	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 142 din sinteză.

		acestui termen cu păstrarea sintagmei actuale din dispoziția normei, și anume în varianta de reglementare „<i>Acțiuni ilicite</i>”. Din studiul Directivei (UE) 2024/1640 a Parlamentului European și a Consiliului din 31.05.2024 privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și de modificare și abrogare a Directivei (UE) 2015/849, se constată că legiuitorul European operează în textul actului normativ atât în partea introductivă (<i>a se vedea punctele (11), (15), (58), (63), (67), (81)</i>) cât și în partea dispozițiilor normative (<i>ase vedea Articolul 7 alin.(3) lit. c)</i>) cu sintagme „<i>mijloace ilicite, produse ilicite, fluxuri ilicite, activități ilicite, activități financiare ilicite, bani iliciți</i>”. La nivel comunitar, Directivei (UE) 2024/1640 este ultimul act normativ de reglementare în materia spălării banilor cu cele mai recente dispoziții dispuse. Directiva a venit să definească cerințe mai clare, care ar trebui să contribuie la o bună cooperare la nivelul Uniunii, permițând totodată statelor membre să țină seama de particularitățile sistemelor lor naționale. Prin înlocuirea sintagmelor discutate mai sus, în varianta promovată de	
--	--	--	--

			autorul proiectului, urmează să se restrângă nejustificat sfera de aplicare a dispoziției art.243 din Codul penal, termenul „<i>activități ilicite</i>” are o sferă mult mai largă decât „<i>activități infracționale</i>”, mai cu seamă în contextul realizării politicilor de securitate a statului în domeniul prevenirii utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, ceea ce ar duce la o impunitate indirectă.	
	Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor	146.	La articolul 243 din Codul Penal, la alineatul (3), completarea cu litera a/1), întru transpunerea fidelă a Directivei (UE) 2018/1673 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor, cu precădere, art. 6, alin. (1), lit. b), se propune completarea la sfârșitul propoziției cu sintagma „în exercitarea activităților profesionale”.	Se acceptă
	Camera de Comerț American din Moldova	147.	Art. 243 alin. (1) și alin. (4) Propunerea formulată cu privire la cuprinsul art. 243 alin. (1) și (4), identificăm inoportune modificările. În modul în care sunt formulate actualmente, sunt suficient de clare. Această propunere ar determina restrângerea nejustificată a sferei de aplicare a dispozițiilor art. 243 din Codul penal. Termenul „activități ilicite” este mai cuprinzător decât termenul de „activități infracționale”, iar în contextul politicilor de	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 142 din sinteză.

			securitate a statului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, o asemenea modificare ar putea genera riscuri, inclusiv sub aspectul aplicării în timp a legii penale, care ar determina dezincriminarea unor fapte.	
14. La articolul 333: la alineatul (1) sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.”;	Ministerul Finanțelor	148.	La pct. 14 din proiect, propunerea de completare a alin. (2) al art. 333 prin expresia „după sintagma sancțiunea se completează cu textul ...” este necorespunzătoare juridic, deoarece redacția actuală a alineatului nu conține cuvântul „sancțiunea”. Astfel, orice referire la un termen inexistent poate genera ambiguitate legislativă.	Se acceptă
la alineatul (2) după sintagma sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 9000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate”; la alineatul (3) sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 9000 la 13000 de unități	Agenția Servicii Publice	149.	La punctul 14 (art. 333 alin.(2)) cuvintele „după sintagma” de exclus.	Se acceptă

convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate”; la alineatul (4) sancțiunea se completează cu textul „iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 13000 la 15000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice”.				
Art. II. Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699)				
1. Se completează cu articolele 522¹ și 522² cu următorul cuprins: „Articolul 522¹. Măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice (1) În scopurile prevăzute la art. 175 alin. (2), persoanelor juridice li se pot aplica măsuri preventive prevăzute în prezentul capitol, la demersul motivat al procurorului, de către judecătorul de instrucție sau instanța de judecată.	Procuratura Anticorupție	150.	Pct.1. art.522/1 alin.(3). Se propune ca după textul „...<i>aplicate numai față de...</i>” a se completa cu sintagma „...<i>bănit</i>,”. În primul rând, ar corespunde raționamentului existent la zi în legea procesual penală, regula fiind că măsurile procesuale de constrângere (inclusiv și măsurile preventive) se aplică în privința „<i>bănuیتului, învinuitului sau inculpatului</i>”, așa cum este prevăzut la art.175 alin.(2) din Codul de procedură penală, excepție fiind instituită pentru măsura preventivă sub formă de arest și arest la domiciliu care sunt măsuri excepționale, respectiv, normele de procedură trebuie să concordeze între ele	Se acceptă parțial Art. 552¹ a fost conceput similar arhitecturii articolului 175 din CPP. Astfel, regula generală a art. 522¹ este că măsurile preventive se aplică persoanelor juridice (fără a menționa statutul lor). Pentru a oferi o claritate mai înaltă, la alineatul (1) se va face mențiunea că este vorba despre persoanele juridice bănuite, învinuite sau inculpate. Însă ce ține de aplicarea măsurii preventive sub forma de interdicție de a desfășura o anumită activitate, care a servit la comiterea infracțiunii, propunerea nu se acceptă.

(2) Față de persoanele juridice pot fi aplicate următoarele măsuri preventive: a) interdicția de a iniția, sau dacă a fost inițiată, suspendarea procedurii de dizolvare sau de lichidare a persoanei juridice; b) interdicția de a iniția, sau dacă a fost inițiată, suspendarea procedurii de fuziune, dezmembrare sau transformare a persoanei juridice; c) interdicția tranzacțiilor de reducere a capitalului social sau al tranzacțiilor în urma cărora patrimoniul persoanei juridice ar putea fi micșorat, inclusiv care ar putea duce la insolabilitatea acesteia; d) interdicția de a încheia anumite acte juridice; e) interdicția de a desfășura o anumită activitate, care a servit la comiterea infracțiunii; f) suspendarea activității unității persoanei juridice în cadrul căreia s-a desfășurat activitatea care a servit la săvârșirea infracțiunii.			asigurând o abordare legislativă unitară în materie, când se discută instituția măsurilor preventive. Nu este justificat să apelezi la punerea sub învinuire cu înaintarea unei acușări nefundamentate unui subiect infracțional- persoană juridică, doar pentru a întruni condițiile de drept de a aplica o măsură preventivă în situația în care temeiurile de aplicare a măsurilor preventive sunt prezente dar există un probatoriu care doar confirmă o bănuială rezonabilă că a săvârșit infracțiunea, or standardul pentru acuzare oficială este mult mai ridicat și certitudinea urmează să fie de bază.	Similar cum este în cazul persoanei fizice, măsura de arestare la domiciliu și arestare preventivă se aplică doar față de învinuit și inculpat, deoarece acestea reprezintă cele mai severe măsuri preventive, ele limitând anumite drepturi. Iar în cazul persoanelor juridice, măsura preventivă menționată, la fel reprezintă cea mai severă formă de măsuri de constrângere. Din aceste considerente s-a optat ca aceasta să fie aplicabilă doar față de învinuit și inculpat.
	Ministerul Afacerilor Interne	151.	2.1. La art. 522¹ sunt reglementate măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice. Cu privire la acesta, se consideră necesar ca măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice să fie incluse și în prevederile art. 175 din Codul de procedură penală, care prevede noțiunea și categoriile măsurilor preventive, actualmente acest fapt fiind omis.	Se acceptă parțial Avînd în vedere că măsurile preventive sunt reglementate la art. 175 CPP, se impune o intervenție corespunzătoare, însă cu trimitere la Capitolul VI Procedura privind urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoane juridice (art. 520-523)
		152.	2.2. Cu privire la aplicarea „cauțiunii” care este reglementată la art. 522/2, se menționează că Codul de procedură penală prevede la art. 175 alin. (3) măsura preventivă „Liberarea	Precizare Prin art. 522¹ se stabilește măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice (interdicții, suspendări), care impune

(3) Măsurile preventive prevăzute la alin. (2) lit. e) și f) pot fi aplicate numai față de învinuit și inculpat. (4) Măsurile preventive prevăzute la alin. (2) se aplică pe un termen de până la 60 de zile în cursul urmăririi penale sau al judecării cauzei, cu posibilitatea prelungirii termenului până la 24 de luni, cumulativ. Prolungirea măsurii preventive se dispune prin încheierea judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată, la demersul motivat al procurorului. Fiecare prelungire nu poate depăși 60 de zile, dacă există în continuare temeiurile pentru menținerea acestora. (5) Încheierea judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței de judecată privitor la aplicarea măsurilor preventive sau de prelungire a acestora poate fi atacată în termenul și modul prevăzut în art.308-311.” Articolul 522². Măsurile asiguratorii în vederea respectării măsurilor			provizorie pe cauțiune”, iar din acest considerent nu este clară care este diferența dintre măsura preventivă și procedura de aplicare a cauțiunii propusă în proiectul de lege de modificare a Codului de procedură penală. Prin urmare, acest lucru urmează a fi argumentat în cadrul notei de fundamentare sau la necesitate se va revizui norma art. 522/2.	instituirea unui mecanism eficient pentru a garanta că acestea sunt respectate. Art. 522² instituie cauțiunea drept o garanție financiară pe care persoana juridică este obligată să o depună pentru a asigura respectarea măsurilor preventive impuse de instanță. În cazul persoanelor juridice cauțiunea are un regim financiar diferit de cel al cauțiunii pentru persoanele fizice. Astfel în cazul persoanelor juridice cauțiunea va avea regim de măsură asiguratorie, adică o garanție financiară care obligă persoana juridică să respecte măsurile preventive impuse (interdicții, suspendări), responsabilizând-o financiar.
	Banca Națională a Moldovei	153.	În mod similar, măsurile preventive dispuse conform art. 522/1 din Codul de procedură penală al R. Moldova (art. II alin. 1 din proiect), prin limitarea activității entității supravegheate de BNM, poate afecta situația economico-financiară a acesteia, cu potențiale repercusiuni în întregul sistem financiar, iar suspendarea procesului de lichidare a unei bănci riscă să afecteze interesele legitime ale creditorilor și să impactive negativ procesul de lichidare a băncii. Prin urmare, considerăm oportună reglementarea la art. 522/1 din Codul de procedură penală al R. Moldova a unei mecanism de consultare, care implică solicitarea opiniei BNM, în limita competențelor acesteia, cu privire la	Nu se acceptă Scopul măsurilor preventive aplicate persoanei juridice este împiedicarea de a întreprinde anumite acțiuni negative asupra desfășurării investigațiilor, înlăturarea pericolului social și prevenirea continuării activității infracționale. Includerea unei proceduri de consultare prealabilă a BNM ar transforma o decizie judiciară de urgență aplicabilă procesului penal, într-o procedură administrativă lentă. O astfel de întârziere compromite factorul-surpriză, permițând persoanei juridice bănuite, învinuite sau inculcate să efectueze tranzacții de reducere a capitalului, să

preventive aplicate persoanelor juridice (1) Pentru a asigura respectarea măsurilor preventive aplicate, persoana juridică poate fi obligată să depună o cauțiune reprezentând contravaloarea activelor care au fost utilizate sau obținute din comiterea infracțiunii, dar nu mai puțin de 5000 unități convenționale. Regulile cu privire la dispunerea cauțiunii prevăzute la art. 192¹, se aplică în mod corespunzător dacă prezentul articol nu prevede altfel. (2) Cauțiunea se restituie sau trece în proprietatea statului în temeiul încheierii judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată la solicitarea motivată a procurorului, învinuitului, inculpatului, condamnatului sau persoanei juridice achitate în cazurile prevăzute la art. 194 alin. (2) pct. 2) - 4). (3) Încheierea judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței de judecată privitor la măsurile			potențialele efecte ale măsurii preventive preconizate asupra persoanei juridice supravegheate de BNM și asupra sistemului financiar în ansamblu.	ascundă probe sau să transfere active, zădărniciind astfel urmărirea penală. Măsurile preventive sunt instrumente de constrângere penală, dispuse exclusiv de judecătorul de instrucție sau de instanța de judecată. Subordonarea unei decizii judiciare de urgență avizului unei autorități administrative ar contraveni principiului separației puterilor și ar afecta independența deciziei penale. De altfel, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată este deja obligat să individualizeze și să aplice măsura preventivă respectând principiul proporționalității și al necesității. În cazuri complexe, judecătorul poate solicita din oficiu (fără o prevedere legală obligatorie) avizul de specialitate al BNM, dacă consideră că acest lucru este necesar pentru luarea unei decizii corecte, fără însă ca avizul să fie o condiție de validitate a măsurii.
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	154.	Intensitatea intruzivă a unor măsuri (suspendarea fuziunii / transformării, blocarea tranzacțiilor de capital) care poate afecta și terții de bună – credință cum sunt creditorii și partenerii de afaceri, motive din care se cere o procedură clară de notificare a terților și mecanisme pentru protecția drepturilor și intereselor acestora; Coordonarea cu dreptul societar și cu registrele de publicitate: dacă se suspendă o reorganizare, trebuie	Precizare A se vedea opinia autorului avizului de la pct. 152 din sinteză.

asiguratorii în vederea respectării măsurilor preventive aplicate persoanei juridice poate fi atacată în termenul și modul prevăzut în art.308-311. (4) Cauțiunea nu se restituie și se face venit la bugetul de stat în baza încheierii judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței de judecată în cazul în care învinuitul, inculpatul cu rea-credință nu respectă măsurile preventive aplicate sau a săvârșit o nouă infracțiune cu intenție. (5) Soluționarea restituirii cauțiunii sau de trecere a acesteia în proprietatea statului se face cu participarea procurorului și a reprezentantului persoanei juridice interesate. Neprezentarea părților legal citate nu împiedică examinarea cererii sau demersului. (6) Hotărârea de trecere a cauțiunii în proprietatea statului poate fi atacată cu recurs de persoanele interesate.”.			sincronizate fluxurile între Agenția Servicii Publice, în calitate de deținător de registru de publicitate (Registrul de stat al unităților de drept), astfel încât să se evite incoerențele între ordonanța penală de aplicare a interdicției și formalitățile corporative cerute de lege; Recomandări: - elaborarea unor proceduri operaționale care să determine protocoalele de urmat în vederea reflectării măsurilor preventive în registrele de publicitate (sincronizare și radiere la revocare);	
		155.	Recomandări: Elaborarea unui ghid de aplicare pentru criteriile de individualizare: când este adecvată, spre exemplu: aplicarea măsurii privind interdicția tranzacțiilor de reducere a capitalului social sau micșorare a patrimoniului (inclusiv prin ajustarea valorii activelor urmare a amortizării lor) versus măsura privind suspendarea activității unității în care s-a comis fapta;	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 55 din sinteză.
		156.	Durata maximă a unor măsuri preventive cum ar fi suspendarea reorganizării pentru 24 luni este excesivă, aceasta urmând a fi utilizată doar în cazuri excepționale și doar cu motivări solide, ținând cont de proporționalitatea aplicării acesteia.	Se acceptă

Articolul 523 va avea următorul cuprins: „Articolul 523. Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive aplicate persoanei juridice (1) Măsura preventivă aplicată persoanei juridice poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura respectarea obligațiilor și interdicțiilor impuse persoanei juridice, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței. (2) Măsura preventivă se revocă de către organul care a dispus-o în cazul în care au dispărut temeiurile pentru aplicarea acesteia. (3) Măsura preventivă încetează de drept: 1) la expirarea termenelor prevăzute de lege ori stabilite de instanța de judecată, dacă nu a fost prelungită în conformitate cu legea;	Procuratura Anticorupție	157.	Pct.2. art.523 alin.(2). Se propune substituirea propoziției „<i>organul care a dispus-o</i>” cu textul „<i>procurorul care conduce sau care efectuează urmărirea penală ori, după caz, de instanța de judecată</i>”. După cum se constată din prevederile art.522/1 din proiect, urmează să fie în măsura judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată luare măsurilor preventive în privința persoanelor juridice, respectiv nici reprezentantul organului de urmărire penală și nici procurorul nu v-a avea careva competențe de aplicarea unor astfel de măsuri. În situația în care, au dispărut temeiurile inițiale care a stat la baza aplicării unei măsuri preventive în raport cu o persoană juridică concretă, restricțiile sau limitările impuse urmează să fie ridicate imediat și în acest context, la faza de urmărire penală a procesului, prin actul de dispoziție a procurorului acest exercițiu poate fi realizat eficient, fără a se parcurge ciclul formal cu înaintarea solicitării către judecătorul de instrucție, examinarea adresării etc., or un astfel de mecanism există la zi, lucrează și este suficient de eficient, prevăzut la art.195 alin.(3/1) din Codul de procedură penală iar pentru faza de judecare a procesului, chestiunea urmează să se discute de către părți în fața	Se acceptă
---	--	-------------	--	--------------------------

2) în caz de scoatere a persoanei juridice de sub urmărire penală, de încetare a procesului penal sau de achitare a persoanei juridice; 3) în caz de punere în executare a sentinței de condamnare.”			judecătorului care examinează fondul și să dispună în modul corespunzător.	
Art. III. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214–220, art. 704)				
1. La articolul 285: alineatul (2) se completează cu textul „, , care la rândul său, o transmite Agenției Servicii Publice pentru a înregistra hotărârea în registrele de publicitate corespunzătoare.”; se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins: „(7) În cazul constatării neexecutării pedepsei privării de dreptul de a exercita o anumită activitate, organul de probațiune informează în cel mult 5 zile instanța de judecată pentru a dispune înlocuirea pedepsei conform art. 73	Agenția Servicii Publice	158.	Art. III – Codul de executare La pct. 1 (art.285 alin.(2)) și pct. 2 (art.285/1 alin.(2)), în temeiul art.19 art. 19 din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a Nr. 01/12786 din 31.10.2025 La nr. 18-69-10632 din 20.10.2025 întreprinzătorilor individuali, textul „o transmite Agenției Servicii Publice pentru a înregistra hotărârea în registrele de publicitate corespunzătoare” de substituit cu textul „o transmite Agenției Servicii Publice pentru a înregistra mențiuni conform hotărârii în registrele de publicitate corespunzătoare”	Se acceptă parțial S-a optat pentru înlocuirea denumirii autorităților cu denumirea generică utilizată în Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, și anume: organul înregistrării de stat.
		159.	Suplimentar, se propune revizuirea prevederilor art. 285 alin. (4) din Codul de executare al Republicii Moldova care prevede că, în cazul interzicerii exercitării unei activități pentru care nu a fost eliberată autorizație sau licență, organul înregistrării de stat asigură excluderea din statutul	Precizare Organul înregistrării de stat urmează să asigure excluderea din statutul persoanei juridice respective a genului de activitate interzis, doar dacă acest gen de activitate este supusă autorizării/licențierii.

alin.(3) din Codul penal nr. 985/2002.			persoanei juridice respective a genului de activitate interzis. În acest sens, menționăm că potrivit prevederilor art. 176 alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova, persoana juridică cu scop lucrativ poate desfășura orice activitate neinterzisă de lege, chiar dacă nu este prevăzută în actul de constituire.	
2. Se completează cu articolul 285¹ cu următorul cuprins: „Articolul 285¹. Executarea altor pedepse aplicate persoanei juridice (1) Organul de probațiune în a cărei rază teritorială își are sediul sau unde își desfășura activitatea persoana juridică condamnată asigură executarea următoarelor pedepse aplicate persoanei juridice: a) privarea de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public; b) privarea de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriat public-privat, privatizare; c) privarea de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat,	Inspectoratul Național de Probațiune	160.	Va prezinta propunerea dupa cum urmeaza: - în pct. 8 din proiectul de lege la art. 73/4 privind completarile la Codul Penal, sa fie exclusa total competenta organului de probatiune - ca organ de supraveghere judiciara a persoanei juridice, aceasta sa fie atribuita autoritatilor de reglementare si control financiar. - excluderea pct. 2 din proiectul de lege privind completarea Codului de executare nr. 443/2004 cu articolul 285¹ Argumentarea: Conform Legii nr. 8/2008 privind probatiunea, art. 4-5, misiunea sistemului de probatiune vizeaza supravegherea pedepelor neprivative de libertate aplicate persoanelor fizice evaluarea riscului de recidiva, consilierea si reintegrarea sociala a condamnatilor. Art. 285 Cod de Executare prevede competenta actuala a probatiunii de a asigura executarea pedepsei de privare de	Se acceptă Dispozițiile Codului de executare au fost revizuite astfel încât au fost stabilite competența organelor care pun în executare hotărâri judecătorești în dependență de tipul de pedeapsă aplicabilă.

întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat; d) plasarea persoanei juridice sub supraveghere judiciară; e) afișarea sau publicarea sentinței de condamnare; f) închiderea unei unități a persoanei juridice. (2) Hotărârea instanței de judecată privind aplicarea pedepselor prevăzute la alin.(1) se trimite organului de probațiune, care la rândul său, o transmite Agenției Servicii Publice pentru înregistrarea hotărârea în registrele de publicitate corespunzătoare. (3) În cazul aplicării pedepselor prevăzute la alin.(1) lit. a) – c), organul de probațiune transmite hotărârea judecătorească autorităților sau organelor competente, întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale, entităților de interes public, societăților comerciale cu capital majoritar de stat, pentru			dreptul de a exercita o activitate, aplicata persoanei juridice, exclusiv prin informarea autoritatilor competente. Mentionam ca atributiile propuse in proiect (monitorizarea activitatii economice, inlaturarea administratorilor, adoptarea programelor de guvernanta coorporativa) depasesc cadrul legal stabijit prin Legea nr. 8/2008. Persoanele juridice nu fac obiectul reintegrarii sociale, componenta esentiala a institutiei probatiunii. Executarea sanctiunilor economice apartine autoritatilor de reglementare si control financiar' prevazute de legislatia speciala.Totodata, organele de probatiune nu dispun de atributii sau pregatire in domeniile: • guvernantei corporative; • auditului fmanciar; • managementului economic; • controlului administrativ al activitatilor comerciale. Implementarea acestor atributii necesita personal si instrumente suplimentare. Reiteram ca executarea sanctiunilor aplicate persoanelor juridice intra in atributiile: • Serviciului Fiscal de Stat, • Agentiei Servicii Publice,	
--	--	--	--	--

a executa pedeapsa aplicată persoanei juridice. (4) În cazul aplicării pedepsei prevăzute la alin. (1) lit. d), organul de probațiune întreprinde următoarele acțiuni: a) adoptă un program de guvernanță corporativă împreună cu persoana juridică, ce urmează a fi implementat pe durata executării pedepsei; b) înlătură de la administrarea persoanei juridice a persoanelor care au participat la comiterea infracțiunii, dacă sunt întrunite condițiile de la art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală nr. 122/2003; c) prezintă rapoarte, expertize, analize și alte informații, din contul persoanei juridice, privind implementarea măsurilor din programul de guvernanță corporativă; d) adoptă și pune în aplicare un mecanism intern de control managerial, de raportare și stopare a influențelor		• autoritatilor de reglementare sectoriale. Interventia probatiunii in activitatea economica poate crea conflict de competenta si litigii. In acest sens, informam ca in prezent nu exista standarde europene care sa confere probatiunii competente in domeniul guvernantei corporative a entitatilor juridice. • Recomandarile Consiliului Europei privind probatiunea, REC(2000)22 si REC(2010)1, prevad ca rolul acesteia este orientat exclusiv catre persoane fizice, avand caracter reabilitativ si social. 5 Astfel, propunerea de completare a Codului de executare cu articolul 285/1 nu este oportuna si nu se recomanda a fi acceptata, deoarece: • este incompatibila cu misiunea, scopul si cadrele legale ale sistemului de probatiune; • presupune ingerinte nejustificate in activitatea economica; • genereaza suprapuneri institutional si lipsa de responsabilitate clara. În cazul în care, se urmareste consolidarea mecanismului de executare a pedepselor aplicate persoanelor juridice, se propune examinarea optiunii de instituire a unui organ specializat in sanctiuni economico-administrative, cu subordonare	
--	--	--	--

necorespunzătoare, de utilizare a resurselor persoanei juridice; (5) În cazul aplicării pedepsei prevăzute la alin.(1) lit. e), organul de probațiune verifică și urmărește locul, termenul și numărul publicațiilor stabilite pentru afișarea sau publicarea sentinței de către persoana juridică. (6) În cazul aplicării pedepsei prevăzute la alin.(1) lit. f), organul de probațiune, întreprinde acțiuni în vederea închiderii unității persoanei juridice responsabile de săvârșirea infracțiunii. (4) Organul de probațiune informează, în termen de 5 zile, instanța de judecată despre executarea hotărârii. (5) În cazul constatării neexecutării pedepselor prevăzute la alin.(1) lit. d) și f), organul de probațiune informează în cel mult 5 zile instanța de judecată, pentru a dispune înlocuirea pedepsei.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	161.	catre autoritățile cu competente financiare și corporative. La art. III, pct. 2 (prin care se introduc articolele 285¹ – 285⁴ Cod penal), proiectul de lege introduce un capitol distinct privind sancțiunile principale și complementare aplicabile persoanelor juridice, stabilind, între altele, aplicarea amenzii proporțional cu cifra de afaceri și instituirea unor interdicții de participare la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate public-private sau alte contracte cu entități publice. Aceste modificări sunt conforme cu standardele Uniunii Europene, în special cu principiul proporționalității sancțiunii în raport cu capacitatea economică a persoanei juridice și cu importanța prevenirii excluderii arbitrare a operatorilor economici de pe piață. Totuși, pentru asigurarea aplicării uniforme și previzibile a acestor norme, se impun următoarele completări. În primul rând, se recomandă precizarea expresă a metodei de calcul a amenzii, cu indicarea sursei oficiale a datelor financiare (raportările anuale depuse la Serviciul Fiscal de Stat), pentru a evita discrepanțele de interpretare la determinarea bazei de calcul. Această clarificare este importantă, întrucât cuantumul amenzii proporționale cu cifra de afaceri reprezintă un instrument de	Precizare Suplimentar opiniei autorului proiectului de la pct. 76 și 91 din sinteză, menționăm că în partea ce ține de necesitatea corelării exprese cu prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice și Legii nr. 179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat, din propunerile prezentate în aviz nu se desprinde care ar urma să fie intervențiile sau la ce se reduc conflictele între regimurile juridice aplicabile.
--	---	--------------------	--	--

		echilibrare a sancțiunii în funcție de dimensiunea economică a entității, iar lipsa unei metode clare poate genera practici neunitare și riscuri de contestare. În al doilea rând, pentru persoanele juridice nou-create sau fără activitate economică în anul precedent comiterii faptei, este necesară instituirea unui mecanism subsidiar de calcul al amenzii, bazat pe capitalul social, venitul mediu declarat sau alte indicatori contabili comparabili. Această soluție asigură aplicabilitatea efectivă a sancțiunii în toate cazurile și previne ineficiența măsurii din cauza lipsei datelor financiare istorice. În al treilea rând, cu referire la art. 285¹ alin. (1) lit. b)–c), care instituie interdicția de participare la proceduri de achiziții publice, concesiuni și parteneriate public-private, este necesară o corelare expresă cu prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice și Legii nr. 179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat, pentru a asigura unitatea reglementării și a evita conflictele între regimurile juridice aplicabile. În lipsa acestei corelări, există riscul aplicării paralele a sancțiunilor administrative și penale asupra aceluiași fapt, contrar principiului ne bis in idem. Suplimentar, pentru menținerea caracterului proporțional și previzibil al	
--	--	---	--

			sanctiunilor, se recomandă stabilirea unei durate maxime pentru interdicțiile complementare, care ar putea varia în funcție de gravitatea infracțiunii și circumstanțele cauzei. Lipsa unei limitări temporale precise poate conduce la efecte disproporționate și la restrângerea nejustificată a libertății economice a persoanelor juridice, contrar art. 126 alin. (2) lit. a) din Constituție și jurisprudenței Curții Constituționale privind protecția concurenței loiale.	
	Institutul pentru Politici și Reforme Europene	162.	Modificările propuse la Codul de executare învederează și unele vulnerabilități în special fiind de remarcat: atingeri care pot afecta datele și reputația persoanei juridice vizate: publicitatea unei condamnări care ulterior este casată poate crea litigii, fiind necesară instituirea unor reguli clare de rectificare / radiere a acestor înregistrări. Proiectul pune accent pe efectul descurajator al publicității dar nu detaliază mecanismele de ștergere rapidă; instituirea unui regim de radiere din registrele de publicitate la: achitare, încetare proces, reabilitare ori la expirarea termenului pedepsei, termene care trebuie să fie scurte, iar procedura să fie automată;	Precizare Așa cum se pun în executare sentințele de condamnare, în aceeași ordine de idei urmează a fi executate și sentințele de achitare.
		163.	interoperabilitatea sistemelor: pentru ca interdicțiile să funcționeze trebuie integrate cu sistemele informaționale cum	Precizare

			ar fi sistemele pentru achiziții publice, altfel interdicțiile de a participa la proceduri de achiziții sau încheia contracte cu entități de stat rămân doar o formalitate; elaborarea unor protocoale cu autoritățile din domeniul achizițiilor / autorități contractante prin care să se ofere acestora mecanisme de verificare a interdicțiilor la depunerea ofertelor și / sau la încheierea contractelor;	Executarea sancțiunilor penale poate și trebuie să fie asigurată prin mijloacele existente, chiar și în lipsa automatizării complete, deoarece legea penală nu este condiționată de infrastructura IT. Hotărârea definitivă a instanței de judecată este, prin natura sa, un titlu executoriu și produce efecte juridice de la data rămânerii sale definitive. Obligația de a nu acorda avantaje sau de a nu încheia contracte cu o persoană juridică condamnată nu este o formalitate, ci o obligație legală imperativă. Reglementarea juridică a mecanismului de executare (așa cum s-a propus la art. 285-285⁶ din Codul de executare) este suficientă pentru a asigura punerea în aplicare a sancțiunilor, indiferent de stadiul digitalizării. Nu este rezonabil ca intrarea în vigoare a unei legi penale (care transpune acte UE) să fie amânată sau blocată de necesitatea dezvoltării unor sisteme IT. Legea trebuie să intre în vigoare, iar sistemele informaționale vor asigura ulterior doar o eficientizare și o automatizare a aplicării sale. Deși executarea manuală este suficientă din punct de vedere legal, pe o cale separată, urmează a se dezvolta și implementa interoperabilitatea necesară pentru a automatiza verificările, transformând astfel
--	--	--	--	---

				procedurile de executare manuale în procese digitale eficiente.
		164.	este necesară introducerea unor clarificări în aplicarea prevederilor de la articolul 285 alin. (7) Cod de executare raportat la articolul 73 alin. (3) Cod penal: trebuie prevăzut un traseu procedural rapid, în caz contrar sancțiunea escaladată poate fi aplicată prea târziu.	Se acceptă
Art. IV. Legea nr. 25 din 04.03.2016 privind măsurile restrictive internaționale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 448–491, art. 860)				
La articolul 2, noțiunea „fonduri” se completează cu litera i) cu următorul cuprins: „i) active virtuale după cum sunt definite în Legea nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”.	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizaționale și Cauze Speciale (PCCOCS)	165.	Având în vedere că sunt propuse modificări pentru Legea nr. 25/2016 propunem abrogarea alineatului (3) al articolului 5 din legea menționată având în vedere următoarele: <i>Legea nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale la art. 5 alin. (3) reglementează că, în cazul în care măsurile restrictive internaționale vizează persoane fizice cetățeni ai Republicii Moldova și persoane juridice înregistrate în Republica Moldova, deciziile de aliniere la actele prevăzute la art. 1 lit. b) și c), precum și deciziile de aplicare de către Republica Moldova din proprie inițiativă a măsurilor restrictive, împreună cu sesizarea despre faptele care au dus la stabilirea în privința acestora a măsurilor restrictive internaționale, se expediază, în termen de 3 zile lucrătoare de la adoptarea deciziilor respective, Procuraturii</i>	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			Generale pentru a fi examinată oportunitatea pornirii procesului penal. În altă ordine de idei, procedura sesizării organului de urmărire penală este reglementată de art. 262 alin. (1) din Codul de procedură penală, după cum urmează: <i>organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin: 1) plângere; 2) denunț; 3) autodenunț; 4) depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni;</i> Prin urmare, aceste acte de sesizare se diferențiază între ele după <u>calitatea de subiectul care le-a înaintat</u>: <u>-plângerea-</u> înștiințarea făcută de o persoană fizică sau de o persoană juridică căreia i s-a cauzat un prejudiciu prin infracțiune; <u>-denunț-</u> înștiințarea făcută de o persoană fizică sau de o persoană juridică despre săvârșirea unei infracțiuni; <u>-autodenunț-</u> înștiințarea benevolă făcută de o persoană fizică sau de o persoană juridică despre săvârșirea de către ea. Totodată, art. 263 alin. (1) și alin. (7) din același act normativ stabilesc condițiile de formă și conținut a plângerii și denunțului, după cum urmează: <i>plângerea</i>	
--	--	--	--	--

		sau, după caz, denunțul trebuie să cuprindă: numele, prenumele, calitatea și domiciliul petiționarului, descrierea faptei care formează obiectul plîngerii sau denunțului, indicarea făptuitorului, dacă acesta este cunoscut, și a mijloacelor de probă. Persoanei care face denunț sau plîngere i se explică răspunderea pe care o poartă în caz dacă denunțul sau plîngerea este intenționat calomnios/oasă, fapt care se consemnează în procesul-verbal sau, după caz, în conținutul denunțului sau al plîngerii și se confirmă prin semnătura persoanei care a făcut denunțul sau plîngerea. În continuare, art. 265 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală prevede că, organul de urmărire penală este obligat să primească plîngerile sau denunțurile referitoare la infracțiunile săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire chiar și în cazul în care cauza nu este de competența lui. Plîngerea sau denunțul se înregistrează în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni. Persoana care a depus plîngerea sau denunțul primește o confirmare a recepționării sesizării. Refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni poate fi contestat de către persoana care a depus	
--	--	---	--

		<i>plângerea sau denunțul conform art. 298 și, respectiv, art. 299¹ la procuror sau, după caz, la procurorul ierarhic superior, în termen de 15 zile de la data la care i s-a adus la cunoștință ordonanța respectivă. Ordonanța procurorului sau a procurorului ierarhic superior poate fi contestată la judecătorul de instrucție în termen de 10 zile de la data la care i s-a adus la cunoștință ordonanța respectivă.</i> În baza celor expuse se constată că alineatul (3) al articolului 5 din <i>Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale</i>, în ceea ce privește sesizarea organului de urmărire penală, respectiv Procuratura Generală, nu se armonizează cu dispozițiile legale privind sesizarea organului de urmărire penală prevăzute în Codul de procedură penală. Or, <i>deciziile de aliniere la actele prevăzute la art. 1 lit. b) și c), precum și deciziile de aplicare de către Republica Moldova din proprie inițiativă a măsurilor restrictive</i>, în cadrul procesului penal nu pot constitui ca act de sesizare separat, decât în măsura în care organul de urmărire penală sau procurorul identifică în mod direct, o bănuială rezonabilă privind comiterea unei infracțiuni, reieșind chiar din conținutul acestor decizii, care de altfel potrivit art.18 din <i>Legea nr. 25/2016 privind aplicarea</i>	
--	--	---	--

			<i>măsurilor restrictive internaționale sunt publice, după cum urmează:</i> <i>” (1) Rezoluțiile adoptate de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite prin care se instituie, se modifică, se prelungesc, se suspendă ori se ridică sancțiunile internaționale în baza art. 41 din Carta Națiunilor Unite se aplică direct și au efect juridic imediat pe teritoriul Republicii Moldova în condițiile art. 8 și se aduc la cunoștința publicului prin ordin al ministrului afacerilor externe, emis în termen de 3 zile lucrătoare de la data adoptării rezoluției respective, care se publică imediat pe pagina web a autorității emitente și în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.</i> <i>(2) Deciziile organelor competente de aliniere la măsurile restrictive internaționale prevăzute la art.10 alin. (2)–(6) și cele de modificare, prelungire, suspendare sau ridicare a măsurilor restrictive internaționale prevăzute de deciziile respective sunt executorii/obligatorii de la data adoptării și se aduc la cunoștința publicului prin publicarea acestora pe pagina web a autorităților emitente, precum și în ediția imediat următoare a Monitorului Oficial al Republicii Moldova.</i> <i>(3) Deciziile organelor competente prin care se asigură adoptarea de către</i>	
--	--	--	--	--

			<i>Republica Moldova din proprie inițiativă a unor măsuri restrictive internaționale, precum și cele de modificare, prelungire, suspendare sau ridicare a măsurilor restrictive internaționale prevăzute de deciziile respective intră în vigoare la data publicării acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se publică pe pagina web a autorităților emitente.</i> <i>(4) Deciziile de punere în aplicare a măsurilor restrictive internaționale, precum și deciziile de modificare a acestora, adoptate de către Consiliu în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (7)–(9), intră în vigoare la data publicării acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se publică pe pagina web a autorităților emitente.</i> <i>(5) Publicarea actelor oficiale menționate la alin.(2)–(4) pe pagina web a autorității emitente se face imediat, dar nu mai târziu de sfârșitul zilei lucrătoare imediat următoare zilei publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”</i> Prin urmare, instituția Procuraturii urmează a fi sesizată doar în situațiile în care există o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. Transmiterea automată a tuturor deciziilor de aliniere la măsuri restrictive internaționale către Procuratură, a	
--	--	--	--	--

		deciziilor de aplicare de către Republica Moldova din proprie inițiativă a măsurilor restrictive, împreună cu sesizarea despre faptele care au dus la stabilirea în privința acestora a măsurilor restrictive internaționale, în lipsa unei suspiciuni sau bănuieli concrete de a fi săvârșit fapte penale, nu doar că generează o încărcare nejustificată a organelor de urmărire penală/ Procuratură, dar contravine și principiilor fundamentale ale procesului penal, inclusiv celor ce vizează independența și obiectivitatea organelor de investigare. Or, sesizarea Procuraturii trebuie să fie un act justificat, întemeiat pe circumstanțe factuale clare, care să contureze existența unei posibile fapte penale, pentru a asigura respectarea standardelor procesuale și a evita utilizarea resurselor instituționale într-un mod inefficient. În aceeași ordine de idei, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale ca urmare a deciziilor de aplicare a măsurilor restrictive, are la examinare în procedură 14 materiale în privința a 15 persoane, dintre care 13 persoane fizice și două persoane juridice. Din toate aceste materiale doar unul a fost înregistrat în <i>Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni (REI 1)</i> și se examinează în conformitate cu	
--	--	---	--

		prevederile art. 274 Cod de procedură penală. Precizăm că aceleași raționamente au stat la baza abrogării <u>pct.5) alin. (1) al art. 262 din Codul de procedură penală</u>, cu referire la <u>rapoartele de audit ale Curții de Conturi și documentele aferente acestuia</u>, care erau incluse în lista actelor care pot fi sesizate organele de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni. Astfel, potrivit notei de fundamentare¹¹ care a însoțit proiectul de lege menționat în alineatul precedent, la acest aspect era argumentat că: „<i>Aceleași raționamente de abrogare a art. 262 alin. (1) sbpct. 5) și subsecvent art. 90 alin. (3) sbpct. 10) urmează și pentru raportul de audit al Curții de Conturi și documentele aferente acestuia, care sunt incluse în lista actelor care pot fi sesizate organele de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni. Conform art. 34 alin. (1) din Legea nr.260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, rapoartele auditorului se referă la sfera de aplicare a auditului, includ constatările, opiniile și/sau concluziile auditorului, precum și, după caz, recomandările pentru aplicarea acțiunilor de remediere. Astfel, raportul de audit</i>	
--	--	---	--

¹¹ <https://old.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6516/language/ro-RO/Default.aspx>

			<i>având statut juridic de recomandare, în cadrul procesului penal nu poate constitui ca act de sesizare separat, decât dacă organul de urmărire penală sau procurorul va depista nemijlocit o bănuială rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni din însăși raportul de audit, care de altfel toate sunt publice.”.</i> În continuare, este important de precizat că prevederile alineatului (3) al art. 5 din Legea nr. 25/2016 nu coroborează nici prevederile art. 5 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, care reglementează funcțiile Procuraturii, după cum urmează: <i>a) conduce și exercită urmărirea penală și reprezintă învinuirea în instanța de judecată, coordonează executarea hotărârilor judecătorești în materie penală privind confiscarea specială sau confiscarea extinsă a bunurilor, privind repararea prejudiciului cauzat de infracțiune statului și privind compensarea cheltuielilor de judecată;</i> <i>b) organizează, conduce și controlează activitatea organelor de urmărire penală în cadrul procesului penal;</i> <i>c) efectuează, inclusiv din oficiu, controlul asupra respectării legislației privind activitatea specială de investigații;</i> <i>d) efectuează, inclusiv din oficiu, controlul asupra respectării legislației</i>	
--	--	--	--	--

			<i>privind înregistrarea sesizărilor despre săvârșirea sau pregătirea săvârșirii unor infracțiuni;</i> <i>e) pornește, examinează și participă la judecarea cauzelor contravenționale;</i> <i>f) asigură asistența juridică internațională în materie penală și colaborarea internațională în domeniul său de activitate;</i> <i>g) participă la implementarea unitară a politicii naționale și internaționale a statului în materie penală;</i> <i>h) prezintă propuneri privind perfecționarea legislației și participă la elaborarea de acte normative în domeniul său de activitate;</i> <i>i) aplică măsurile de protecție a martorilor, a victimelor infracțiunii și a altor participanți la procesul penal;</i> <i>j) în cazul neînceperii sau al încetării urmăririi penale, în condițiile legii, intențează acțiunea civilă și participă la examinarea acesteia;</i> <i>k) exercită controlul privind respectarea legilor în aplicarea măsurilor de protecție a martorilor, a victimelor infracțiunii și a altor participanți la procesul penal;</i> <i>l) examinează cereri și petiții conform competenței.</i> Având în vedere circumstanțele de fapt și de drept prezentate, propunem abrogarea	
--	--	--	---	--

			alineatului (3) al articolului 5 din legea menționată, care impune obligativitatea transmiterii către Procuratura Generală a tuturor deciziilor de aliniere la actele prevăzute la art. 1 lit. b) și c), precum și a deciziilor privind aplicarea măsurilor restrictive din inițiativa Republicii Moldova, pentru examinare. Menținerea acestei prevederi contravine art. 262 din Codul de procedură penală și art. 5 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură și generează un volum disproporționat de muncă pentru procurori, afectând capacitatea eficientă de investigare a cauzelor penale. Or, ținând cont că aceste informații (decizii) sunt publice, organul de urmărire penală și/sau procurorul, în toate situațiile în care identifică o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni, va întocmi un proces-verbal în care vor fi consemnate circumstanțele constatate și va dispune înregistrarea sesizării, în temeiul art. 262 alin. (1) pct. 4 și alin. (3) din Codul de procedură penală.	
	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	166.	La art. IV (prin care se modifică Legea nr. 25/2016 privind măsurile restrictive internaționale), se completează noțiunea de „fonduri” cu includerea activelor virtuale, în conformitate cu Legea nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

			banilor. Totodată, se recomandă ca în actele subsecvente să fie stabilită procedura de identificare și gestionare a activelor virtuale supuse măsurilor restrictive, pentru a asigura aplicarea uniformă a normei.	
	Cancelaria de Stat	167.	În același context, în scopul asigurării aplicării unor pedepse și sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare a încălcării/eludării măsurilor restrictive internaționale, se consideră necesar instituirea, la nivel național, a unui mecanism gradual de aplicare a pedepselor în materia vizată, astfel încât să fie pasibile sancțiunilor și alte acțiuni/inacțiunii care încalcă/eludează măsurile restrictive internaționale, dar care nu pot constitui infracțiunii. Astfel, se propune următoarea redacție pentru art. IV din proiectul de lege examinat: „Articolul IV. Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 28–31, art. 45), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. La articolul 2, noțiunea „fonduri” se completează cu litera i) cu următorul cuprins: „i) active virtuale, după cum sunt definite în Legea nr. 308/2017 privind	Precizare. S-a decis divizarea proiectului de lege, iar aspectele ce țin de măsurile restrictive internaționale vor face obiectul de reglementare al altui proiect de lege.

		prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”; 2. Se completează cu articolul 351 cu următorul cuprins: „Articolul 351. Sancțiunile și măsurile sancționatoare aplicabile (1) În cazul în care au fost constatate încălcări/abateri de la prevederile prezentei legi, împotriva persoanei responsabile (persoană juridică sau fizică) se aplică corespunzător sancțiunile, după cum urmează: 1) pentru bănci, încălcarea prevederilor prevăzute de prezenta lege urmează a fi calificată ca încălcarea cerințelor prudențiale stabilite pentru sistemul bancar și atrage aplicarea, de către Banca Națională a Moldovei, a sancțiunilor reglementate de art.141 din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor; 2) pentru societățile de investiții, societățile de registru, Depozitarul central unic al valorilor mobiliare și societățile de administrare a investițiilor, nerespectarea prevederilor prezentei legi atrage aplicarea, de către Comisia Națională a Pieței Financiare, a sancțiunilor stabilite la art. 144 alin. (2) lit. b)-d), f)-h) din Legea nr. 171/2012 privind piața de capital; 3) pentru administratorii fondurilor de pensii facultative, nerespectarea prezentei legi atrage aplicare corespunzătoare de	
--	--	---	--

			către Comisia Națională a Pieței Financiare a sancțiunilor prevăzute la art. 59 alin. (2) din Legea nr. 198/2020 privind fondurile de pensii facultative; 4) pentru organizațiile de creditare nebancară și asociațiile de economii și împrumut, încălcarea măsurilor prevăzute de prezenta lege urmează a fi calificată ca încălcare a cerințelor prudențiale stabilite pentru organizațiile de creditare nebancară și asociațiile de economii și împrumut și atrage aplicarea, de către Banca Națională a Moldovei, a sancțiunilor prevăzute la art. 24 din Legea nr. 1/2018 cu privire la organizațiile de creditare nebancară și la art. 49 din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139/2007; 5) pentru societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale, cu excepția prestatorilor de servicii de informare cu privire la conturi și a prestatorilor de servicii de inițiere a plății, încălcarea măsurilor prevăzute de prezenta dispoziție urmează a fi calificată ca încălcare a cerințelor prudențiale stabilite pentru activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică și va atrage aplicarea, de către Banca Națională a Moldovei, a sancțiunilor prevăzute la art.99 din Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și monedă electronică;	
--	--	--	---	--

			6) pentru avocați, notari, administratori autorizați și executori judecătorești, încălcarea măsurilor prevăzute de prezenta lege urmează a fi calificată ca încălcare a prevederilor unui act normativ ce reglementează activitatea liber profesionistului respectiv și va atrage aplicarea sancțiunilor specifice răspunderii disciplinare aferente profesiei acestuia, după cum urmează: a) pentru avocați, sancțiunile prevăzute la art. 57 din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură; b) pentru notari, sancțiunile prevăzute la art. 66 din Legea nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor; c) pentru administratori autorizați, sancțiunile prevăzute la art. 36/2 din Legea nr. 161/2014 cu privire la administratorii autorizați; d) pentru executori judecătorești, sancțiunile prevăzute la art. 24 din Legea nr. 113/2010 privind executorii judecătorești; 6.1) Procedura disciplinară în privința liber profesioniștilor vizați de punctul 6) se examinează potrivit regulilor generale în materie, cu derogările stabilite în continuare:a) subiect cu drept de sesizare al organului disciplinar pe marginea încălcării respective este organul de autoadministrare al profesiei din care face parte liber profesionistul în cauză, care va prezenta	
--	--	--	--	--

		atașat la sesizare toate informațiile și probele ce atestă încălcarea de către liber profesionist a măsurilor prevăzute de prezenta dispoziție; b) sesizarea depusă în conformitate cu prevederile prezentului subpunct constituie temei pentru convocarea unei ședințe extraordinare a organului disciplinar în termen de cel mult 5 zile de la data înregistrării acesteia, care va stabili o dată subsecventă pentru examinarea acesteia; c) decizia organului disciplinar pe marginea sesizării urmează a fi emisă în termen de cel mult 30 de zile de la data înregistrării acesteia. În acest sens, organul disciplinar se poate întruni în mai multe ședințe consecutive în cadrul intervalului menționat pentru elucidarea aspectelor relevante sesizării; 7) Pentru persoanele juridice aflate sub controlul unui subiect al restricțiilor, încălcarea interdicțiilor/obligațiilor reglementate de prezenta lege atrage aplicarea de către Serviciul Fiscal de Stat, în mod corespunzător, a următoarelor sancțiuni: a) pentru încălcarea interdicției prevăzute la art. 28 alin. (5) lit. c) se va aplica sancțiunile reglementate de art. 8 alin. (1) și (2) din Legea nr. 34/2024 privind efectuarea decontărilor în numerar;	
--	--	--	--

			b) pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 28 alin. (6) lit. a) se va aplica sancțiunea prevăzută de art. 254 din Codul fiscal al Republicii Moldova nr.1163/1997; c) pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 28 alin. (6) lit. b) se va aplica sancțiunea reglementată de art. 257 alin. (2) din Codul fiscal al Republicii Moldova nr.1163/1997. (2) Constatarea faptelor ce constituie încălcare a prezentei legi, precum și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare și a măsurilor de remediere, se efectuează în conformitate cu procedurile descrise de cadrul normativ de specialitate menționat în aliniatul (1) al prezentului articol. Sancțiunile pot fi aplicate concomitent cu măsurile de remediere sau independent de acestea. (3) Aplicarea sancțiunilor menționate în alin.(1) nu exclude posibilitatea aplicării sancțiunilor contravenționale și a pedepselor conform Codului penal al Republicii Moldova. (4) Fondurile și resursele economice obținute prin încălcarea prevederilor prezentei legi urmează a fi supuse blocării conform procedurilor stabilite în art. 29. (5) Aplicarea sancțiunilor se prescrie în termen de 3 ani de la data comiterii	
--	--	--	---	--

			încălcării, dacă legea specială în temeiul căreia se aplică sancțiunea nu prevede altfel. În cazul încălcării continue, termenul de 3 ani începe să curgă de la data încetării încălcării. Curgerea termenului de 3 ani se suspendă pe perioada suspendării termenului procedurii de control. (6) Actele autorităților vizate în alin. (1) privind aplicarea sancțiunilor sau a măsurilor sancționatoare pot fi atacate potrivit procedurii de contencios administrativ doar după parcurgerea procedurii prealabile. (7) Autoritățile responsabile de aplicarea sancțiunilor prevăzute în alin.(1) vor informa imediat, dar nu mai târziu de ziua imediat următoare, Consiliul interinstituțional de supervizare cu privire la fiecare sancțiunea aplicată în acest sens. 3. Articolul 24. Răspunderea pentru încălcarea măsurilor restrictive internaționale, se abrogă.”	
C. Obiecții și propuneri aferente etapei de expertizare				
	Centrul de Armonizare a Legislației	168.	Totodată, recomandăm a se revedea formularea propusă de autor „bunuri ce provin din activități infracționale”, care substituie cuvintele „venituri ilicite”, în contextul în care legislația europeană în domeniul spălării banilor utilizează termenul de „ilicit”. Prin urmare, formularea 4 propusă în proiectul de lege nu	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului la pct. 142 din sinteză deoarece se renunță la această propunere.

			reflectă cu acuratețe terminologia UE și riscă să genereze ambiguități în aplicarea practică.	
II. AVIZARE ȘI CONSULTARE PUBLICĂ REPETATĂ				
A. Obiecții și propuneri de ordin general sau adiționale				
	PCCOCS	169.	Relevând sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) autorităților publice constatăm că propunerile Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale expuse anterior au fost acceptate și materializate doar parțial motiv pentru care susținem în continuare amendamentele propuse, fiind valabile comentariile formulate în avizul menționat.	Precizare În condițiile în care autorul avizului nu menționează expres care sunt acele amendamente propuse și nu aduce argumente suplimentare care să justifice acceptarea acestora, opinia autorului proiectului rămân valabile și în continaure.
	Banca Națională a Moldovei	170.	2. Reiterăm propunerea prezentată la pct. 7 din avizul nr. 31-002/142/5724 din 10.11.2025.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului la pct. 91 din sinteză.
B. Obiecții și propuneri la articolele/punctele din proiect				
Art. I. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72–74, art. 195)				
1. La articolul 21: la alineatul (3) textul „cu excepția autorităților publice” se înlocuiește cu textul „cu excepția statelor, autorităților	Asociația Businessului European	171.	1. Cu privire la propunerile aferente art. 21 alin. (3) Cod penal, prin introducerea „statelor” și a „organizațiilor publice internaționale” ca fiind exceptate de la răspunderea penală	Precizare Referitor la criticile privind lipsa de claritate a termenului „organizație publică internațională”, reiterăm caracterul suficient

publice și a organizațiilor publice internaționale”; la alineatul (4) textul „cu excepția autorităților publice” se substituie cu textul „cu excepția statelor, autorităților publice și a organizațiilor publice internaționale”. se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală și consecințele acesteia se pun în sarcina persoanelor juridice succesoare.”.		În contextul opiniilor formulate anterior de către mediul de afaceri asupra proiectului de lege, a fost recomandată includerea, în conținutul Capitolului XIII „Înțelesul unor termeni sau expresii” din Codul penal, a noțiunii de „organizație publică internațională”. Propunerea a fost respinsă, argumentându-se în Sinteza obiecțiilor faptul că art. 123¹ utilizează sintagma „organizație publică străină”, iar în practică aceasta nu s-ar fi dovedit a fi înțeleasă greșit sau cu un alt sens. EBA subliniază că acest argument nu este susținut de repere concrete privind practica analizată, în condițiile în care obiecțiile au fost formulate inclusiv de organele abilitate cu aplicarea legii, precum PCCOCS și Procuratura Generală. Totodată, absența unor probleme sesizate formal în practică nu poate fi interpretată ca dovadă a clarității sau previzibilității termenilor din punct de vedere normativ, întrucât legiuitorul are obligația de a reglementa nu doar situațiile în care practica a identificat dificultăți, ci și acele situații în care există riscul unor interpretări neuniforme. În primul rând, art. 123¹ operează cu noțiunile de „organ public”, „întreprindere publică străină”, „organizație publică internațională” și „organizație publică	al cadrului normativ actual, bazat pe următoarele argumente: Deși art. 123¹ din Codul penal definește <i>funcționarul</i> internațional și nu <i>entitatea</i> în sine, textul de lege operează implicit cu noțiunea de „organizație publică internațională ori supranațională”. În dreptul penal, existența unui „funcționar” al unei entități presupune indubitabil recunoașterea juridică a acelei entități ca subiect de referință. Ar fi contrar logicii juridice să admitem că legea poate pedepsi coruperea unui funcționar al unei organizații internaționale, dar să pretindem că natura acelei organizații este „imprevizibilă” în sensul art. 21 din Codul penal. Noțiunea de „organizație publică internațională” (sau interguvernamentală) este un concept fundamental al dreptului internațional public, guvernat de Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor între state și organizații internaționale. O definiție restrictivă în Codul penal ar risca să intre în conflict cu evoluția acestor entități la nivel global. Conform jurisprudenței CEDO (<i>Cantoni v. Franța</i>, pct. 32), tehnica stabilirii de categorii lasă zone de umbră, însă aceasta nu afectează claritatea normei dacă nucleul termenului este determinabil prin consiliere juridică (în acest caz, prin raportare la tratatele de constituire ale organizațiilor).
---	--	--	--

			supranațională”, definind apartenența persoanei publice străine și a funcționarului internațional ca subiect al infracțiunii. A contrariu, aceste sintagme nu sunt redactate în sensul clarificării sau delimitării categoriilor de entități exceptate de la răspunderea penală. În al doilea rând, legislația penală, în redacția actuală, utilizează un număr considerabil de noțiuni pentru a desemna diferite tipuri de entități colective, fără definirea acestora și fără stabilirea unor criterii clare de delimitare. Astfel, pe lângă art. 123¹ CP RM, alte dispoziții ale Codului penal (art. 181¹ alin. (1) și (3) lit. c), art. 181³ alin. (2) lit. c), art. 281 alin. (1) lit. e), art. 337 alin. (1) și (4), art. 338, art. 338², art. 341 alin. (3), art. 334 alin. (2) lit. b), art. 345 lit. b)) operează cu noțiunea generală de „organizație străină”. Această multiplicare a termenilor, nesuținută de definiții, generează o lipsă evidentă de coerență terminologică și creează incertitudine cu privire la natura juridică a entităților vizate, fiind neclar dacă legiuitorul desemnează aceleași entități sub denumiri diferite sau categorii distincte ori parțial suprapuse. În contextul în care exceptarea de la răspundere depinde decisiv de calificarea juridică a entității, absența definițiilor creează riscuri semnificative inclusiv din perspectiva tehnicii legislative.	Mai mult, utilizarea unor termeni precum „organizație străină” în alte articole reprezintă o categorie de gen (<i>genus</i>), în timp ce „organizație publică internațională” este o specie strict determinată de natura sa publică și multilaterală. Multiplicarea termenilor menționată nu indică o lipsă de coerență, ci o specializare a limbajului penal în funcție de obiectul juridic protejat în fiecare capitol. De altfel, termenul este preluat <i>ad litteram</i> din directivele UE a căror transpunere se realizează prin prezentul proiect (art. 2 alin. (3) din Directiva 2018/1673), care exclud expres „organizațiile internaționale publice” de la răspunderea penală a persoanei juridice. Introducerea unei definiții naționale rigide ar putea crea divergențe față de interpretarea autonomă a acestui termen la nivelul Uniunii Europene. Din moment ce Codul penal identifică deja subiecții care acționează în numele acestor organizații (art. 123¹ alin. (2) din Codul penal), natura juridică a organizației-mamă este determinabilă prin criterii obiective: fundamentarea pe un tratat internațional și exercitarea unei autorități publice supranaționale. Mai mult, conform standardelor CEDO (cauza <i>Georgouleas și Nestoras împotriva Greciei</i>), precizarea ulterioară a legii sau utilizarea unor termeni preluați din
--	--	--	--	--

				directivele UE nu confirmă imprevizibilitatea normei anterioare, ci reprezintă o adaptare necesară la contextul juridic internațional. În acest sens, excepția introdusă în art. 21 alin. (3) asigură respectarea imunităților de jurisdicție recunoscute organizațiilor internaționale, fără a necesita o definiție exhaustivă care ar putea deveni anacronică în raport cu dinamica relațiilor internaționale. Chiar dacă PCCOCS sau PG au solicitat definirea acestor termeni, aceasta nu echivalează cu neconstituționalitatea normei. Este rolul instanței și al doctrinei să interpreteze norma, nu al legiuitorului să transforme Codul penal într-un tratat de drept internațional public. Or, așa cum se menționează și în Ghidul CEDO privind articolul 7 (pct.35, pag. 16/32) „oricât de clar ar fi formulată o dispoziție, există un element de interpretare judiciară”. Deci, „organizație publică internațională” este un termen tehnic, nu unul vag, iar pentru un profesionist (persoană juridică asistată de avocat), acesta este perfect previzibil.
	Asociația Băncilor din Moldova	172.	1. Cu privire propunerile aferente art. 21 alin. (3) Cod penal, prin introducerea „statelor” și a „organizațiilor publice internaționale” ca fiind exceptate de la răspunderea penală: În contextul opiniei	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 171 din sinteză.

			anterioare asupra proiectului de lege, a fost recomandată anterior includerea în conținutul Capitolului XIII Înțelesul unor termeni sau expresii din Codul penal, noțiunea de „organizație publică internațională”. Propunerea a fost însă respinsă, argumentându-se în Sinteza obiecțiilor faptul că în art. 1231 este utilizată sintagma „organizație publică străină”, și că în practică nu s-a dovedit a fi înțeleasă greșit sau cu un alt sens. Acest argument nu a fost susținut însă de nici un reper privind practica analizată, în condițiile în care obiecția a intervenit inclusiv de la organele abilitate cu aplicarea legii – PCCOCS și Procuratura Generală. Totodată, menționăm că absența unor probleme sesizate formal în practică nu poate fi interpretată ca dovadă a clarității sau previzibilității termenilor din punct de vedere normativ întrucât legiuitorul are obligația de a reglementa nu doar acele aspecte în care practica a identificat dificultăți, ci și situațiile în care există riscul unor interpretări neuniforme. Prim, menționăm faptul că art. 1231 operează cu noțiunile de „organ public”, „întreprindere publică străină”, „organizație publică internațională”; „organizație publică supranațională”, definind apartenența persoanei publice străine și a	
--	--	--	---	--

			funcționarului internațional ca subiect al infracțiunii. A contrario, aceste sintagme din conținutul articolului menționat, nu sunt redactate în sensul clarificării sau delimitării categoriilor de entități care sunt exceptate de la răspunderea penală. Secund, legea penală în redacția actuală, utilizează un număr considerabil de noțiuni pentru a desemna diferite tipuri de entități colective, fără ca aceste concepte să fie definite și fără ca legiuitorul să ofere criterii clare de delimitare între ele. Astfel, chiar în cuprinsul art. 1231 CP RM, sunt folosite sintagmele „organ public”, „întreprindere publică străină”, „organizație publică internațională” și „organizație publică supranațională”. În același timp, alte dispoziții – art. 181¹ alin. (1)/(3) lit. c), art. 181³ alin. (2) lit. c), art. 281 alin. (1) lit. e), art. 337 alin. (1) și (4), art. 338, art. 338², art. 341 alin. (3), art. 334 alin. (2) lit. b), art. 345 lit. b) – operează cu noțiunea generală de „organizație străină”. Această multiplicare a termenilor, nesuținută de definiții, generează lipsă de coerență terminologică și creează risc de incertitudine asupra naturii juridice a entităților vizate. Nu este clar dacă legiuitorul desemnează aceleași entități sub denumiri diferite, categorii parțial suprapuse sau noțiuni cu înțelesuri distincte.	
--	--	--	---	--

			În contextul în care exceptarea anumitor entități de la răspundere depinde decisiv de calificarea acestora (de exemplu, ca „organizație internațională”, „entitate publică străină”, „organizație supranațională” etc.), absența definițiilor pot genera riscuri și problematici, inclusiv de tehnică legislativă.	
	Asociația Businessului European	173.	2. Cu privire la propunerile de completare a art. 21 cu alin. (6) și art. 34 alin. (6) EBA constată că propunerea de completare a Codului penal cu alineatele menționate, care urmărește transferul răspunderii penale și al antecedentelor penale în cazul reorganizării persoanei juridice, nu se aliniază scopului general al proiectului, care urmărește transpunerea unor acte europene specifice. Actele UE invocate, respectiv Decizia-cadru 2003/568/JAI, Decizia-cadru 2008/913/JAI și Directiva (UE) 2018/1673, reglementează sancțiuni aplicabile persoanelor juridice și anumite circumstanțe agravante, fără a institui un mecanism de transfer automat al răspunderii penale în cazul reorganizării. Tabelele de concordanță anexate vizează exclusiv transpunerea directivei privind combaterea spălării banilor și nu conțin o evaluare a compatibilității mecanismului propus de succesiune penală.	Precizare Proiectul are un obiect de reglementare mult mai larg decât simpla transpunere a unor acte normative UE. Datorită necesității transunerii unor norme europene ce se referă la răspunderea penală a persoanei juridice, s-a decis ca obiectul de reglementare al acestui proiect să fie unul de ansamblu, și să nu se limiteze doar la sancțiunile aplicabile persoanelor juridice, ci să cuprindă și alte aspecte care nu sunt acoperite de legislația în vigoare. Astfel, proiectul de lege acoperă un vid legislativ esențial în dreptul național. Legislația actuală nu prevede un mecanism pentru succesiunea răspunderii penale, permițând astfel eludarea răspunderii penale prin operațiuni de reorganizare efectuate imediat după comiterea infracțiunii sau în timpul procesului penal. O astfel de lacună face ca sancțiunile instituite, inclusiv cele prevăzute de Directivele UE, să devină ușor de ocolit și, implicit, ineficace.

			EBA notează că justificarea propunerii prin trimitere la jurisprudența CtEDO – cauza <i>Carrefour France vs. France</i> – este limitată, întrucât Curtea s-a pronunțat exclusiv asupra transmiterii unei amenzi în contextul unei fuziuni prin absorbție, fără a analiza alte forme de reorganizare, precum divizarea, separarea sau transformarea, unde logica juridică este fundamental diferită. Din acest motiv, recomandăm ca alin. (6) al art. 21 să prevadă expres formele de reorganizare eligibile pentru transferul răspunderii și să includă condițiile concrete pe care instanța de judecată trebuie să le analizeze atunci când decide tragerea la răspundere penală a succesorului unei persoane juridice. Totodată, se subliniază necesitatea delimitării clare între atragerea la răspundere penală și sancțiunea aplicabilă, având în vedere că sancțiunea poate fi, în anumite situații, adaptată proporțional activelor preluate, în timp ce răspunderea penală implică o condamnare publică în numele legii. Aplicarea automată a unui transfer integral al răspunderii penale poate conduce la soluții inechitabile, inclusiv în raport cu dobânditorii de bună-credință, prin prisma art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO.	Deși directivele UE nu descriu mecanismele procedurale de succesiune, ele impun statelor membre obligația de a asigura sancțiuni „efective, proporționale și cu efect de descurajare”. Absența unui mecanism de transfer al răspunderii ar permite eludarea facilă a acestor sancțiuni prin manevre juridice de reorganizare (fuziune, divizare, transformare), privând norma europeană de orice efect practic. Recitalul (11) al Directivei 2018/1673 subliniază necesitatea pedepsirii activităților care duc la „daune mai mari” prin disimulare. În acest sens, reorganizarea utilizată ca instrument de disimulare a autorului infracțiunii intră direct sub incidența scopului directivei. În cauza <i>Carrefour France v. France</i>, CtEDO a stabilit un principiu fundamental: persoana juridică nu beneficiază de principiul răspunderii strict personale în aceeași măsură ca persoana fizică. Raționamentul CtEDO se bazează pe realitatea economică a „continuității activităților” și a „absorbției drepturilor și obligațiilor”. Acest principiu este universal aplicabil oricărei forme de reorganizare prevăzute de legislația civilă (fuziune, dezmembrare sau transformare). Enumerarea exhaustivă a acestora în Codul penal este inutilă, deoarece formele de reorganizare prevăzute sunt clar determinate de art. 203 din Codul civil.
--	--	--	--	---

				Astfel, prin decizia sa, Curtea a admis că amenda pentru o faptă comisă de o persoană juridică reorganizată, poate fi impusă – în virtutea continuității activităților și al absorbției drepturilor și obligațiilor – persoanei juridice absorbante. Aceste explicații nu sunt condiționate de o anumită formă de reorganizare sau de o anumită sancțiune, rațiunile rămânând aceleași indiferent de forma de reorganizare sau de pedeapsa aplicată. Obiecțiile înaintate de autorul avizului omite caracterul calitativ al sancțiunilor complementare (ex. privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate). Spre deosebire de amendă (sancțiune cantitativă), sancțiunile complementare sunt esențiale pentru prevenirea recidivei și protejarea ordinii publice (art. 2 CP). Transferul acestora către succesorii rezultați din dezmembrare (divizare/separare) trebuie să fie integral, deoarece pericolul social rezidă în activitatea în sine, care continuă sub noua formă juridică. Limitarea succesiunii doar la sancțiuni pecuniare ar anula rolul statului în protejarea bugetului și a achizițiilor publice de entități criminale care urmăresc eludarea legii prin schimbarea formei de organizare juridică. Pentru a oferi o claritate în plus al acestei norme, a fost ajustată nota de fundamentare
--	--	--	--	---

				cu explicațiile de rigoare. A se vedea pct. 3.1. din nota de fundamentare.
	Asociația Băncilor din Moldova	174.	2. Cu privire la propunerile de completare a art. 21 cu alin. (6) și art. 34 alin. (6): a. Pentru început, punctăm faptul că, propunerea privind completarea Codului penal cu alineatele în cauză, prin care se urmărește transferul răspunderii penale și a antecedentelor penale în cazul persoanei juridice reorganizate nu se aliniază scopului în general al proiectului, ce intenționează să transpună: - art. 6 din Decizia-cadru 2003/568/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat, nr. CELEX: 32003F0568 și art. 6 din Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal, nr. CELEX: 32008F0913 – ce prevăd sancțiunile aplicabile persoanelor juridice; și - art. 2 alin. (3), art. 6 alin. (1) lit. (b) și alin. (2) lit. (b) și art. 8 lit. (a)-(d) și (f) din Directiva (UE) 2018/1673 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2018 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor, nr. CELEX: 32018L1673 – prevederi ce reglementează noțiunea persoanei juridice; necesitatea	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 173 din sinteză.

		luării de către statele membre a măsurilor de includere în contextul infracțiunilor de spălare de bani a agravantei atunci când autorul infracțiunii este o entitate obligată (instituții de credit, financiare, auditori, experți, profesii juridice ș.a.) și a săvârșit infracțiunea în exercitarea activităților sale profesionale; și recomandarea de a include în contextul infracțiunilor de spălare de bani a agravantei dacă bunurile spălate provin dintr-una din infracțiunile de participare la un grup infracțional organizat și racket, terorismul, traficul de persoane, exploatare sexuală, trafic ilicit de stupefianțe și substanțe psihotrope, corupție. Așadar, extinderea automată a răspunderii către persoanele juridice succesoare nu este prevăzută de deciziile-cadru și directivele relevante, iar tabelele de concordanță anexate, vizează proiecte de modificare a Codului penal de transpunere a directivei ce vizează măsurile de combatere a spălării banilor și nu conține o evaluare a compatibilității proiectului în dezbateri. b. Propunerile anterioare au vizat revizuirea din mai multe perspective a acestui mecanism de transfer al răspunderii penale către persoanele juridice prin reorganizare, acestea fiind respinse, motivându-se în Sinteza obiecțiilor faptul că, inițiativa acestei propuneri este	
--	--	--	--

			fundamentată pe jurisprudența CtEDO – Carrefour France vs France. În această cauză, Curtea s-a pronunțat doar cu privire la transmiterea unei amenzi aplicate pentru practici anticoncurențiale în contextul unei fuziuni prin absorbție, fără a analiza impactul pe care l-ar avea alte forme de reorganizare. La caz, Curtea nu a analizat cauza prin prisma unei acuzații în situațiile de contopire, divizare, separare, transformare, în care logica juridică poate fi fundamental diferită, iar prin urmare, aceasta nu are caracterul unei soluții generale, ci doar pentru fuziunea prin absorbție. Menționăm că anume din acest motiv a fost indicată recomandarea ca alin. (6) al art. 21 propus a fi introdus, să prevadă care anume forme a reorganizării sunt eligibile pentru ca acest transfer al răspunderii să fie efectuat și totodată să fie incluse clar condițiile pe care instanțele de judecată urmează să le analizeze atunci când decide tragerea la răspundere penală a succesoarei unei persoane juridice. Totodată, în cazul succesiunii, este necesar să se distingă clar între însăși atragerea la răspundere penală și sancțiunea aplicabilă, întrucât sancțiunea poate, în anumite situații, să fie împărțită sau adaptată proporțional activelor, însă răspunderea penală se extinde asupra	
--	--	--	---	--

		întregii entități juridice (a se evalua eventualul impact asupra cazurilor în care există dobânditori de bună-credință (prin prisma art.1 Protocolul 1 CEDO); impactul atunci când sunt preluate toate activele unei entități comparativ cu situația în care o altă persoană juridică preia doar o parte din activitatea acesteia) – unde aplicarea automată a unui transfer integral al „răspunderii penale” ar putea conduce la soluții inechitabile. Or, răspundere penală este condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege, pedeapsa constituind de fapt acele măsuri de constrângere ce preced condamnarea.² În aceste cazuri măsuri de repunere în situația anterioară poate facilita determinarea entității care trebuie atrasă la răspundere penală sau alternativ, includerea unui articol/alineat distinct în care să fie incluse circumstanțele pe care instanța de judecată urmează să le examineze atunci când soluționează chestiunea aplicării sancțiunilor în privința succesorilor persoanelor juridice (forma și amploarea reorganizării, scopul acesteia, în special dacă a fost realizată pentru a evita atragerea răspunderii penale, buna-credință a	
--	--	---	--

			succesorului, posibilitatea remedierii faptelor de entitatea predecesoare ș.a.).	
	Asociația Businessului European	175.	În ceea ce privește transferul antecedentelor penale, EBA consideră că acesta nu trebuie să opereze automat, fiind necesară o analiză concretă efectuată de către instanța de judecată, cu distingerea clară între executarea pedepsei și antecedentele penale ca stare juridică.	Nu se acceptă Automatismul transferului asigură transparența. Statul trebuie să aibă garanția că o reorganizare nu a „curățat” istoricul infracțional al unei entități vinovate de comiterea unei infracțiuni. Antecedentele penale trebuie să urmărească activitatea economică, indiferent de transformările juridice prin care trece aceasta. Totodată, urmează ca nota de fundamentare să se completeze cu anumite explicații referitoare la acest subiect. A se vedea pct. 3.1. din nota de fundamentare.
	Asociația Băncilor din Moldova	176.	c. Cât privește transferul antecedentelor penale, menționăm că urmează a fi diferențiate aspectele de executare a pedepsei și antecedente penale ca stare juridică. Aici considerăm că la fel, urmează a fi luate în considerare cele menționate mai sus. Având la bază considerentele de mai sus, considerăm că transferul antecedentelor penale către succesori ai persoanelor juridice, nu trebuie să opereze în mod automat, ci doar printr-o analiză concretă efectuată de către o instanță de judecată.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 175 din sinteză.

	Consiliul Superior al Magistraturii	177. Deși alineatul (2) al articolului 123¹ din Codul penal definește noțiunea de „funcționar internațional”, legea penală nu dispune de o definiție a noțiunii de „organizație publică internațională”. Având în vedere faptul că legea penală urmează a fi previzibilă și clară, referitor la punctul 1 privind modificarea articolului 21 din Codul penal, considerăm oportună introducerea definiției „organizațiilor publice internaționale” în Capitolul XIII – „Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul cod”. Introducerea definiției „organizație publică internațională” în Codul penal este esențială pentru a asigura claritatea și previzibilitatea legii penale, deoarece lipsa unui definiții precise poate genera confuzie atât pentru cetățeni cât și pentru autoritățile care aplică legea și poate duce la interpretări discreționare. Definirea acestei noțiuni asigură coerența normativă, completând logica existentă prin care Codul penal definește deja „funcționarul internațional” și evitând lacunele legislative care ar putea afecta aplicarea uniformă a legii. De asemenea, o definiție clară aliniază legislația națională la standardele internaționale, facilitând cooperarea transfrontalieră și aplicarea corectă a prevederilor penale în context internațional. Mai mult, respectarea principiului	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 171 din sinteză.
--	--	---	--

			legalității și al clarității legii penale protejează drepturile persoanelor, consolidând legitimitatea actului normativ și prevenind situațiile în care cineva ar putea fi tras la răspundere pentru fapte neclar definite. În subsidiar, subliniem faptul că în reglementarea răspunderii pentru săvârșirea unor fapte de natură penală, este absolut necesar să se respecte principiile fundamentale ale legiferării. În mod deosebit, urmează a se lua în calcul principiul clarității și previzibilității reglementării conduitei ilicite, precum și principiul coerenței normative pe parcursul întregului proces legislativ. Incriminarea faptelor, stabilirea pedepselor și alte dispoziții din legea penală, se bazează pe rațiuni de politică penală. În acest sens, legea penală reprezintă un ansamblu de norme juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă. (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 22 iulie 2016, § 54).	
4. Articolul 63 va avea următorul cuprins: „Articolul 63. Categoriile pedepselor aplicate persoanelor juridice	Asociația Businessului European	178.	3. Regimul pedepselor complementare EBA recomandă relocarea prevederilor referitoare la aplicarea pedepselor complementare, astfel încât acestea să fie integrate în normele care reglementează regimul general al sancțiunilor, și nu în	Nu se acceptă Limitarea aplicării pedepselor complementare la maxim două nu este justificată. În cazul în care o persoană juridică a săvârșit o infracțiune ce implică (i)

(1) Persoanelor juridice li se pot aplica următoarele pedepse: a) amendă; b) privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate; c) privarea de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public; d) privarea de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare; e) privarea de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat; f) plasarea sub supraveghere judiciară; g) afișarea sau publicarea sentinței de condamnare; h) închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice; i) lichidarea persoanei juridice. (2) Amenda se aplică în calitate de pedeapsă principală.	Asociația Băncilor din Moldova	179.	cadrul dispozițiilor privind individualizarea pedepsei. Totodată, pentru evitarea arbitrariului, EBA susține limitarea posibilității de aplicare la maximum două pedepse complementare în situațiile în care acestea nu sunt prevăzute expres în Partea specială a Codului penal. 3. Recomandăm relocarea conținutului pct. 7 din Proiect, referitor la completarea art. 75 cu alin. (4) și reformularea acestuia. Alineatul din proiect stabilește că, „(4) Prin derogare de la alin.(1), instanța de judecată poate aplica persoanei juridice una sau mai multe pedepse complementare prevăzute de art. 63 alin.(1) lit. c) - h), chiar dacă acestea nu sunt prevăzute în Partea specială a prezentului cod, dacă constată că față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt strict necesare.”. Considerăm că acest alineat nu trebuie să se regăsească în conținutul articolului ce se referă la individualizarea pedepsei, ci art. 63 să fie completat cu un nou alineat – alin. (4), cu corelarea alineatului cu prevederile alin. (3) din proiect. Totodată, recomandăm ca să fie acordată posibilitatea aplicării a maxim două pedepse complementare pentru evitarea arbitrariului, atât timp cât aceste pedepse nu sunt prevăzute de Partea Specială a Codului penal.	o activitate comercială, (ii) un avantaj public precum și (iii) un contract de privatizare, nu ar fi justificat ca instanța să se limiteze la aplicarea a doar două pedepse complementare, când de fapt, persoana trebuie privată de toate 3 drepturi. În acest caz, pedeapsa penală nu își va atinge scopul. Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 178 din sinteză.
---	--	--------------------	---	---

(3) Pedepsele prevăzute la alin. (1) lit. b) – i) se aplică numai în calitate de pedeapsă complementară, și se pot aplica în mod cumulativ.”	Asociația Businessului European	180.	4. Noțiunea de „entități de interes public” Recomandăm excluderea sintagmei „entități de interes public” din art. 63 alin. (1) lit. e) și art. 73³, întrucât aceasta nu este definită în legislație și permite interpretări excesiv de largi.	Precizare Noțiunea de „entitate de interes public” a fost inspirată și are sensul redat din Legea contabilității nr. 287/2017.
	Asociația Băncilor din Moldova	181.	4. Recomandăm excluderea din conținutul art. 63 alin. (1) lit. e) și art. 733 a sintagmei „entități de interes public”. Acest concept de entitate de interes public poate fi interpretată extensiv, iar în legislație nu regăsim care sunt entitățile ce pot fi considerate de interes public.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 180 din sinteză.
6. Se completează cu articolele 73¹-73⁶ cu următorul cuprins: „Articolul 73¹. Privarea persoanei juridice de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani a dreptului de a solicita și de a profita atât direct cât și indirect de un avantaj sau ajutor public, de orice mijloace, inclusiv financiare, de scutiri la plata	Procuratura Generală	182.	Pct.6 al proiectului (art.73² alin.(2) și 73³ alin.(2) Cod penal) și ART II pct.2 (art.389 alin.5¹) al Codului de procedură penală), și anume: „la emiterea sentinței de condamnare instanța de judecată urmează să declare nul contractul de achiziții publice, concesiune, parteneriat public-privat, privatizare încheiat în legătură sau în rezultatul comiterii infracțiunii, astfel, considerăm că prevederile date urmează a fi excluse, din următoarele raționamente: în cadrul unui proces civil de a anulare a contractelor de achiziții publice, concesiune, parteneriat public-privat, privatizare, pot interveni și alte persoane (intervenient principal) atunci când se invocă un drept al său asupra obiectului litigiului sau un drept legat de acesta, fapt ce este imposibil de făcut în cadrul unui	Nu se acceptă Actul juridic încheiat în legătură sau în rezultatul comiterii unei infracțiuni, prin sine are la bază un viciu, o natură ilicită, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege. Nu putem lăsa ca un act juridic care este încheiat pentru a comite o infracțiune sau este încheiat urmare a comiterii unei infracțiuni să producă efecte juridice. Efectele juridice ce derivă dintr-un act de natură infracțională trebuie curmate pentru a nu produce alte prejudicii în continuare. Mai mult decât atât, din specificul actelor juridice supuse sancționării în art. 73² (achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare) și art. 73³ (contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes

impozitelor și de alte plăți obligatorii. (2) Avantajul sau ajutorul public oferit în legătură sau în rezultatul comiterii infracțiunii se restituie de persoana juridică condamnată, împreună cu o dobândă calculată în baza ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Articolul 73². Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nelimitat a dreptului de a participa și obține încheierea unui contract, direct sau indirect, prin proceduri de achiziții publice, concesiune,		proces penal, respectiv prin obligarea instanței de judecată de a anula actele menționate supra, pot fi aduse atingere drepturilor și intereselor altor persoane, care nu sunt părți ale procesului penal. În acest context, remarcăm că, nota de fundamentare ce însoțește proiectul de act normativ, este insuficient de argumentată și motivată necesitatea operării modificărilor în cauză. Astfel, la elaborarea proiectului de act normativ, precum și cu referire la întocmirea notei de fundamentare, urmează a se ține cont de prevederile art.30 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, or, potrivit art. 30 alin.(1) lit. b) și lit. c) din legea prenotată, concomitent cu elaborarea proiectului actului normativ se întocmește nota de fundamentare, conform modelului prevăzut în anexa nr. 1, care va cuprinde condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ, obiectivele urmărite și soluțiile propuse. Prin urmare, nota de fundamentare urmează a fi completată suplimentar cu argumente plauzibile prin prisma prevederilor enunțate.	public, societăți comerciale cu capital public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat) una din părțile contractuale este statul. Prin urmare, un contract încheiat în atare circumstanțe prejudiciază în mod direct statul. Facem o paralelă cu condițiile similare prevăzute în Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deetizarea proprietății publice la art. 26 alin.(6) (ce se referă la procedura de privatizare), care stabilește că, „constatarea incompatibilității de orice formă, prevăzute la alin.(1) și (2), dă vânzătorului dreptul să excludă participantul la privatizare din orice fază a acestui proces. Contractul de vânzare-cumpărare încheiat cu o astfel de persoană poate fi declarat nul”. Astfel, în cazul încheierii unui contract cu încălcarea condițiilor de incompatibilitate, contractul poate fi declarat nul oricând. Pe aceeași logică juridică se merge și în cazul nulității contractelor generate de aplicarea sancțiunilor prevăzute la art. 73² și 73³. Precizare Astfel de prevedere nici azi nu este cuprinsă în Legea nr. 161/2014, care să prevadă înlocuirea administratorului
	183.	La art.73⁴ plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice, este de menționat că, în conformitate cu art.27 alin.(3) al Legii nr. 161/2014 cu privire la administratorii autorizați: „Administratorul	

parteneriate publice-private sau privatizare. (2) Contractul de achiziții publice, concesiune, parteneriat public-privat, privatizare încheiat în legătură sau în rezultatul comiterii unei infracțiuni se declară nul de instanța de judecată. Articolul 73³. Privarea persoanei juridice de dreptul de a încheia			poate refuza desemnarea sa de către instanță în cazul existenței unor motive întemeiate, în cazul aflării în concediu medical sau în alte circumstanțe ce nu pot fi imputate administratorului”. Astfel, considerăm că, proiectul urmează a fi completat cu acțiunile instanței de judecată în cazul în care administratorul refuză desemnarea. Această situație este valabilă și la ART.III al proiectului, unde se propune completarea Codului de executare cu art.285⁴.	autorizat în caz de refuz al acestuia. Refuzul administratorului privind desemnarea nu duce la blocarea procedurii în care este implicat. Instanța, așa cum este prevăzut la art. 27 alin. (2), conform principiului rotației va desemna alt administrator autorizat. Aceeași metodă va fi utilizată și în procedura de executare a pedepsei privind plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice.
contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale,	Asociația Businessului European	184.	5. Sancțiuni aplicabile „pe termen nedeterminat” din conținutul articolelor 73² și 73³, 73⁶ EBA constată că formulările care permit aplicarea sancțiunilor „pe termen nedeterminat” pot genera riscul unei excluderi permanente de pe piață. În acest context, EBA consideră necesar ca, în cazul menținerii acestei opțiuni legislative, să fie stabilite criterii clare de aplicare, precum și o procedură judiciară distinctă care să permită redobândirea dreptului restrâns.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 71 din sinteză.
entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nelimitat a dreptului a înainta oferte și a încheia, direct sau	Asociația Băncilor din Moldova	185.	5. Cu privire la sintagma „sau pe un termen nedeterminat” din conținutul articolelor 73² și 73³, 73⁶. Menținem în continuare obiecția asupra formulărilor marjelor de aplicare a sancțiunilor „de la 1 la 5 ani sau pe termen nedeterminat” din textul articolelor prenotate.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 71 din sinteză

prin intermediari, a unui contract de furnizare de bunuri, prestări de servicii sau lucrări cu o întreprindere de stat, o întreprindere municipală, o entitate de interes public sau o societate comercială cu capital majoritar de stat. (2) Contractul încheiat în legătură sau în rezultatul comiterii unei infracțiuni cu o întreprindere de stat, întreprindere municipală, entitate de interes public sau societate comercială cu capital majoritar de stat se declară nul de instanța de judecată. Articolul 73⁴. Plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice (4) Plasarea sub supraveghere judiciară a persoanei juridice constă în desfășurarea sub supraveghere a unui administrator autorizat a activității persoanei juridice care a servit la săvârșirea infracțiunii, pe o perioadă de la 1 la 3 ani. (5) Aplicînd pedeapsa privind plasarea sub			O interdicție nedeterminată echivalează cu o excludere permanentă de pe piața publică, iar dacă se optează pentru păstrarea acesteia, urmează a fi stabilite criterii clare pe care instanța de judecată urmează să le evalueze la aplicarea unei asemenea sancțiuni pe termen nedeterminat, cu reglementarea unei proceduri judiciare de redobîndire a dreptului restrîns.	
	Asociația Businessului European	186.	6. Observații punctuale suplimentare La art. 73⁴ alin. (2) se recomandă modificarea termenului „juridică” în „judiciară”.	Se acceptă.
	Asociația Băncilor din Moldova	187.	6. La art. 73⁴ alin. (2) – recomandăm modificarea din „juridică” în „judiciară”	Se acceptă.
	Asociația Businessului European	188.	La art. 73⁵ alin. (1) se recomandă includerea, după sintagma „Persoana juridică condamnată”, a sintagmei „cu pedeapsa complementară de afișare sau publicare a sentinței de condamnare”, întrucît formularea actuală din proiect poate crea impresia caracterului obligatoriu al acestei măsuri, indiferent de sancțiunea aplicată.	Nu se acceptă Completarea ar fi de umplutură pentru că se subînțelege că este vorba de persoana juridică condamnată. De altfel, nici în cazul celorlalte pedepse (fie aplicabile persoanei juridice, fie persoanelor juridice) nu se face această specificarea concretă.
	Asociația Băncilor din Moldova	189.	7. La art. 735 alin. (1) – recomandăm includerea după sintagma „Persoana juridică condamnată” a sintagmei „cu pedeapsa complementară de afișarea sau publicarea sentinței de condamnare”, întrucît formularea actuală din proiect sună	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 188 din sinteză.

supraveghere juridică a persoanei juridice instanța de judecată stabilește obligatoriu următoarele: a) activitatea supusă supravegherii; b) desemnarea unui administrator autorizat responsabil de supravegherea judiciară a persoanei juridice; c) stabilirea măsurilor necesare pentru înlăturarea pericolului social și preîntâmpinarea săvârșirii unor noi infracțiuni; d) obligarea persoanei juridice de a adopta un program de guvernanță corporativă; e) obligarea persoanei juridice de a prezenta administratorului autorizat desemnat de supraveghere rapoarte, expertize, analize și alte informații, privind implementarea măsurilor impuse. (6) Dacă se constată lipsa sau insuficiența îndeplinirii de către persoana juridică a măsurilor prevăzute la alin. (2), instanța judecată poate să			că, e obligatorie indiferent de sancțiunea aplicată. Rațiunea o înțelegem reieșind din faptul că prevederile intervin spre clarificarea pedepselor complementare, dar optăm includerea pentru claritate.	
	Asociația Businessului European	190.	Cu privire la conținutul art. 73⁶ din proiect, se menține observația potrivit căreia utilizarea expresiilor „închiderea unei unități a persoanei juridice” și „încetare forțată” nu se pliază cu stabilirea respectivei pedepse pe un termen de până la 5 ani. Aceste noțiuni pot fi aplicate doar în contextul stabilirii unei sancțiuni definitive, pe termen nelimitat, și nu pentru sancțiuni cu durată determinată. În acest sens, se propune modificarea denumirii sancțiunii în „suspendarea sau închiderea unității persoanei juridice”, cu efectuarea modificărilor corespunzătoare și în textul art. 63 alin. (1) lit. h).	Nu se acceptă Acțiunea de suspendare se atribuie, prin natura sa, unei activități, astfel suspendarea este proprie unei activități. În schimb, pedeapsa propusă la art. 73⁶ nu presupune suspendarea activității (adică a fluxului de lucru), ci închiderea în totalitate subdiviziunii. Aceasta include nu doar oprirea activității, ci și încetarea funcționării structurii organizatorice, logistice și administrative a acelei unități pentru perioada determinată de instanță.
	Asociația Băncilor din Moldova	191.	8. Cu privire la conținutul art. 73⁶ din proiect. În continuare considerăm că utilizarea expresiilor „închiderea unei unități a persoanei juridice” și „încetare forțată” nu se pliază cu stabilirea respectivei pedepse pe un termen de până la 5 ani. Aceste noțiuni pot fi aplicate doar în contextul stabilirii unei sancțiuni definitive, pe termen nelimitat, și nu pentru sancțiuni cu durată determinată. Respectiv, propunem modificarea denumirii	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 190 din sinteză.

înlocuiască plasarea sub supraveghere judiciară cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice. Articolul 73⁵. Afișarea sau publicarea sentinței de condamnare (5) Persoana juridică condamnată afișează sau publică dispozitivul sentinței de condamnare în termen de cel mult 15 zile de la data rămîinerii definitive a sentinței. Datele cu caracter personal ale altor persoane nu se dezvăluie. (6) Afișarea sentinței de condamnare se realizează pe un anumit suport în forma și locul stabilit de instanța de judecată, pe un termen de la 1 la 3 luni. (7) Publicarea sentinței de condamnare se realizează în forma, numărul sau durata stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale sau prin alte mijloace de comunicare audiovizuală stabilite de			sanțiunii: suspendarea sau închiderea unității persoanei juridice, cu efectuarea modificărilor de rigoare și în textul art. 63 alin. (1) lit. h).	
--	--	--	--	--

instanță. Numărul publicațiilor prin intermediul presei scrise sau audiovizuale nu poate fi mai mare de 10, iar durata publicării prin alte mijloace audiovizuale poate fi pe o perioadă de la 1 la 3 luni. (8)În cazul în care persoana juridică nu execută pedeapsa privind afișarea sau publicarea sentinței de condamnare, instanța de judecată poate să înlocuiască afișarea sau publicarea sentinței de condamnare cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate. Articolul 73⁶. Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice (4)Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice constă în încetarea forțată a uneia sau a mai multor subdiviziuni ce aparțin persoanei juridice, în care s-a desfășurat activitatea care a servit la săvârșirea infracțiunii. (5)Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice se stabilește pe un				
--	--	--	--	--

termen de pînă la 5 ani sau pe un termen nelimitat. (6) Dacă persoana juridică continuă să-și desfășoare activitatea în cadrul subdiviziuni închise, instanța de judecată, înlocuiește închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice cu lichidarea persoanei juridice.”.				
9. La articolul 112 alineatul (1), litera b) se completează cu textul „precum și art. 111¹ alin. (1)”.	Asociația Businessului European	192.	Referitor la propunerea de completare a art. 112 Cod penal, se propune stabilirea expresă a aplicabilității acesteia și persoanelor juridice, întrucât sintagma „comportare ireproșabilă” din conținutul actual poate fi raportată mai degrabă la identitatea unei persoane fizice decât la activitatea desfășurată de o persoană juridică.	Nu acceptă „Deși la o primă analiză termenul de „comportare” pare a fi legat exclusiv de conduita unei persoane fizice, unei persoane juridice se traduce prin conformitate deplină a activității acesteia cu normele legale în perioada de după condamnare. În timp ce pentru o persoană fizică aceasta vizează conduita socială, pentru o persoană juridică ea se reflectă în: lipsa oricăror noi încălcări ale legii (penale, administrative sau fiscale); respectarea tuturor obligațiilor față de bugetul de stat și față de angajați; îndeplinirea cu bună-credință a sancțiunilor și măsurilor impuse de instanță.
	Asociația Bancilor din Moldova	193.	9. Referitor la propunerea de completare a art. 112 Cod penal, propunem să fie clar stabilit că e aplicabilă și persoanelor juridice or, „comportarea ireproșabilă” din conținutul în vigoare a	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 192 din sinteză.

			prevederii, poate fi raportată mai mult la identitatea unei persoane fizice și mai puțin la activitatea desfășurată de o persoană juridică.	
12.La articolul 333: la alineatul (1) sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.”; la alineatul (2) sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 9000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate”; la alineatul (3) sancțiunea se completează cu textul „, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 9000 la 13000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate”; la alineatul (4) sancțiunea se completează cu textul „,iar	Asociația Businessului European	194.	Cu privire la propunerile de completare a sancțiunii pentru fapta de luare de mită prevăzută la art. 333 Cod penal, se constată că, potrivit conținutului actual, latura obiectivă a infracțiunii poate fi săvârșită doar de către subiecți speciali. În aceste condiții, persoana juridică nu poate fi atrasă la răspundere în calitate de autor, iar includerea sancțiunii va permite atragerea acestora doar în calitate de complice sau sub altă formă de participare. Se recomandă reformularea prevederii, astfel încât și persoanei juridice să îi poată fi imputată calitatea de autor. Recomandările nu se referă la sancțiunile completate la art. 334 și 346, având în vedere că latura obiectivă a faptelor respective poate fi săvârșită de orice persoană fizică sau juridică ce întrunește condițiile generale ale subiectului infracțiunii.	Precizare Dispoziția normei prevăzute la art. 333 este proprie persoanelor fizice, însă articolul 21 alin. (3) din Codul penale prevede că o infracțiune va fi considerată ca fiind comisă de o persoană juridică dacă: a) fapta a fost săvârșită în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice; b) fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere; c) fapta a fost săvârșită datorită lipsei de supraveghere și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere. Prin urmare, comiterea infracțiunii de luare de mită de către o persoană juridică se va realiza prin intermediul unei persoane fizice, cu respectarea condițiilor de mai sus.
	Asociația Băncilor din Moldova	195.	10. Cu privire la propunerile de completare a sancțiunii pentru fapta de luare de mită prevăzută la art. 333 Cod penal. 4 Conform conținutului actual al art. 333 Cod penal, latura obiectivă a infracțiunii poate fi săvârșită doar de către	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 194 din sinteză.

persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 13000 la 15000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice”.			subiecți speciali: arbitru ales sau numit să soluționeze prin arbitraj un litigiu, de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească ori o altă organizație nestatală sau de către o persoană care lucrează pentru o astfel de organizație. Respectiv, persoana juridică nu va putea fi trasă la răspundere în calitate de autor al infracțiunii, iar includerea acestei sancțiuni va genera posibilitatea atragerii la răspundere doar în calitate de complice sau altă calitate decât autor. Recomandăm reformularea prevederii întrucât și persoanei juridice să îi poată fi imputată calitatea de autor. Recomandările nu se referă la sancțiunile completate la art. 334 și 346 având în vedere că latura obiectivă de promisiune, oferire sau dare/respectiv, instigare la urmă sau violență – pot fi săvârșite de orice persoană fizică sau juridică, ce întrunește condițiile generale ale subiectului infracțiunii.	
14. La articolul 346 sancțiunea se completează cu textul „persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani sau	Procuratura Generală	196.	- La pct.14 propunem modificarea textului „de la 1000 unități convenționale” cu textul „de la 1500 unități convenționale” în conformitate cu art. 64 alin.(4) al Codului penal, care stabilește limitele amenzii și anume: „În cazurile prevăzute la art.21 alin. (3), mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în limitele de la 1500 la 60000 unități convenționale, în funcție de	Se acceptă

cu lichidarea ei.”			caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară a persoanei juridice”.	
Art. II. Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699)				
2. Articolul 389, se completează cu alineatul (5¹) cu următorul cuprins: „(5¹) La adoptarea sentinței de condamnare a persoanei juridice, instanța se pronunță asupra: a) restituirii avantajului sau ajutorului public în conformitate cu art. 73¹ din Codul penal, dacă a fost aplicată pedeapsa de privare de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public; b) nulității contractelor în conformitate cu art. 73² și art. 73³ din Codul penal, dacă au fost aplicate pedepsele de privarea de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare sau privarea de dreptul de a încheia contracte	Asociația Businessului European	197.	Modificările ce se referă la Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Cu privire la completarea art. 389 cu alin. (5¹) CPP RM Se recomandă inserarea textului alin. (2) lângă articolele 73¹, 73² și 73³, pentru asigurarea clarității în ce cazuri instanța de judecată se poate pronunța asupra restituirii avantajului sau nulității contractului, atunci când acestea au fost încheiate în legătură cu sau ca urmare a comiterii infracțiunii.	Nu se acceptă Completarea propusă este considerată superfluă. Textul normei asigură o corelare suficientă și clară între norma penală materială și cea procesuală, fără necesitatea unor precizări suplimentare de ordin tehnic.
	Asociația Băncilor din Moldova	198.	11. Cu privire la completarea art. 389 cu alin. (5¹) CPP RM. Recomandăm inserarea textului alin. (2) lângă articolele 73¹, 73² și 73³ pentru asigurarea clarității în ce cazuri anume instanța de judecată se poate pronunța în privința restituirii avantajului sau nulității contractului (atunci când au fost încheiate în legătură cu sau în rezultatul comiterii infracțiunii).	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 194 din sinteză.

cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat.”.				
6. Se completează cu articolele 522¹ și 522² cu următorul cuprins: „Articolul 522¹. Măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice (1) În vederea realizării scopurilor prevăzute la art. 175 alin. (2), persoanelor juridice bănuite, învinuite, inculcate li se pot aplica măsuri preventive prevăzute în prezentul capitol, la demersul motivat al procurorului, de către judecătorul de instrucție sau instanța de judecată. (2) Măsurile preventive aplicate persoanelor juridice sunt: a) interdicția de a iniția procedura de dizolvare sau de lichidare a persoanei juridice, sau suspendare acesteia dacă a fost inițiată; b) interdicția de a iniția procedura de reorganizare a persoanei juridice, sau	Procuratura Generală	199.	În ceea ce privește dispoziția art.522 alin.(2) lit.d), potrivit căreia persoanei juridice i se pot aplica „interdicția de a încheia anumite acte juridice”, considerăm că aceasta contravine principiului previzibilității și clarității normei procesuale, întrucât formularea generică „anumite acte juridice” nu oferă un criteriu clar pentru determinarea conținutului și sferei de aplicare a interdicției. Norma nu precizează tipologia actelor juridice vizate și nu stabilește criterii obiective pentru individualizarea măsurii, lăsând la discreția subiectivă a organelor de drept stabilirea conținutului acesteia, fapt ce generează riscuri de aplicare arbitrară. Prin urmare, se impune revizuirea textului prin introducerea unor delimitări clare privind categoriile de acte juridice interzise și a criteriilor obiective de aplicare, în vederea asigurării conformității cu principiile legalității, clarității și previzibilității normei procesuale	Se acceptă „d) interdicția de a încheia anumite acte juridice care ar putea periclita buna desfășurare a procesului penal sau recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune;”
	Asociația Businessului European	200.	8. Cu privire la măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice Se consideră imperios necesară includerea temeiurilor de aplicare a	Se acceptă

suspendare acesteia dacă a fost inițiată; c) interdicția tranzacțiilor de reducere a capitalului social sau al tranzacțiilor în urma cărora patrimoniul persoanei juridice ar putea fi micșorat, inclusiv care ar putea duce la insolvabilitatea acesteia; d) interdicția de a încheia anumite acte juridice; e) interdicția de a desfășura activitatea care a servit la comiterea infracțiunii. (3) Măsura preventivă sub forma interdicției de a desfășura activitatea care a servit la comiterea infracțiunii poate fi aplicată numai față de învinuit și inculpat. (4) Măsurile preventive prevăzute la alin. (2) se aplică pe un termen de până la 60 de zile în cursul urmăririi penale sau al judecării cauzei, cu posibilitatea prelungirii termenului până la 24 de luni, cumulativ. Prolungirea măsurii preventive se dispune prin încheierea judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată, la demersul motivat			măsurilor preventive, menționând că art. 176 alin. (1) CPP RM stabilește temeiurile pentru persoanele fizice. În lipsa unei reglementări similare pentru persoanele juridice, există riscul ridicării unor probleme legate de încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Se subliniază că scopul aplicării și temeiul aplicării sunt componente juridice distincte și trebuie reglementate în mod expres. Totodată, alin. (4) al art. 522¹ utilizează sintagma „dacă există în continuare temeiurile pentru menținerea acestora”, în lipsa definirii generale a temeiurilor aplicabile persoanelor juridice. De asemenea, se recomandă modificarea modului de formulare a măsurilor preventive prevăzute la lit. c)–e), întrucât, în forma actuală, acestea au mai degrabă natura unor sancțiuni decât a unor măsuri preventive.	
	Asociația Băncilor din Moldova	201.	12. Cu privire la măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice. Considerăm imperios necesară includerea temeiurilor de aplicare a măsurilor preventive. Menționăm că, art. 176 alin. (1) CPP RM stabilește clar temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive persoanelor fizice. Respectiv, propunem ca și în cazul persoanei juridice să fie incluse clar aceste temeiuri, pentru evitarea ridicării ulterior	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 200 din sinteză.

al procurorului. Fiecare prelungire nu poate depăși 60 de zile, dacă există în continuare temeiurile pentru menținerea acestora. (5) Încheierea judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței de judecată privitor la aplicarea măsurilor preventive sau de prelungire a acestora poate fi atacată în termenul și modul prevăzut în art.308-311.” Articolul 522². Măsuri asiguratorii în vederea respectării măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice (1) Aplicarea măsurilor preventive nu împiedică aplicarea măsurilor asigurătorii prevăzute la art. 197 alin. (1) pct. 4) – 7). (2) Pentru a asigura respectarea măsurilor preventive aplicate, persoana juridică poate fi obligată să depună o cauțiune reprezentând contravaloarea activelor care au fost utilizate sau obținute din comiterea			problemelor aferente dreptului la încălcarea art. 1 protocolul 1 al Convenției. Specificăm că, scopul aplicării și temeiul aplicării sunt două componente juridice distincte, și urmează a fi clar prevăzute. Mai mult ca atât, alin. (4) al art. 522¹ utilizează sintagma „dacă există în continuare temeiurile pentru menținerea acestora”, în lipsa reglementării în general a temeiurilor aplicabile persoanelor juridice. Totodată, recomandăm modificarea modului de formulare a următoarelor 3 măsuri preventive: „c) suspendarea dreptului de a încheia tranzacții de reducere a capitalului social [...]; d) suspendarea dreptului de a încheia anumite acte juridice; și e) suspendarea dreptului de a desfășura activitatea care a servit la comiterea infracțiunii.” Modul în care sunt formulate, denotă mai degrabă sancțiuni decât măsuri preventive.	
(2) Pentru a asigura respectarea măsurilor preventive aplicate, persoana juridică poate fi obligată să depună o cauțiune reprezentând contravaloarea activelor care au fost utilizate sau obținute din comiterea	Asociația Businessului European	202.	9. Cu privire la conținutul art. 522¹ Cod de procedură penală Se recomandă modificarea titlului articolului, întrucât acesta se referă la „măsuri”, în timp ce conținutul vizează exclusiv cauțiunea. Alternativ, se ia în considerare completarea art. 197 CPP RM, care reglementează măsurile asiguratorii, pentru includerea acestui tip de cauțiune.	Se acceptă parțial A se vedea Art. II din proiectul de lege referitor la completarea Codului de procedură penală cu art. 522² alin. (3).

infrațiunii, dar nu mai puțin de 5000 unități convenționale. Regulile cu privire la dispunerea cauțiunii prevăzute la art. 1921, se aplică în mod corespunzător dacă prezentul articol nu prevede altfel. (3) Cauțiunea se restituie sau trece în proprietatea statului în temeiul încheierii judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată la solicitarea motivată a procurorului, învinuitului, inculpatului, condamnatului sau persoanei juridice achitate în cazurile prevăzute la art. 194 alin. (2) pct. 2) - 4). (4) Încheierea judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței de judecată privitor la măsurile asiguratorii în vederea respectării măsurilor preventive aplicate persoanei juridice poate fi atacată în termenul și modul prevăzut în art.308-311. (5) Cauțiunea nu se restituie și se face venit la bugetul de stat în baza încheierii judecătorului de			În cazul completării art. 197, se vor evita trimiterile la art. 192¹ CPP RM, care reglementează liberarea provizorie pe cauțiune, instituție improprie acestui tip de măsură. Totodată, se recomandă excluderea din alin. (3) a sintagmei „persoanei juridice achitate”, întrucât dispozițiile la care se face trimitere prevăd restituirea măsurii preventive și în alte situații, inclusiv atunci când persoana este condamnată, dar a respectat măsurile aplicate, sau când a intervenit o hotărâre de încetare ori au decăzut motivele care au justificat aplicarea măsurii.	
(4) Încheierea judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței de judecată privitor la măsurile asiguratorii în vederea respectării măsurilor preventive aplicate persoanei juridice poate fi atacată în termenul și modul prevăzut în art.308-311. (5) Cauțiunea nu se restituie și se face venit la bugetul de stat în baza încheierii judecătorului de	Asociația Băncilor din Moldova	203.	13. Cu privire la conținutul art. 5221 Cod procedură penală Recomandăm modificarea titlului pentru că se indică despre „măsuri” dar conținutul se referă doar la cauțiune. Alternativ, luăm în calcul și completarea art. 197 CPP RM – ce se referă la măsuri asiguratorii ca alte măsuri speciale de constrângere, în vederea asigurării ordinii stabilite de CPP RM, cu acest tip de cauțiune. Dacă se optează pentru completarea art. 197, se vor evita trimiterile la prevederile art. 1921 , care specifică măsura preventivă sub formă de liberare provizorie de cauțiune, improprie acestei noi măsuri asiguratorii.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 202 din sinteză.

instrucție sau, după caz, instanței de judecată în cazul în care învinuitul, inculpatul cu rea-credință nu respectă măsurile preventive aplicate sau a săvârșit o nouă infracțiune cu intenție.			Totodată, recomandăm excluderea din alin. (3) a sintagmei „persoanei juridice achitate” or, se face trimitere la prevederi care dispun restituirea măsurii preventive inclusiv când persoana e condamnată (dar a respectat măsurile aplicate), precum și în cazurile în care se adoptă o hotărâre/ordonanță de încetare, scoatere, achitare sau au decăzut motivele care au justificat aplicarea (a se vedea trimiterile la art. 194 alin. (2) pct. 2) – 4) CPP RM).	
(6) Soluționarea restituirii cauțiunii sau de trecere a acesteia în proprietatea statului se face cu participarea procurorului și a reprezentantului persoanei juridice interesate. Neprezentarea părților legal citate nu împiedică examinarea cererii sau demersului. (7) Hotărârea de trecere a cauțiunii în proprietatea statului poate fi atacată cu recurs de persoanele interesate.”.	Banca Națională a Moldovei	204.	1. Cu privire la art. II pct. 6 din proiect (completarea art. 522¹ alin. (2) din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, aferent măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice), reiterăm că aplicarea unor asemenea măsuri față de entitățile supravegheate de BNM (în special, bănci sau societăți de asigurare) interferează cu legislația specială și competențele BNM. În sectorul bancar, măsuri precum reducerea capitalului sau recapitalizarea sunt caracteristice pentru aplicarea competențelor și instrumentelor de redresare/rezoluție dispuse de BNM, în conformitate cu Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor. Impunerea măsurilor preventive prevăzute în art. 522¹ asupra operațiunilor precitate ar bloca mecanismele de intervenție ale BNM tocmai în situațiile în care acestea sunt	Se acceptă parțial A se vedea Art. II din proiectul de lege referitor la completarea Codului de procedură penală cu art. 522² alin. (5).

		necesare pentru menținerea stabilității financiare și protejarea interesului public. Aplicarea unei măsuri preventive care presupune interdicția de a iniția procedura de dizolvare sau lichidare a unei persoane juridice, atunci când subiect constituie bancă sau societatea de asigurare, poate conduce la riscuri de contagiune și, respectiv, destabilizare a sistemului bancar/sectorului de asigurări, or ieșirea de pe piață a unor astfel de entități urmează să se desfășoare într-un mod ordonat, în conformitate cu legile speciale. În același timp, suspendarea procesului de lichidare (măsura preventivă prevăzută la art. 522¹ alin. (2) lit. a)) a unei bănci poate crea dificultăți atât pentru banca aflată în procedură de lichidare, pentru lichidatorul desemnat și pentru BNM, în ceea ce privește supravegherea și gestionarea eficientă a procesului. O bancă aflată în lichidare trebuie să își valorifice rapid activele, pentru a preveni deprecierea acestora și pentru a putea satisface creanțele deponenților și ale altor creditori. Totodată, Legea nr. 550/1995 cu privire la lichidarea băncilor nu prevede posibilitatea suspendării procedurilor de lichidare la solicitarea instanței de judecată sau a organelor de urmărire penală. O astfel de intervenție ar crea incertitudine în privința statutului lichidatorului desemnat de BNM	
--	--	--	--

		și a continuității activității acestuia, precum și aspecte de ordin logistic ce ar prejudicia desfășurarea procedurii de lichidare. Astfel, în vederea evitării conflictelor dintre măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice și mecanismele de supraveghere financiară, se impune identificarea unor mecanisme clare de consultare prealabilă a acțiunilor organelor judiciare cu autoritatea competentă (BNM) în situațiile în care aceste măsuri preventive urmează să fie aplicate băncilor, societăților de asigurare sau altor entități supravegheate de BNM. O lipsă de coordonare poate afecta procesul de gestionare de către BNM a eventualelor dificultăți financiare ale acestor entități, cu riscul destabilizării sistemului financiar. Aspectele menționate supra sunt valabile în aceeași măsură și cu privire la aplicarea pedepselor penale propuse la art. I pct. 4 din proiect. Spre exemplu, la stabilirea față de o bancă sau o societate de asigurare a măsurilor necesare pentru înlăturarea pericolului social și preîntâmpinarea săvârșirii unor noi infracțiuni (în contextul aplicării pedepsei de plasare sub supraveghere judiciară a persoanei juridice, prevăzută la art. 734 Cod penal al R. Moldova), instanța trebuie să țină cont de necesitatea de a nu bloca sau afecta atribuțiile și competențele pe care	
--	--	--	--

			BNM este obligată să le exercite față de respectivele persoane juridice. În lipsa unei astfel de consultări, suprapunerea măsurilor judiciare cu cele de supraveghere sau rezoluție riscă să perturbeze gestionarea corectă a situației entităților supravegheate de BNM, inclusiv stabilitatea și protecția deponenților sau a asiguraților. În consecință, având în vedere că instanța de judecată acționează în conformitate cu normele de procedură penală, fiind contestabilă posibilitatea instanței de judecată de a exercita la propria sa discreție acțiuni procedurale care nu sunt expres prevăzute în Codul de Procedură Penală al R. Moldova, propunem completarea acestuia cu o prevedere conform căreia instanța de judecată urmează să solicite opinia consultativă a BNM cu privire la impactul care îl poate genera aplicarea în privința entităților supravegheate de BNM a unei măsuri preventive stabilite la art. 5221 sau a unei pedepse prevăzute la art. 63 alin. (1) lit. b), c), f) și i) din Codul penal al R. Moldova (conform redacției din proiectul de lege).	
7. Articolul 523 va avea următorul cuprins: „Articolul 523. Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurilor preventive aplicate persoanei juridice	Asociația Businessului European	205.	10. Cu privire la conținutul art. 523 din proiectul de lege 5 Se menționează că, datorită naturii lor, măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice, inclusiv în lumina jurisprudenței constante a CtEDO, pot fi apreciate ca mai	Se acceptă parțial A se vedea și opinia autorului avizului la pct. 157 din sinteză, care a fost acceptată.

(1) Măsura preventivă aplicată persoanei juridice poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura respectarea obligațiilor și interdicțiilor impuse persoanei juridice, în scopul bunei desfășurări a procesului penal și al asigurării executării sentinței.			aspre sau mai blânde. În cazul persoanelor juridice, este neclar care dintre aceste măsuri pot fi considerate mai aspre, ținând cont de natura acestora. Totodată, se recomandă ca măsura preventivă să poată fi revocată doar de către autoritatea care a dispus aplicarea acesteia, respectiv judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată, la demersul motivat al procurorului.	
(2) Măsura preventivă se revocă de către procurorul care conduce sau care efectuează urmărirea penală ori, după caz, de instanța de judecată în cazul în care au dispărut temeiurile pentru aplicarea acesteia. (3) Măsura preventivă încetează de drept în aceleași condiții prevăzute la art. 195 alin. (5).”	Asociația Băncilor din Moldova	206.	14. Cu privire la conținutul art. 523 din proiectul de lege Menționăm faptul că, datorită naturii lor, măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice, reieșind inclusiv din jurisprudența constantă a CtEDO, pot fi calificate în mai aspre sau mai blânde. În cazul persoanelor juridice este neclar care dintre măsurile preventive pot fi considerate mai aspre, ținând cont de natura acestora (alin. (1) al art. 523). Totodată, recomandăm ca măsura preventivă să poată fi revocată doar de către autoritatea care a dispus aplicarea acesteia – judecătorul de instrucție și după caz, instanța, la demersul motivat al procurorului.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 205 din sinteză.
Art. III. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214–220, art. 704)				
1. Articolul 284 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:	Agenția Servicii Publice	207.	Totodată, reiterăm poziția expusă în avizul anterior, prin care se propune revizuirea prevederilor art. 285 alin. (4) din	Se acceptă

„(1¹) Hotărârea instanței de judecată privind aplicarea amenzii aplicate persoanei juridice se transmite organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare.”.			Codul de executare al Republicii Moldova care prevede că, în cazul interzicerii exercitării unei activități pentru care nu a fost eliberată autorizație sau licență, organul înregistrării de stat asigură excluderea din statutul persoanei juridice respective a genului de activitate interzis. În acest sens, menționăm că, potrivit prevederilor art. 176 alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova, persoana juridică cu scop lucrativ poate desfășura orice activitate neinterzisă de lege, chiar dacă nu este prevăzută în actul de constituire. De asemenea, subliniem că, în temeiul art. 2 din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, organul înregistrării de stat certifică faptul modificării actelor de constituire ale persoanelor juridice și înscrie datele în Registrul de stat. Potrivit prevederilor art. 17 alin. (1) din Legea nr. 135/2007 privind societățile cu răspundere limitată, statutul poate fi modificat numai prin hotărârea adunării generale a asociaților.	
2. La articolul 285: alineatul (2) se completează cu textul „ , precum și organului înregistrării de stat pentru	Ministrul Afacerilor Interne	208.	1. Cu referire la art. 285 alin. (3), prin care se instituie competența organului de poliție, în a cărei circumscripție se află persoana juridică condamnată, de a asigura executarea pedepsei privării de dreptul de a	Precizare Menționăm că la etapa actuală, din prevederile art. 285 desprindem că pedeapsa privării de dreptul de a exercita o anumită

înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare.”; la alineatul (3) se completează cu textul „ , precum și organului de poliție în a cărei circumscripție se află persoana juridică condamnată pentru verificarea periodică a îndeplinirii obligației de interdicere a desfășurării activității de care a fost privată”. se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins: „(7) În cazul constatării neexecutării pedepsei privării de dreptul de a exercita o anumită activitate, organul de probațiune informează în cel mult 5 zile instanța de judecată pentru a dispune înlocuirea pedepsei conform art. 73 alin.(3) din Codul penal nr. 985/2002.”			exercita o anumită activitate prin efectuarea verificărilor, în mod periodic, a îndeplinirii obligației de a interzice desfășurarea activității de care a fost privată, se consemnează că modificarea respectivă nu se susține, întrucât polițistul nu are suficiente pârghii pentru efectuarea verificării prenotate. La acest compartiment, se reliefează faptul că Poliția nu este organ de control al activității de întreprinzător în sensul Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat, aceasta fiind în imposibilitate de a determina faptul dacă persoana juridică condamnată efectuează sau nu anumite activități economice sau operațiuni financiare. Subsecvent, se consideră că Serviciul Fiscal de Stat, prin prisma competențelor funcționale deținute conform Regulamentului privind organizarea și funcționarea Serviciului Fiscal de Stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2017 deține suficiente pârghii legale de a verifica dacă condamnatul execută pedeapsa penală aplicată.	activitate se asigură executarea parțială a acesteia. Chiar dacă organul înregistrării de stat retrage autorizația sau licența persoanei juridice, aceasta nu exclude ipoteza ca persoana să continue să desfășoare activitatea chiar dacă este privată de drept. Din aceste considerente, trebuie să existe cineva care să supravegheze executarea acestei pedepse complementare. Această supraveghere nu reprezintă un control de stat al activității de întreprinzător conform Legii 131/2012 ci o supraveghere la fața locului, vizuală și faptică, pentru a asigura că persoana juridică nu desfășoară activitatea de care este privată. Conform HG nr. 395/2017 prin care este aprobat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului Fiscal de Stat, la pct. 8 subpct. 5) este specificat că forma de control pe care o desfășoară serviciul, este controlul fiscal, în baza prevederilor Codului Fiscal. Prin urmare, această competență nu este proprie Serviciului Fiscal. La etapa inițială a proiectului de lege, s-a încercat atribuirea acestei competențe INP-ului. Însă, conform Legii nr. 8/2008 privind probațiunea, art. 4-5, misiunea sistemului de probațiune vizează supravegherea pedepselor neprivative de libertate aplicate persoanelor fizice, evaluarea riscului de
---	--	--	---	--

				recidiva, consilierea si reintegrarea sociala a condamnatilor. Inclusive recomandările Consiliului Europei privind probațiunea, REC(2000)22 si REC(2010)1, prevăd ca rolul acesteia este orientat exclusiv către persoane fizice, având caracter reabilitabil si social. Totodată, conform prevederilor în vigoare ale art. 285 din Codul de executare, INP are rol doar de mesager, acesta fiind responsabil doar de expedierea hotărârii judecătorești. INP nu are competențe de a merge în teritoriu, și de a verifica dacă persoana juridică respectă sau nu interdicția de a desfășura activitatea de care este privat. Singura modalitate de verificare fiind solicitarea către ASP de a comunica dacă autorizația sau licența a fost retrasă. Potrivit legii nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, conferă poliției mai multe atribuții în legătură cu asigurarea executării hotărârilor judecătorești: - art. 21 alin. lit. b) - desfășoară activități de căutare a persoanelor care se sustrag de la executarea pedepselor sau a hotărârilor judecătorești; - art. 22 lit. a) - execută mandatele și deciziile instanțelor de judecată pentru punerea persoanelor în stare de arest preventiv, hotărârile instanțelor de judecată, ale procurorilor și ofițerilor de urmărire
--	--	--	--	--

				penală pentru aducerea silită a persoanelor care, fiind citate, se sustrag de la prezentarea în organele respective; - art. 22 lit. g) - acordă asistenta executorilor judecătorești în procesul de îndeplinire a acțiunilor executorii. În contextul celor menționate, cea mai potrivită autoritate de a se ocupa de această misiune este poliția.
3. Se completează cu articolele 285¹ – 285⁶ cu următorul cuprins: „Articolul 285¹. Executarea pedepsei privării de dreptul de a beneficia de un avantaj public sau ajutor public (1) Hotărârea instanței de judecată privind privarea persoanei juridice de un avantaj sau ajutor public se transmite autorității publice care acordă respectivul avantaj sau ajutor public. Hotărârea se transmite în același timp și organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și	Asociația Businessului European	209.	Modificările ce se referă la Codul de executare. Cu privire la art. 285⁴ din proiect Se constată că prevederile art. 285⁴ din proiect nu stabilesc în mod clar modul de desemnare a administratorului autorizat. În acest sens, se recomandă detalierea procedurii, inclusiv prin corelare cu modificările ce urmează a fi operate în Legea nr. 161/2014. Totodată, alin. (6) al articolului indică faptul că „dacă administratorul desemnat nu își mai poate exercita atribuțiile care i-au fost stabilite”, fără ca din text să rezulte că instanța stabilește atribuții concrete în sarcina acestuia. Din acest considerent, este necesară includerea atribuțiilor, chiar și cu titlu neexhaustiv, precum și extinderea listei obligațiilor impuse acestuia, pe lângă obligația de confidențialitate	Se acceptă parțial

pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) Autoritatea publică care a recepționat hotărârea instanței ia măsurile necesare pentru încetarea acordării și interzicerea solicitării avantajului sau ajutorului public de care a fost privată persoana juridică. Articolul 285². Executarea pedepsei privării de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate publice-private, privatizare (1) Hotărârea instanței de judecată privind privarea de dreptul de a participa la proceduri de achiziții publice, concesiuni, parteneriate public-privat, privatizare se transmite autorității publice contractante care organizează sau gestionează procedura. Hotărârea se transmite în același timp și organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa	Asociația Băncilor din Moldova	210.	15. Considerăm că prevederile art. 285⁴ din proiect, nu stabilesc în mod clar modul de desemnare a administratorului autorizat, iar în acest sens recomandăm respectiva detaliere (pe lângă includerea modificărilor în Legea 161/2014). Totodată, alin. (6) al articolului respectiv indică despre faptul că „dacă administratorul desemnat nu își mai poate exercita atribuțiile care i-au fost stabilite”. La acest aspect, indicăm faptul că, din textul articolului nu rezidă faptul că prin hotărâre instanța urmează să stabilească atribuții în sarcina acestuia, și din acest considerent, este necesară includerea atribuțiilor (chiar și neexhaustive) și extinderea listei obligațiilor impuse în sarcina acestora (pe lângă obligația de confidențialitate).	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 209 din sinteză.
	Asociația Businessului European	211.	12. Cu privire la executarea pedepsei de închidere a unei subdiviziuni prevăzute la art. 285⁶ Se recomandă revizuirea alin. (2) al art. 285⁶, având în vedere că, în practică, subdiviziunile își pot desfășura activitatea în spații ce aparțin altor persoane decât cele condamnate. În aceste situații, sigilarea fizică a subdiviziunii și verificarea periodică a îndeplinirii obligației de închidere pot constitui măsuri disproporționate, întrucât persoana juridică condamnată ar putea fi obligată să achite în continuare folosința unui bun care nu îi	Se acceptă

aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) Autoritatea publică care a recepționat hotărârea instanței, ia măsurile necesare pentru a exclude persoana juridică din procedura aflată în curs, interzice participarea persoanei juridice condamnate la orice procedură de care a fost privată.			aparține, iar proprietarul ar fi împiedicat să își exercite pe deplin dreptul de proprietate. Pentru eventuale clarificări suplimentare sau în situația în care se impune completarea cu argumente adiționale, EBA Moldova își exprimă disponibilitatea de a participa la consultări și de a contribui la îmbunătățirea proiectului de lege.	
Articolul 285³. Executarea pedepsei privării de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat (1) Hotărârea instanței de judecată privind privarea de dreptul de a încheia contracte cu întreprinderi de stat, întreprinderi municipale, entități de interes public, societăți comerciale cu capital majoritar de stat se transmite întreprinderii de stat, întreprinderii municipale, entității de interes public,	Asociația Băncilor din Moldova	212.	16. Cu privire la executarea pedepsei de închidere a unei subdiviziuni prevăzute la art. 285⁶ Recomandăm revizuirea alin. (2) al prevederii respective întrucât, relațiile sociale arată în repetate rânduri că, subdiviziunile își pot desfășura activitățile în spații ce aparțin cu drept de proprietate altor persoane decât celor condamnate de exemplu. În acest caz, sigilarea fizică a subdiviziunii și verificarea periodică a îndeplinirii obligației de închidere, se prezintă a fi o măsură disproporționată întrucât pe de o parte, persoana juridică condamnată ar fi obligată în continuare eventual să achite folosința bunului imobil ce nu-i aparține, iar de cealaltă parte, proprietarul bunului imobil ar fi în imposibilitate de a-și valorifica pe deplin atributele dreptului de proprietate.	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 211 din sinteză.

societății comerciale cu capital majoritar de stat contractante, cu care persoana juridică condamnată a fost privată să încheie contracte. Hotărârea se transmite în același timp și organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) Întreprinderea de stat, întreprinderea municipală, entitatea de interes public, societatea comercială cu capital majoritar de stat care a recepționat hotărârea instanței, ia măsurile necesare pentru a interzice încheierea sau prelungirea oricărui contract cu acestea. Articolul 285⁴. Executarea pedepsei plasării persoanei juridice sub supraveghere judiciară (1) Hotărârea instanței de judecată privind plasarea persoanei juridice sub supraveghere juridică se transmite administratorului autorizat desemnat responsabil	Ministerul Afacerilor Interne	213. 2. De asemenea, nu se susțin competențele atribuite prin modificările înaintate la art. 285⁵ alin. (2) și (3) (Executarea pedepsei afișării sau publicării sentinței de condamnare) și art. 2856 (Executarea pedepsei închiderii unei subdiviziuni a persoanei juridice) întrucât sunt improprii misiunii și atribuțiilor prevăzute în Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, care se rezumă la prevenirea și combaterea contravențiilor/infracțiunilor, descoperirea și documentarea contravențiilor/infracțiunilor, precum și menținerea ordinii și securității publice. Referitor la domeniul executării pedepselor penale complementare se consideră judicios că acestea să fie preluate de către instituțiile publice cu competențe în vederea executării pedepselor penale (cum ar fi organul de probațiune, executorul judecătoresc).	Precizare A se vedea opinia autorului proiectului la pct. 208 din sinteză.
---	---	---	---

de executarea pedepsei. Nu poate fi desemnat responsabil de executarea pedepsei administratorul autorizat care a fost reprezentant al persoanei juridice în cursul procesului penal. Hotărârea se transmite în același timp și organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) Administratorul autorizat desemnat supraveghează doar activitatea supusă supravegherii precum și măsurile impuse, și nu are drept de decizie în gestionarea respectivei activități a persoanei juridice condamnate. Administratorul autorizat poate participa, fără drept de vot, la orice reuniune a organelor de conducere ale persoanei juridice condamnate în care se discută aspecte legate de activitatea plasată sub supraveghere și are acces la toate subdiviziunile în care se desfășoară aceasta.				
--	--	--	--	--

(3) Administratorul autorizat desemnat este obligat să respecte confidențialitatea datelor de care a luat cunoștință în exercitarea atribuțiilor, divulgarea fără drept a acestora atrăgând răspunderea sa. (4) În cazul în care persoana juridică condamnată împiedică exercitarea atribuțiilor administratorului autorizat sau în caz de nerespectare a măsurilor impuse, administratorul autorizat desemnat informează în cel mult 5 zile instanța de judecată pentru înlocuirea pedepsei conform art. 734 alin.(3) din Codul penal nr. 985/2002. (6) Dacă administratorul autorizat desemnat nu își mai poate exercita atribuțiile ce i-au fost stabilite, se dispune înlocuirea acestuia. Articolul 285⁵. Executarea pedepsei afișării sau publicării sentinței de condamnare (1) Hotărârea instanței de judecată privind afișarea sau publicarea sentinței de				
---	--	--	--	--

condamnare se transmite organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) În cazul aplicării pedepsei sub forma afișării sentinței de condamnare, instanța de judecată transmite dispozitivul sentinței de condamnare persoanei juridice, care este obligată să îl afișeze în termenul și modul stabilit în sentință. O copie a hotărârii instanței se transmite și organului de poliție din circumscripția în care se află locul unde urmează a se face afișarea, în vederea verificării executării pedepsei. (3) Dacă persoana juridică condamnată nu a afișat sentința de condamnare, sau dacă până la împlinirea perioadei stabilite, afișul este sustras, distrus, deteriorat, sau afișat necorespunzător, organul de poliție solicită persoanei juridice condamnate reafișarea în termen de 24 de ore. În cazul neîndeplinirii acestei obligații				
--	--	--	--	--

în termen, organul de poliție informează în cel mult 5 zile instanța de judecată pentru înlocuirea pedepsei conform art. 735 alin.(4) din Codul penal nr. 985/2002. (4) În cazul aplicării pedepsei sub forma publicării sentinței de condamnare, instanța de judecată transmite dispozitivul sentinței persoanei juridice condamnate, care este obligată să îl publice, pe cheltuială proprie, în termenul și modul stabilit în sentință. (5) Persoana juridică condamnată, înaintează instanței care a adoptat sentința dovada publicării acesteia. Instanța care a adoptat sentința verifică periodic îndeplinirea obligației de publicare până la împlinirea duratei stabilite în sentință. (6) Dacă publicarea s-a dispus a fi efectuată prin plasarea pe o pagină web, perioadele în care din motive tehnice, dispozitivul publicat nu a fost accesibil nu se calculează în durata publicării stabilită de instanță.				
--	--	--	--	--

(7) În cazul constatării neîndeplinirii obligației de publicare, instanța de judecată dispune înlocuirea pedepsei conform art. 735 alin.(4) din Codul penal nr. 985/2002. Articolul 285⁶. Executarea pedepsei închiderii unei subdiviziuni a persoanei juridice (1) Hotărârea instanței de judecată privind închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice condamnate se transmite Serviciului Fiscal de Stat, organului de poliție în a cărei circumscripție se află subdiviziunea persoanei juridice condamnate, precum și organului înregistrării de stat pentru înscrierea mențiunii privind condamnarea și pedeapsa aplicată în registrele de publicitate corespunzătoare. (2) Serviciul Fiscal de Stat radiază din registrul fiscal subdiviziunea persoanei juridice condamnate pentru care s-a dispus închiderea. Organul de poliție asigură sigilarea fizică a subdiviziunii				
--	--	--	--	--

persoanei juridice condamnate, precum și verifică periodic îndeplinirea obligației de închidere a subdiviziunii respective. (3) În cazul constatării neexecutării pedepsei, organul de poliție informează în cel mult 5 zile instanța de judecată pentru înlocuirea pedepsei conform art. 736 alin.(3) din Codul penal nr. 985/2002.”				
III. CONSULTAREA COMISIEI EUROPENE				
	Comisia Europeană	214.	Concerning the compatibility with Article 1.1.a. of the Framework Decision, the Criminal code of Moldova criminalizes in Article 346 the incitement to violent actions on grounds of prejudice when committed against “a category of persons on grounds of prejudice”. The framework decision covers offences committed against a group of persons or members of such groups by reference to [their protected characteristics]. It covers not only offences committed against a group, but also against individuals due to their association or perceived association with the group. The reference to a category of persons in Moldovan law seems to cover only offences committed against a group. Clarifications	Se acceptă. La articolul 346: după cuvintele „împotriva unei ” se completează cu textul „persoanei sau a unei”;

			could be made, to confirm that the national law also covers offences committed against individual victims. Even if this seems to appear from Article 134/21 of the Moldovan criminal code on the grounds of prejudice (as Article 346 should be read in light of the later) which refers to the discriminatory motives of the perpetrator, “whether the act is committed in respect of the person possessing such protected characteristics [...] or in respect of the person supporting or associated with persons possessing such protected characteristics, such association being real or perceived as real”.	
	Comisia Europeană	215.	Regarding the grounds for prejudice, Article 134/21 of the Moldovan criminal code covers: race, color, ethnic, national or social origin, citizenship, sex, gender, language, religion or religious belief, political opinion, disability, sexual orientation, gender identity, state of health, age, marital status. While a large range of protected characteristics seems to be covered, clarifications could be made to confirm that the scope of national law also covers “descent”. As explained in Recital 7 of the Framework Decision, “‘descent’ should be understood as referring mainly to persons or groups of persons who descend from persons who could be identified by certain characteristics (such as race or	Se acceptă. 10. La articolul 134²¹, după textul „religie sau convingeri religioase,” se completează cu cuvântul „descendență,”.

			colour), but not necessarily all of these characteristics still exist. In spite of that, because of their descent, such persons or groups of persons may be subject to hatred or violence”.	
	Comisia Europeană	216.	Concerning the compatibility with Article 1.1.c. and d., Moldova refers to Article 135/2 on propaganda of genocide or offences against humanity and 176/11 on Violation of the rights of citizens by the propagation of fascism, racism, xenophobia and by denying the holocaust of the criminal code as transposing the Framework Decision. Article 135.2 on propaganda of genocide or offences against humanity criminalises the public denial approval or justification of offences of genocide or crimes against humanity. Article 176/1, paragraph 2 provides criminal penalty of the denial or public contesting of the Holocaust, while paragraph 5 provides for criminal sanctions against the promotion of fascist, racist or xenophobic ideology or promoting the cult of persons convicted by a national or international court of crimes against the peace and security of humanity or of war crimes and crimes against humanity by propaganda, by any means, in public.	Se acceptă. 1. La articolul 135²: titlul articolului va avea următorul cuprins: „Articolul 135². Propaganda genocidului, infracțiunilor împotriva umanității sau infracțiunilor de război dispoziția alineatului (1) va avea următorul cuprins: „(1) Propaganda genocidului, infracțiunilor împotriva umanității, sau a infracțiunilor de război, adică răspândirea publică a informației, inclusiv prin intermediul unui sistem informatic, sau orice alte acțiuni publice orientate spre negarea totală sau parțială, încuviințarea, justificarea ori minimizarea vădită a infracțiunilor de genocid, a infracțiunilor împotriva umanității, sau a infracțiunilor de război, recunoscute printr-o hotărâre a unui tribunal internațional înființat prin instrumente internaționale și a cărei competență este recunoscută de către Republica Moldova, făcută într-o manieră care poate provoca

		It is unclear whether this offence fully covers the provisions of the Framework Decision, in particular: on the public condoning, denial or gross trivialisation of war crimes, in light of Article 135/2 and 176/1. While Article 135 and 135/1 defines Genocides and crimes against humanity, before 135/2 criminalises the public denial, approval or justification of such crimes, the same logic does not appear for War crimes defined in Article 137 and 137/1 of the criminal code. The wording of 176/1, §5, covers the public promotion of fascist, racist or xenophobic ideology or the promotion of the cult of persons convicted from crimes against peace, war crimes or crimes against humanity, through propaganda. The promotion of ideology/cult of a convicted person does not appear to cover the public condoning, denial or gross trivialisation of war crimes. Moreover, the Framework Decision defines the public condoning, denial or gross trivialisation of genocide, crimes against humanity or war crimes, directed against a group of persons or member of such group defined by reference to their protected characteristics. Contrary to the offence of public incitement to violence or hatred in Article 346, the provisions of 135/2 and 176/1 of the criminal code do not	comiterea unor infracțiuni cu aplicarea violenței.”. 2. La articolul 176¹: la alineatul (2), textul „Negarea sau contestarea în public” se substituie cu textul „Negarea, contestarea, încuviințarea, justificarea sau minimizarea vădită, în public”;
--	--	--	---

			refer to the grounds for prejudice. Therefore, it is unclear whether the provisions of the Moldovan Criminal code also covers the public condoning, denial or gross trivialisation of [international crimes] which are made against a group or an individual of such group, by reference to their protected characteristics in order to incite to violence or hatred against them.	
	Comisia Europeană	217.	Concerning the liability of legal persons provided for in Article 5 of the Framework Decision, the table of correspondence refers to Article 21 §3 of the Moldovan criminal code. Regarding specifically the compatibility with Article 5 §2 of the Framework Decision (liability for lack of supervision or control, the table of correspondence should not only refers to Article 21 §3, points a) and b) but also points c) which specifically refers to the liability of a legal person when the act was committed due to lack of supervision and control by the person empowered with management positions.	Se acceptă. Tabelul de concordanță a fost completat cu acest aspect.
	Comisia Europeană	218.	To the article Article 334. Giving bribes Do the references to «commercial and non-governmental organisations» cover all relevant private-sector entities?	Precizare. Articolul 344 nu face referire doar la organizațiile comerciale și organizațiile obștești, ci utilizează și sintagma „ori o altă organizație nestatală”. Prin urmare, prevederile art. 334 acoperă toate entitățile din sectorul privat.

	Comisia Europeană	219.	To the Articles 333 and 334 of the Criminal Code establish criminal penalties for the offences of giving and taking bribes. Do they apply to all participants in the offence (not only perpetrators but also instigators and accessories)?	Precizare. Art. 41 – 49 din Codul penal, asigură pedepsirea oricărei forme de participație la infracțiune, inclusiv a celor prevăzute la art. 333 și 334.
--	--------------------------	-------------	--	--

IV. OBIECȚII ȘI PROPUNERI LA ETAPA EXPERTIZEI ANTICORUPȚIE

Art.I pct.6 - art.73/4, 73/5 din Cod penal potrivit proiectului de lege Art.I - Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 [...], se modifică după cum urmează: [...] 6. Se completează cu articolele 73/1-73/5 cu următorul cuprins: [...] ”Articolul 73/4. Afișarea sau publicarea sentinței de condamnare [...] (3) Publicarea sentinței de condamnare se realizează în forma, numărul sau durata stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale sau prin alte mijloace de comunicare audiovizuală stabilite de instanță. Numărul publicațiilor	Centrul Național Anticorupție	220.	Obiecții: Referitor la articolul 73/4 Afișarea sau publicarea sentinței de condamnare. Deși pedeapsa publicării sentinței de condamnare constituie un instrument reputațional validat în dreptul comparat, formularea propusă în textul proiectului prezintă deficiențe și lasă loc de interpretări abuzive. Expresia ”în forma, numărul sau durata stabilită de instanță” acordă instanței de judecată o libertate de apreciere, nesubordonată unor indicatori financiari obiectivi (precum cifra de afaceri, activul net sau profitul net al persoanei juridice). Un alt aspect, înlocuirea automată a neexecutării obligației de afișare sau publicarea sentinței de condamnare cu „privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate” instituie o măsură restrictivă severă, susceptibilă de a devia de la scopul său penal, având ca efect eliminarea arbitrară a operatorului economic de pe piață.	Nu se acceptă. Referitor la durata afișării sentinței sau numărul publicațiilor sentinței, atragem atenția că norma nu trebuie interpretată în mod steril față de celelalte prevederi ale Codului penal. Alin. (2) și (3) ale articolului propus stabilesc clar limitele în care poate fi aplicată această pedeapsă, similar modului în care sunt stabilite limitele pentru pedeapsa amenzii sau pentru alte pedepse penale, fără ca legea să condiționeze cuantumul acestora de indicatori financiari precum cifra de afaceri sau activul net al persoanei juridice. La aplicarea oricărei pedepse, inclusiv a celei prevăzute la art. 73⁴, judecătorul se conduce de normele generale privind individualizarea pedepsei, în special art. 75 din CP, care impune luarea în considerare a gravității infracțiunii, a persoanei făptuitorului, precum și a circumstanțelor atenuante și agravante, etc. Aceste criterii sunt suficiente pentru oricare categorie de
--	--------------------------------------	-------------	--	---

prin intermediul presei scrise sau audiovizuale nu poate fi mai mare de 10, iar durata publicării prin alte mijloace audiovizuale poate fi pe o perioadă de la 1 la 3 luni. (4) În cazul în care persoana juridică nu execută pedeapsa privind afişarea sau publicarea sentinţei de condamnare, instanţa de judecată poate să înlocuiască afişarea sau publicarea sentinţei de condamnare cu privarea de dreptul de a desfăşura o anumită activitate. Articolul 73/5. Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice (1) Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice constă în încetarea forţată a uneia sau a mai multor subdiviziuni ce aparţin persoanei juridice, în care s-a desfăşurat activitatea care a servit la săvârşirea infracţiunii. (2) Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice se stabileşte pe un termen de până la 5 ani				pedeapsă pentru a adapta sancţiunea la particularităţile şi proporţionalitatea fiecărei cauze. Prin urmare, nu este necesară includerea unui criteriu de individualizare expres la art. 73⁴, normele generale de la art. 75 din CP fiind suficiente şi pe deplin aplicabile. Referitor la înlocuirea pedepsei de afişare sau publicarea sentinţei de condamnare cu privarea de dreptul de a desfăşura o anumită activitate, menţionăm că mecanismul nu este unul arbitrar, astfel cum invocă autorul expertizei, ce este condiţionat de o neexecutare a unei hotărâri judecătoreşti definitive. Înlocuirea pedepsei prevăzută la alin. (4) nu se aplică pentru infracţiunea comisă iniţial, ci pentru neexecutarea unei pedepse deja aplicate de instanţă. E o măsură subsidiară, similară cu alte mecanisme din dreptul penal unde neexecutarea unei pedepse mai blânde atrage înlocuirea cu una mai severă (de exemplu, neexecutarea muncii în folosul comunităţii sau a amenzii poate atrage înlocuirea cu închisoarea, la persoane fizice). Această logică e consacrată, şi nu este una inedită. Argumentul „eliminarea arbitrară a operatorului economic de pe piaţă” ignoră faptul că situaţia premisă e una de sfidare a unei hotărâri judecătoreşti definitive. Adică,
---	--	--	--	--

sau pe un termen nelimitat. 3) Dacă persoana juridică continuă să-și desfășoare activitatea în cadrul subdiviziuni închise, instanța de judecată, înlocuiește închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice cu lichidarea persoanei juridice.”				persoana juridică a avut deja oportunitatea de a executa o pedeapsă mai blândă și a refuzat să o facă. Lăsarea acestei neexecutări fără consecințe ar submina eficacitatea întregii pedepse de la art. 73⁴, pedeapsa afișării/publicării fiind pur facultativă în practică.
	Centrul Național Anticorupție	221.	În ceea ce privește dispozițiile articolului 73/5 Închiderea unei subdiviziuni a persoanei juridice, expresia ” termen nelimitat” încalcă standardele imperative de claritate, precizie și previzibilitate ale normei penale, întrucât textul propus omite să instituie un cadru sancționatoriu previzibil, marcat de limite minime și maxime clare pentru aplicarea acestei măsuri coercitive. Într-un sistem penal fundamentat pe principiul legalității sancțiunilor, orice pedeapsă trebuie să aibă determinate repere temporale fixe. Lipsa stabilirii unor limite maxime și minime pentru opțiunea „termenului nelimitat” lipsește norma de criterii obiective de individualizare, lăsând extinderea în timp a pedepsei la discreția instanței de judecată și generând o incertitudine în procesul de aplicare a legii. Sub un alt aspect, dispoziția alineatului (3) din articolul 73/5 propuse de proiect instituie un mecanism de sancționare de o rigiditate absolută. Prin trecerea imperativă de la simpla continuare	Se acceptă parțial. „Termen nelimitat” nu este o lipsă de limită ci este, însăși, o limită determinată și previzibilă. Destinatarul normei desprinde din înțelesul acesteia, că de la momentul condamnării, subdiviziunea respectivă rămâne închisă fără termen de încetare automată. Principiul previzibilității legii cere ca destinatarul normei să poată anticipa, din lege, conținutul și întinderea sancțiunii la care se expune. Aici acel lucru e perfect clar, fie 1-5 ani, fie nelimitat, ambele variante fiind cunoscute dinainte de instanță și de inculpat. Mai mult, acest model nu e nicio inovație, Codul penal are deja, pentru persoane fizice, pedeapsa detențiunii pe viață, care este și ea o pedeapsă fără termen determinat. La persoane juridice, lichidarea este deja o sancțiune definitivă, fără durată. „Termenul nelimitat” pentru închiderea unei subdiviziuni e, de fapt, o variantă mai blândă decât lichidarea pentru că vizează doar o

			a activității într-o subdiviziune închisă direct la „lichidarea persoanei juridice” legiuitorul anulează rolul instanței de judecată în individualizarea pedepsei și eludează instituția recidivei. O sancțiune pentru o persoană juridică, precum lichidarea, nu poate opera ca un automatism administrativ bazat pe simpla constatare a unui fapt material. Ea trebuie condiționată de elementele constitutive ale unei recidive post condamnare: existența unei hotărâri judecătorești definitive, urmată de o nouă conduită ilicită săvârșită cu intenție, înainte de intervenirea reabilitării, respectându-se astfel atât condițiile de fond, cât și momentul de aplicare specifice acestei instituții juridice. Prin eliminarea rolului instanței de a evalua elemente subiective esențiale și prin absența cerinței unei culpe intenționate specifice recidivei, norma propusă încalcă principiul proporționalității ingerinței statului în activitatea economică, generând lichidarea abuzivă entității acolo unde s-ar impune o individualizare adaptată gravității faptei. În acest sens, este imperativ reglementarea printr-un articol distinct a instituției recidivei, cu stabilirea expresă atât a condițiilor de fond, cât și a momentului de aplicare specifice acestei instituții juridice. Recomandări:	parte a activității, nu persoana juridică în întregime. Alin. (3) a art. 73⁵ a fost ajustat, respectiv a fost eliminată obligativitatea instanței de a înlocui de fiecare dată pedeapsa închiderii subdiviziunii cu lichidarea persoanei juridice. Versiunea ajustată va lăsa la discreția judecătorului să decidă dacă este sau nu oportună înlocuirea pedepsei, sau să decidă dacă să priveze total persoana juridică de activitatea pe care o desfășura în acea subdiviziune sau, în cel mai grav caz să o lichideze. Această alegere va fi întemeiată de criterii obiective, cum ar fi genul de activitate de care a fost privată persoană, amploarea continuității activității, a fost o sfidare minoră și izolată sau a fost o sfidare deliberată și sistemică.
--	--	--	--	--

			Reconsiderarea prevederilor propuse conform obiecțiilor expuse supra	
	Centrul Național Anticorupție	222.	Obiecții: Principiul legalității pedepsei, consacrat de art.22 din Constituția Republicii Moldova și art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, presupune nu doar simpla existență formală a unei norme, ci impune ca aceasta să întrunească standarde stricte de claritate, accesibilitate și previzibilitate. Un subiect de drept trebuie să poată determina, în mod rezonabil, consecințele punitive directe ale conduitei sale ilicite. Introducerea alineatului (4) la articolul 75 din Cod penal, care conferă instanței de judecată prerogativa de a aplica persoanei juridice una sau mai multe pedepse complementare „chiar dacă acestea nu sunt prevăzute în Partea specială”, sub rezerva aprecierii subiective că acestea sunt „strict necesare”, generează o gravă insecuritate juridică. În așa mod se creează un mecanism de tip „norme în alb” în favoarea judecătorului. Absența unei corelări exprese între gravitatea unei infracțiuni din Partea specială și natura pedepselor complementare aplicabile goleşte de conținut funcția de garantare a normei penale. Expresiile precum „dacă constată că față de natura și gravitatea... sunt strict necesare” acordă o discreție excesivă,	Nu se acceptă. A se vedea și opinia autorului proiectului de lege la pct. 49 din sinteză. Toate pedepsele care pot fi aplicate persoanelor juridice, inclusiv cele complementare, sunt enumerate exhaustiv la art. 63 și definite, cu limitele lor minime și maxime, în Partea generală a Codului penal art. 73-73⁶. Destinatarul normei poate, prin urmare, lua cunoștință, anterior comiterii faptei, de natura exactă și de întinderea maximă a oricărei pedepse complementare la care se expune. Principiul <i>nulla poena sine lege</i> nu este încălcat, întrucât nu se introduc sancțiuni dintr-o altă lege sau sancțiuni nedefinite, toate pedepsele aplicabile rămân cele deja stabilite și delimitate de Codul penal. Testul de previzibilitate la care se face referire, conform Hotărârii CC nr. 26/2010, vizează capacitatea persoanei de a anticipa, în mod rezonabil, natura și consecințele conduitei sale ilicite, standard pe deplin satisfăcut în cazul dat, de vreme ce lista pedepselor complementare posibile, precum și conținutul și limitele fiecăreia, sunt cunoscute dinainte. Ceea ce rămâne la aprecierea instanței este exclusiv care dintre

			transformând procesul de individualizare într-un potențial izvor de arbitrar judiciar. Persoana juridică este pusă în imposibilitatea de a-și evalua riscul juridic, expunându-se unor măsuri disproporționate care pot solda cu eliminarea sa de pe piață, dincolo de limitele prevăzute explicit pentru fapta specifică săvârșită. În acest sens, Curtea Constituțională menționează că, dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale, consacrat în articolul 23 alineatul (2) din Constituție, implică adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare. Prin Hotărârea nr.26 din 23.11.2010, Curtea a statuat că „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [...]”.	pedepsele deja enumerate și definite se aplică în concret, în funcție de circumstanțele cauzei. Un grad similar de apreciere judiciară există, de altfel, și la stabilirea limitelor pedepsei privative de libertate pentru persoane fizice, fără ca acest mecanism să fie considerat o "normă în alb". Este vorba de art. 65 alin. (3) din CP care prevede deja un mecanism similar de aplicare a pedepsei de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a Codului penal. Aplicarea pedepselor complementare depinde de contextul concret al faptei și de riscul pe care îl prezintă persoana juridică, elemente pe care doar instanța le poate evalua la momentul condamnării. Această soluție este, de altfel, validată în dreptul comparat, Codul penal al României prevede, la art. 138 alin. (1), o normă similară, conform căreia aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare, alin. (2) al aceluiași articol prevăzând că, atunci când legea prevede expres o pedeapsă complementară, aceasta se aplică obligatoriu. Formula este, practic, identică celei criticate de autorul expertizei,
--	--	--	---	--

			Recomandări: Reconsiderarea prevederilor propuse conform obiecțiilor expuse supra, prin excluderea alineatului (4) din articolul 75 sau reformularea acestuia astfel încât să se elimine dreptul instanței de judecată de a aplica pedepse complementare neprevăzute de textul de incriminare din Partea specială.	fapt care infirmă teza că aceasta ar contraveni standardelor de previzibilitate impuse de art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care România este parte în aceeași măsură ca Republica Moldova.
Art.I pct.10 - art.134/21 din Cod penal potrivit proiectului de lege Art.I - Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 [...], se modifică după cum urmează: [...] 10. La articolul 134/21, după textul „religie sau convingeri religioase,” se completează cu cuvântul „descendență,”.	Centrul Național Anticorupție	223.	Obiecții: Modificarea propusă la Articolul I punctul 10 din proiect vizează completarea articolului 134/21 din Codul penal prin inserarea termenului „descendență” în sfera motivelor de prejudecată (ideilor preconceptionale) ale făptuitorului. Utilizarea acestei noțiuni nu respectă standardele imperative de claritate, precizie și previzibilitate a normei penale, generând riscul unei interpretări extensive sau abuzive în procesul de aplicare a legii. În absența unei definiții explicite în textul legii penale, termenul generează o incertitudine juridică. Mai exact, textul nu clarifică dacă legiuitorul are în vedere exclusiv descendența în accepțiunea sa clasică, de dreptul familiei (biologică sau adoptivă), ori dacă acesta este utilizat într-un sens economic și corporativ, făcând referire la societăți descendente, subsidiare sau entități afiliate din cadrul unor grupuri de firme etc. Ambiguitatea este amplificată de însuși obiectul de reglementare al	Nu se acceptă. Codul penal nu poate și nu trebuie să definească separat fiecare termen folosit într-o definiție legală, întrucât o asemenea practică ar conduce la transformarea codului într-un dicționar explicativ, fiecare nouă definiție generând, la rândul ei, termeni care ar necesita propria lor definiție. Niciuna dintre celelalte noțiuni enumerate la art. 134²¹ (rasă, culoare, origine etnică, origine națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, stare civilă) nu este, de altfel, definită separat în Codul penal, toate sunt folosite cu sensul lor semantic. Solicitarea de a defini expres doar termenul "descendență", separat de toate celelalte noțiuni din aceeași enumerare, ar institui un standard inconsecvent, nejustificat de vreo particularitate a acestui termen față de restul listei. Mai mult, contextul normei elimină el însuși orice ambiguitate semnalată de autorul

			proiectului de lege destinat „consolidării răspunderii penale a persoanei juridice”, sporind riscul unei interpretări extensive în defavoarea subiectului de drept. Recomandări: Recomandăm definirea expresă a noțiunii de ”descendență” în Codul Penal.	expertizei. Articolul 134²¹ reglementează exclusiv motive de prejudecată ale făptuitorului față de caracteristici protejate ale unei persoane — toți cei 14 termeni deja existenți în enumerare vizează caracteristici individuale, umane (rasă, sex, religie, orientare sexuală etc.), niciunul nereferindu-se la relații economice sau corporative. Interpretarea invocată a termenului „descendență” ca relație juridică între societăți (subsidiare, afiliate) este, prin urmare, incompatibilă cu structura și finalitatea întregii norme și nu ar putea fi reținută, în mod rezonabil, de nicio instanță, indiferent de obiectul de reglementare al proiectului de lege. Pe de altă parte, completarea este necesară pentru transpunerea fidelă a Deciziei-cadru 2008/913/JAI a Consiliului privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin mijloace de drept penal, care utilizează expres termenul "descendență" ca motiv distinct de discriminare, alături de rasă, culoare, religie și origine etnică sau națională. Neîncluderea acestui criteriu ar lăsa o lacună reală în transpunerea instrumentului european.
--	--	--	---	---

V. PROPUNERI ADIȚIONALE RECEPȚIONATE LA ETAPA EXPERTIZEI ANTICORUPȚIE

	Ministerul Finanțelor	224.	Ministerul Finanțelor informează faptul că obiecțiile și propunerile înaintate prin scrisoarea nr.04-06/846/1528 din 10.10.2026 nu au fost luate în considerare în totalitate, motiv pentru care le reiterăm cu argumentarea expusă anterior, după cum urmează: 1) La Art. I pct. 1 din proiect, în ceea ce vizează completarea Codului penal cu art. 21 alin. (6); 2) La art. I pct. 2 din proiect, în ceea ce vizează completarea Codului penal cu art. 34 alin.(6); 3) La Art. I pct. 4 din proiect, în partea ce se referă la art. 63 alin. (1) lit. g) din Codul penal și art. III pct. 3. în partea ce se referă la art. 285⁵. Totodată, în partea ce ține de precizările din sinteză, formulate pe marginea obiecțiilor înaintate pentru Art. I pct. 2 și pct. 8 din proiect, precizăm că autorul proiectului urmează să decidă cu privire la acceptarea totală sau parțială ori cu privire la respingerea obiecțiilor, propunerilor și recomandărilor prezentate în cadrul avizării, cu motivarea în sinteză a deciziei, în conformitate cu prevederile art. 39 alin. (1) din Legea 100/2017 cu privire la actele normative.	Nu se acceptă. Având în vedere că nu sunt adresate argumente suplimentare care să justifice obiecțiile propuse anterior, se mențin aceleași argumente invocate de autorul proiectului de lege de la pct. 25, 35, 46, 49 din sinteză.
--	----------------------------------	-------------	--	---

	Ministerul Finanțelor	225.	Suplimentar, cu referire la pct. 12 și 13 din proiect (art. I), privind completarea art. 135 ² și 176 ¹ din Codul penal, reținem că proiectul de lege a fost elaborat întru consolidarea răspunderii penale a persoanelor juridice, iar completarea proiectului cu modificările propuse la aceste articole nu răspunde scopului vizat.	Precizare. Conform clauzei de armonizare a proiectului de lege, acesta are scop transpunerea inclusiv a Deciziei-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal. Iar art. 12 și 13 din proiectul de lege, vizează anume transpunerea integrală și uniformă a acestei Decizii-cadru.
	Ministerul Afacerilor Interne	226.	1. Cu referire la art. 285 alin. (3), prin care se instituie competența organului de poliție, în a cărei circumscripție se află persoana juridică condamnată, de a asigura executarea pedepsei privării de dreptul de a exercita o anumită activitate prin efectuarea verificărilor, în mod periodic, a îndeplinirii obligației de a interzice desfășurarea activității de care a fost privată, se consemnează că modificarea respectivă nu se susține, întrucât Poliția nu este organ de control, iar competența atribuită prin acest proiect contravin atribuțiilor Poliției reglementate de Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului. 2. De asemenea, nu se susțin competențele atribuite prin modificările înaintate la art. 285⁵ alin. (2) și (3) (Executarea pedepsei afișării sau publicării	Se acceptă.

			sentinței de condamnare) și art. 285⁶ (Executarea pedepsei închiderii unei subdiviziuni a persoanei juridice) întrucât sunt improprie misiunii și atribuțiilor prevăzute în Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, care se rezumă la prevenirea și combaterea contravențiilor/infracțiunilor, descoperirea și documentarea contravențiilor/infracțiunilor, precum și menținerea ordinii și securității publice.	
	Agenția Proprietății Publice	227.	La Art. IX, referitor la propunerea de completare a articolului 19 alineatul (3) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice, se va ține cont că, la data de 1 ianuarie 2027, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 325/2025 privind achizițiile publice, Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice va fi abrogată. De asemenea, la Art. X, referitor la propunerea de completare a articolului 29 alineatul (1) din Legea nr. 121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, menționăm că, la data de 26 martie 2027, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, Legea nr. 121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii va fi abrogată. În acest sens, considerăm oportun ca propunerile respective să fie reflectate în Legea nr.	Se acceptă.

			325/2025 privind achizițiile publice și Legea nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, cu completarea dispozițiilor finale din proiect în modul corespunzător.	
	Agencia Achiziții Publice	228.	1. Cu referire la art. 63 din proiectul de lege, se propune substituirea sintagmei „achiziții publice” cu sintagma „achiziții publice/sectoriale, achiziții publice de valoare mică”. 2. Cu referire la art. 73² din proiectul de lege, se propune substituirea, pe tot parcursul textului, a sintagmei „achiziții publice” cu sintagma „achiziții publice/sectoriale, achiziții publice de valoare mică”. 3. Cu referire la art. 285² din proiectul de lege, se propune substituirea, pe tot parcursul textului, a sintagmei „achiziții publice” cu sintagma „achiziții publice/sectoriale, achiziții publice de valoare mică”. 4. Cu referire la art. 19 alin. (3) și completarea acestuia cu lit. c¹, se propune substituirea sintagmei „achiziții publice” cu sintagma „achiziții publice/sectoriale, achiziții publice de valoare mică”. Argumentare: Agenția Achiziții Publice consideră necesară operarea completărilor menționate supra în vederea asigurării coerenței și aplicabilității uniforme a normelor propuse asupra	Se acceptă parțial. Articolul 73² propus la Art. I din proiectul de lege a fost modificat și va avea următorul cuprins: Articolul 73². Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri și parteneriate publice (1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a participa la proceduri și parteneriate publice constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani sau pe un termen nelimitat a dreptului de a participa și obține încheierea unui contract, direct sau indirect, prin proceduri de achiziții publice, achiziții sectoriale, concesiune, parteneriate publice-private sau privatizare. (2) Contractul de achiziții publice, achiziții sectoriale, concesiune, parteneriat public-privat, privatizare, încheiat în legătură sau în rezultatul comiterii unei infracțiuni se declară nul de instanța de judecată. Prin urmare, peste tot în proiectul legii, pedeapsa respectivă va purta denumirea de „Privarea persoanei juridice de dreptul de a

			întregului sistem național de achiziții, evitând astfel limitarea sferei de reglementare exclusiv la procedurile de achiziții publice reglementate de Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice. În acest sens, cadrul normativ național consacră aplicarea anumitor mecanisme și motive de excludere atât în domeniul achizițiilor publice, cât și în domeniul achizițiilor sectoriale, precum și în cadrul procedurilor de achiziții publice de valoare mică. Relevant în acest context este pct. 52 din Hotărârea Guvernului nr. 870/2022 pentru aprobarea Regulamentului privind achizițiile publice de valoare mică, care stabilește expres că autoritatea contractantă respinge oferta operatorului economic aflat în una dintre situațiile prevăzute la art. 19 din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice. Prin urmare, motivele de excludere reglementate de legislația în domeniul achizițiilor publice produc efecte juridice și în cadrul procedurilor de achiziții publice de valoare mică. Totodată, dispozițiile art. 68 din Legea nr. 74/2020 privind achizițiile sectoriale prevăd expres că normele și criteriile obiective de excludere și selecție a ofertanților și candidaților în cadrul procedurilor de achiziții sectoriale pot	participa la proceduri și parteneriate publice” fără a enumera în denumirea acestora procedurile și parteneriatele în mod expres. Conform propunerii autorului avizului, alin. (1) și (2) ale art. 73² a fost completat cu în lista procedurilor enumerate și cu procedura de „achiziții sectoriale”. Procedura de „achiziții publice de valoare mică” nu a fost inclusă deoarece acestea sunt cuprinse de noțiunea generală „achiziții publice”. Achizițiile publice de valoare mică au doar cu un regim procedural simplificat sub un anumit prag valoric, și nu un tip distinct de procedură. De altfel, din însăși denumirea Din aceste considerente achizițiile publice de valoare mică nu ar trebui enumerate separat ca o categorie de sine stătătoare, alături de "achiziții publice"
--	--	--	--	---

		include motivele de excludere prevăzute la art. 19 din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice, în condițiile stabilite de respectivul articol. Mai mult, alin. (2) al aceluiași articol stabilește că, în cazul în care entitatea contractantă are calitatea de autoritate contractantă, normele și criteriile respective includ motivele de excludere prevăzute de Legea nr. 131/2015. În consecință, limitarea dispozițiilor proiectului exclusiv la noțiunea de „achiziții publice” ar putea genera interpretări restrictive și ar crea premise pentru excluderea nejustificată a achizițiilor sectoriale și a achizițiilor publice de valoare mică din sfera de aplicare a normelor respective, deși acestea utilizează mecanisme și criterii similare celor reglementate de legislația în domeniul achizițiilor publice. Prin urmare, în vederea asigurării unei reglementări clare, uniforme și exhaustive, precum și pentru evitarea unor eventuale dificultăți de interpretare și aplicare a normelor propuse, Agenția Achiziții Publice consideră oportună completarea tuturor dispozițiilor menționate cu sintagma „achiziții sectoriale, achiziții publice de valoare mică”.	
--	--	---	--